

MONITOR

parada ponosa i duh nasilja

KO PROGONI RANJIVE SLUŽI TIRANINU

**hapšenje
Viktora restića**
**ŠTA ĆE BITI SA
SVETIM STEFANOM**

**mogoša u
vrtlogu moći**
**VLASNIK TAJNI I
MAJSTOR SPLETKI**

FOKUS	Parada ponosa i duh nasilja: KO PROGONI RANJIVE SLUŽI NASILJU (Predrag Nikolić)	8
	PONOS I SRAM (Radmila Stojanović)	9
DANAS, SJUTRA	PARADA I MANDIĆ (Željko Ivanović)	11
MONITORING	Mugoša u vrtlogu moći: VLASNIK TAJNI I MAJSTOR SPLETKI (Vladimir Jovanović)	12
	Anketni odbor: ŠAMPIONAT U LAGANJU (Miloš Bakić)	16
DRUŠTVO	Uhapšen Viktor Restis: ŠTA ĆE BITI SA SVETIM STEFANOM (Branka Plamenac)	18
ZNACI	ISTINA I KAZNA (Zoran Radulović)	21
PROFIL	Obrad Mišo Stanišić: DPS-OV DŽUBOKS (Marko Milačić)	22
	Sudbina državnih garancija: VLADINA STRATEGIJA, DRŽAVNA TRAGEDIJA (Zoran Radulović)	24
NA VRHU PERA	ORGIJANJE MOĆNIH (Marko Milačić)	27
OKO NAS	Moralni pad ljekarske profesije: DUH PALANKE U BIJELOM MANTILU (Veseljko Koprivica)	32
	Rožaje – četrnaest godina od nestanka Halita Nurkovića i Derviša Murića: MUK I TAMA (Tufik Softić)	34
	Ulcinjaska priča o Servantesu: ROB I ZET (Mustafa Canka)	36
	Stari Romi bez zaštite: NAJTEŽE JE KAD SI SAM (Elvis Beriša)	38
REGION	Ukinuta potjernica za Stankom Subotićem: NOVA VLAST, NOVA NAFKA (Milan Bošković)	40

FOKUS

Parada ponosa je potvrdila da dio „građanstva” nije puno odmakao od ‘90-ih, pa ih nije potrebno posebno animirati kada ranjivoj manjini treba razbiti glavu

ŠAMPIONAT U LAGANJU

Među petnaest DPS-ovih funkcionera koji su se ispričali pred Anketnim odborom jedni su se odlučivali za dugačka birokratska naglabanja, drugi su banalno lagali

STRANA 16

PROFIL - OBRAD
MIŠO STANIŠIĆ

DPS-OV DŽUBOKS

Politička ljubav na crnogorski način: kada se Mišo zaljubi u Mila

STRANA 22

MUK I TAMA

Uzaludni su nadčovječanski napori ćerki Halita Nurkovića da saznaju kakva je sudbina zadesila njihovog oca i njegovog prijatelja, koji su 24. jula 1999. godine otišli na Kosovo i otada im se gubi svaki trag

STRANA 34

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Ul. Bulevar revolucije br.9.
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika "Monitor" izašao je u Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Izvršna direktorica:
Milka Tadić-Mijović

Glavni i odgovorni urednik:
Esad Kočan

Zamjenik glavnog i odgovornog urednika:
Veseljko Koprivica

Redakcija:

Zoran Radulović (ekonomija),
Milena Perović-Korać (društvo), Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Marija Čolpa, Tamara Kaliterna, Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Branka Plamenac, Nastasja Radović, Tufik Softić, Radmila Stojanović,
Miodrag Vukmanović

Pomoćnik direktora:
mr Miodrag Rašović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić i Hazbija I. Skenderović

Telefon/Fax:
020/231-944, 231-955

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru:
šest mjeseci 39 €, godina 78 €.
Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na telefone 231-944, 231-955.
Pretpлата na račun broj:
510-2839-59 kod CKB Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD..... USD 138
AUSTRALIJA..... AUD 230
EVROPA..... EUR 95
ŠVAJCARSKA..... SHF 161

Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
"S PRESS!-Podgorica

Erste gotovinski krediti

Mali krediti za velike stvari.

A koja je Vaša banka?

ERSTE **BANK**
Jer ste Vi na prvom mjestu.

- Maksimalan iznos kredita 25.000 €!
- Rok otplate do 120 mjeseci!

DA LI ĆE RADNICI BITI NAJVEĆI GUBITNICI: Sandra Obradović

Haotična situacija

Službe koje rade u *Kombinatu aluminijuma* potpuno se nespremne i vlada haotična situacija, izjavila je **Sandra Obradović**, predsjednica Sindikata KAP-a.

Ona je kazala da se aluminijum proizvodi punom parom i nesmetano izlazi iz fabrike, a ono što je najbitnije – radnici opravdano strahuju da će upravo oni biti najveći gubitnici.

Sindikat je uočio i nelogičnosti u ugovorima o radu na određeno vrijeme, koje radnici potpisuju dva dana i zatražio je stručno pravno tumačenje. Obradović je kazala *Vijestima* da je diskutabilno to što u ugovorima piše da traju od 9. jula do najkasnije 9. avgusta, pa nije jasno da li to znači da ugovori mogu biti raskinuti i prije dogovorenog roka.

Stečaj u KAP-u je zbog duga od 386 miliona eura uveden 8. jula i svi ugovori o radu na neodređeno vrijeme automatski su raskinuti za svih 1.200 zaposlenih. Angažovani su radnici koji su imali posao na neodređeno vrijeme, njih oko 1.100, dok onima koji su imali ugovore na određeno vrijeme oni nijesu prolongirani.

Uhapšen Slobodan Šaranović

U Budvi je u srijedu večer uhapšen biznizmen **Slobodan Šaranović** iz Danilovgrada, navodno, zbog sumnje da je povezan sa ubistvima **Miloša Vidakovića** i **Nikole Bojovića**, brata **Luke Bojovića**.

Slobodan, brat ubijenog Brislava Šaranovića, prema pisanju *Dana*, uhapšen je po nalogu Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije, koji ga sumnjiči da je navodno, naručio te dvije likvidacije kako bi osvetio brata.

Akcija hapšenja Slobodana Šaranovića je izvedena u tajnosti, u saradnji crnogorske i srpske policije.

Prema pisanju *Vijesti* inspektori su u srijedu oko ponoći upali u stan kontroverznog biznismena i priveli ga. Šaranović je uhapšen u naselju Dubovica u Budvi, u svom stanu.

Miloš Vidaković je ubijen 2. jula u Budvi.

 MONTENEGRO AIRLINES

PUTUJTE NAJTAČNIJOM AVIO-KOMPANIJOM U EVROPI*

* Prema ERA statistici
(Evropski Regionalni Avio-prevozioci)
za tačnost obavljenih letova tokom 2012. godine.
www.regionalinternational.aero (January 2013)

www.montenegroairlines.com

member
era
european regions airline association

OSNOVNI SUD PODGORICA

Odbijena Kalićeva tužba protiv *Monitora*

Sutkinja Osnovnog suda u Podgorici **Nataša Bošković** odbila je kao neosnovan tužbeni zahtjev Rožajca **Safeta Kalića**, koji je tužio nedjeljnik *Monitor* zbog naknade nematerijalne štete za, navodno, pretrpljene duševne bolove i povredu časti i ugleda.

Sutkinja Bošković je presudom obavezala Kalića da *Monitoru* za troškove parničnog postupka plati nadoknadu od 1.900 eura.

Bošković je u obrazloženju navela da su novinari *Monitora* pisali u javnom interesu.

„Autori novinskih tekstova po mišljenju ovog suda, s obzirom da su pisali o temama od nesumnjivo javnog interesa, a radi se o organizovanom kriminalu i prometu narkotika, a kako su uložili razumne napore da dođu do validnih činjenica i svakako da čuju i stranu o kojoj se piše, to su njihovi vrijednosni sudovi iznijeti u spornim tekstovima bili potkrijepljeni dovoljnim činjeničnim osnovom. Nijesu bili u obavezi za dokazivanje istinitosti svih tih navoda, s obzirom da je logično da im ti podaci i pored najvećih napora ne bi mogli biti stavljeni na uvid...”, piše između ostalog u obrazloženju presude.

Kalić je tužio *Monitor* zbog tekstova *Raskršće dilera*, *Kolumbija na Limu*, *Moćni Rožajac...* u kojima se on pominje kao jedan od glavnih narkobosova na Balkanu.

Osnovni sud, dva puta je odbijao tužbu Kalića, ali Viši sud je predmet vraćao na ponovno odlučivanje, uz obrazloženje da se sud nije dovoljno bavio „intenzitetom duševnih bolova kod Kalića”.

Kalić je tražio da mu naš nedjeljnik na ime naknade nematerijalne štete po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda, isplati 30.000 eura.

Kalić se od ljeta 2001. godine nalazi u bjekstvu, a njegovo ime je na javnoj crvenoj potjernici NCB Interpolu Podgorica.

TUŽBA ANE KOLAREVIĆ
PROTIV VIJESTI

Za povredu časti
pet hiljada eura

Osnovni sud u Podgorici presudio je da su *Vijesti* povrijedile čast i ugled premijerove sestre i advokaticе **Ane Kolarević** i dosudio joj 5.000 eura kao naknadu štete za pretrpljene duševne bolove.

Sudija Miodrag Pešić je odluku donio zbog teksta *1 sestra najvišeg zvaničnika Vlade primila mito*, u kome su *Vijesti* prenijele informaciju o tužbi koju je pred američkim sudom pokrenula tamošnja Komisija za hartije od vrednosti.

U tekstu se navodi da je *Mađar Telekom* pri kupovini *Telekoma Crne Gore* podmitio više crnogorskih zvaničnika sa 7,35 miliona eura, kao i da je među njima „advokatica sestra tada najvišeg Vladinog funkcionera”.

Ime Ane Kolarević se ne pominje, ali je i njoj i sudu bila najspornija fotografija, koja uz naslov u *Vijestima*, kako je zaključio sudija, ne ostavlja sumnju da je advokatica korumpirana.

Stvarno UNIQAtna polisa.

UNIQA. Sigurnost za 5.

Pronađena
statueta boga
Dionisa**VRIJEDNO OTKRİĆE:**
Statueta Dionisa

Ekipa poljsko-crnogorskih arheologa, koja 13 godina istražuje lokalitete u Risnu, završila je ovogodišnju jednomjesečnu kampanju. Arheolozi su, pored ostalog, otkrili i bronzanu statueta boga Dionisa.

Rukovodilac istraživanja, arheološkinja **Vilma Kovačević** iz Centra za arheologiju i konzervaciju, kazala je da je bronzana statueta, veličine dvadesetak centimetara, dobro očuvana, a otkrivena je na lokalitetu Carine.

Skulptura je sada na konzervaciji u Poljskoj i uskoro će biti vraćena.

Za 13 godina istraživanja u Risnu bilo je jedinstvenih otkrića, kao što je pronalazak ostave ilirskog kralja Balajosa sa čak 4.600 novčića, što je bio najveći nalaz numizmatike iz tog perioda. Na Carinama su i ove godine otkriveni novčići kralja Balajosa, kao i grčki novac, a tu su i ostaci najstarijih objekata koji su pripadali Ilirima, iz četvrtog vijeka prije nove ere.

A GDJE VI PLAĆATE RAČUNE?

— UZ SOŽE E-BANKING SVE ZAVRŠAVATE
GDJE I KAD VAMA ODGOVARA —

Sa Sože E-bankingom, sva plaćanja obavljate gdje i kad hoćete, uz maksimalnu sigurnost i bez provizije na plaćanje računa za komunalije i druge mjesečne obaveze (porez, osiguranje, dječiji vrtić...). Uz to, novim korisnicima Le Club paketa omogućavamo 50 % popusta na mjesečnu članarinu, tokom prva tri mjeseca korišćenja.

www.societegenerale.me

Info: 020 415 500

VIŠE RUKU, VEĆA JE I SNAGA

**SOCIETE GENERALE
MONTENEGRO**

EKSPEDICIJA

Planinarskog kluba *Visokogorci* osvojila je najviši vrh Alpa - Mon Blan, visok 4.810 metara.

Pored *Visokogoraca* **Tanje Pavličić**, **Aleksandra Đajića** i **Milana Radovića**, u timu su bili i **Branko**

Tomić iz Pljevalja, **Savić Glendža** iz Budve i **Igor Vujović**, koji trenutno živi u Norveškoj.

„Đajić i Glendža su izveli uspon preko Aiguille du Midi i sastali se sa Pavličićkom, Tomićem, Vujovićem i Radovićem, koji su se popeli standardnom rutom preko Refuge du Goûter. Uspon na Mon Blan predstavlja još jedan veliki uspjeh *Visokogoraca* ovog ljeta, nakon što su četiri člana našeg kluba osvojila najviši evropski vrh – Elbrus 13. jula, na Dan državnosti Crne Gore“, kazao je predsjednik *Visokogoraca* **Dragan Bulatović**.

Mon Blan je inače najviši vrh Alpa i najviši vrh u Evropskoj uniji, a nalazi se na granici Francuske i Italije.

ROCK & RECYCLE, nazvana je akcija čišćenja kamp prostora na kojem su prethodnih dana boravili posjetioci muzičkog festivala Lake Fest. Akciju je pokrenula Pivara *Trebjesa*.

„Na ovaj način zaokružili smo projekat *Rock & Recycle*, koji je za cilj imao edukaciju o selektivnom odlaganju otpada i reciklaži“, saopštila je **Natalija Milić**, menadžer korporativnih poslova u Pivari *Trebjesa*.

U volonterskoj akciji učestvovali su aktivisti Ekološkog pokreta *Ozon*, a u velikom broju akciji su se odazvali i posjetioci kampa.

Izuzetno nam je drago što smo bili dio projekta Pivare kojim se ove godine napravio korak više u ekološkoj slici festivala. Posjetioci su se takođe u velikoj mjeri uključili u svaku aktivnost, što nas posebno raduje, jer želimo da briga o prirodi na ovaj način postane dobra navika svih nas, kazala je **Biljana Kecojević**, koordinatorka odjeljenja za odnose sa javnošću u *Ozonu*.

PLUS

MINUS

ZAVOD za udžbenike i nastavna sredstva otpisao je prošle godine udžbenike vrijedne preko 400 hiljada eura. Državna revizorska institucija dala je uslovno mišljenje na finansijski izvještaj te institucije, a negativno na ekonomičnost i usklađenost poslovanja sa propisima.

Revizori su konstatovali da je Zavod prošlu godinu završio sa iskazanim poslovnim gubitkom od 669,79 hiljada eura, čemu je, kako su ustanovili, značajno doprinio otpis udžbenika vrijednosti od 407,4 hiljade eura. Kad se doda PDV, to je preko 465 hiljada eura.

Konstatovano je da je vrijednost robe koja je rashodovana

zbog zastarjelosti i neprilagođenosti nastavnom planu i programu oko 424,9 hiljada, a zaliha rashodovanih zbog oštećenja 40,39 hiljada eura. Kao rashod

se ne računaju plate koji su primali činovnici zaduženi da brinu o usklađenosti udžbenika sa nastavnim programima i oni koji bi mogli da prebroje djecu koja idu u školu. A moralo bi.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
PODGORICA

DUŠKO MARKOVIĆ, ministar pravde, sračunao je da je najveća odgovornost za otvaranje poglavlja 23 i 24 na parlamentu koji treba da usvoji ustavne promjene. Sve ostalo spremno je ko zapeta puška.

On je na sjednici skupštinskog Odbora za antikorupciju predstavio akcione planove za poglavlja 23 i 24, naglašavajući da to nije dokument samo za ovu, nego i za buduće vlade. „Akcioni planovi su zajednički dokument Vlade i Evropske komisije, što znači da je svaki detalj u njima usaglašen i rezultat konsenzusa, i u pogledu mjera, i rokova, i novca potrebnog za realizaciju, ali je odgovornost za njihovu realizaciju na crnogorskim institucijama“, naveo je Marković.

Odgovarajući na primjedbe članova Odbora iz opozicije da su rokovi dati u planovima predugi, i da Vlada na taj način pokušava da odgodi odlučniju borbu protiv kriminala i korupcije, Marković je kazao da pet godina nije dug period. Nije ni 23 godine, u odnosu na vječnost.

Parada ponosa je potvrdila da dio „građanstva” nije puno odmakao od ‘90-ih, pa ih nije potrebno posebno animirati kada ranjivoj manjini treba razbiti glavu

Ko progoni ranjive služi tiraninu

Prva Parada ponosa održana je sredinom nedjelje u Budvi. Oko 120 učesnika Parade u metropoli crnogorskog turizma dočekani su kamenjem, flašama, pepeljarama, stolicama, bakljama... Njih je napadalo oko 500 ljudi. Bilans nekoliko povrijeđenih i preko 20 uhapšenih.

„Prajd je uspio”, izjavio je **Zdravko Cimbalević**, direktor organizatora LGBT Foruma Progres. Ipak, Cimbalević je priznao da nije očekivao toliko negativnu reakciju građana, ali i primijetio: „Ovo je prava slika Crne Gore”.

„Da nije bilo policije, mi bi danas bili linčovani”, kazao je jedan od organizatora **Aleksandar Saša Zeković**. SeaSide Pride je obezbjeđivalo više od 400 policajaca i specijalaca.

I pored upornih nagovaranja od strane organizatora da prisustvuje

Paradi, pozivu se nije odazvao onaj kome je primarni posao da štiti manjinska prava - ministar **Suad Numanović**.

„Najbitnije je da parada protekne u miru i bezbjednosti. Za mene je manje bitno da li će ministar da prisustvuje iako ministar daje punu podršku organizovanju Parade ponosa”, rekao je sa distance ministar za ljudska i manjinska prava.

Numanović je poslao pomoćnike **Sabahudina Delića i Blanku Radošević-Marović**, koji su tokom Parade lakše povrijeđeni. Mediji javljaju da je „ombudsmana **Šućka Bakovića** pogodila jedna žena šišarkom u rame, a njegovu zamjenicu **Marijanu Laković** kamenicom”.

Dešavanja u Budvi imala su odjeka i u parlamentu, gdje je tokom zbijanja u Budvi tekao premijerski sat. Premijer

Milo Đukanović je odgovarajući na pitanje lidera SNP-a **Srdana Milića** zašto sa svojim ministrima nije pošao u Budvu da brani prava seksualnih manjina, rekao: „Ja sam za to da riječima i djelima zaštitimo prava LGBT osoba”.

Primjetno je da Paradi nije prisustvovao nijedan visoki državni funkcioner. Ni opozicija se nije pretrgla. Osim pomoćnika i savjetnika koji se usko bave ovim pitanjima, te NVO aktivista, izostala je i podrška javnih ličnosti.

Istovremeno pokazalo se da dio „građanstva” nije puno odmakao od ‘90-ih, pa ih nije potrebno posebno animirati kada ranjivoj manjini treba razbiti glavu. Iako pojedini mediji za nasilje optužuju navijačke grupe, primjetno je bilo da su se brojni „normalni” gosti budvanskih lokala

PONOS I SRAM

Budva, u srijedu, na dan prvog gej prajda u Crnoj Gori, oko podne. Grupe policajaca na magistrali zaustavljaju saobraćaj i pretresaju ljude, a u manjim grupama razni rodovi policije stoje uz ulicu koja vodi do centra.

Niz šetalište koje ide prema *Gradskoj kafani* i zidinama Starog grada, kordon policije u *nindža* uniformi i sa plastičnim štitovima stoji nasred ulice. Sa strane je „publika“ nagmilana ispred kafica i pored puta, grlata i agresivna.

Nasilje je u vazduhu. Masa okupljenih izgleda kao da su zahvaćeni groznicom „akcije“ koju očekuju. Neki pokušavaju da debatuju sa policajcima koji ih uglavnom ignorišu. Jedan pita „Što hapsite ovu djecu“, misleći na pripadnike grupica momaka, uglavnom jako mladih, usijanih pogeda koji idu okolo, došaptavaju se i pokušavaju da provociraju policajce. Momak koji stoji blizu, ih opisuje nekome preko mobilnoga: „Popili su po dva tri *Redbull-a*, mnogi nešto i ušmrknuli i nasrtaće do sutra“.

Odjedanput počinje stampedo protivnika Parade pred kordonom policije. Vlada opšta panika, niko ne zna što će sljedeće da se desi i svi počinju da trče. Policajci uspijevaju da održe „liniju“ sa stranu ulice i da spriječe totalni kaos koji bi rezultirao pridruživanjem „posmatrača“ grupama momaka koje traže kavgu sa učesnicima prajda.

Po horskim uzvicima „Ubij, ubij pедера“ saznajemo da je Parada krenula od zidina, pa pored marine i stare autobuske, natrag do zidina. Teško joj se bilo pridružiti jer policija, koja ništa nije prepuštala slučaju, nije dozvoljavala prolaz. Na kraju smo prošli kao novinari zahvaljujući mome fotoaparatu koji je izgledao dovoljno profesionalno. Izmiješali smo se sa stotinak ljudi koji su nosili dugine zastave, koje su i simbol mira i gej pokreta za ravnopravnost, sa zvaničnicima u odijelima, ljudima iz stranih organizacija

i ambasada, aktivistima iz NVO-a i ljudima koju su došli da budu tu i pokažu solidarnost. Polako smo se kretali pored mora, dok smo sa usidrenih barki zasipani vodom i psovkama uz sve vrste opise onoga sto „pederi“ rade jedni drugima. Količina agresije je bila šokantna, kao i broj i uzrast ljudi koji su je ispoljavali.

Sa druge strane je povorku ovičavao bedem tijela policajaca odvajajući je od mase koja po verbalnoj agresivnosti i gadostima koje je upućivala učesnicima prajda nije zaostajala za ljudima sa barki. Nekoliko žena je vikalo kako pederi kvare djecu, kako su bolesni, perverzni...

„Pusti me da prođem“, rekla je žena policajcu koji joj je odgovorio da ne može. „Kaži mu da si lezbejka pa će te pustiti“, stigao je komentar iz mase.

Na uvrede i psovke učesnici prajda su „uzvraćali“ dižući svoje transparente na kojima je pisalo *Love is love*, *Jednakost za sve*...

Protivnici Parade se nijesu zadržali na verbalnom nasilju. Kada je povorka prolazila pored stare autobuske, zasuti smo kišom kamenja. Pratila ih je kiša otrovnih komentara iz bašte i sa krova obližnje građevine. Policajci koji su obezbjeđivali kraj Parade su iz petnih žila pokušavali da nas pomjere naprijed dok su ljudi pokušavali da izbjegnju kišu projektila. Žena pored nas je pogođena kamenom u prst koji je vjerovatno bio slomljen, jer je na naše oči mijenjao i veličinu i boju. Ja sam dobila kamen u leđa, a pogođeni su i mnogi drugi.

Učesnici u prajdu su nastavili dalje uspravni i ponosni. Prava se, nažalost, ne dobijaju na tacni nego se za njih mora boriti.

Što se Crne Gore tiče za nju reakcija na prajd treba da bude poziv na buđenje. Nekoliko upućenih ljudi koji su nam rekli da nijesu imali iluzija o razmjerama homofobije u Crnoj Gori, su nam takođe rekli da su bili šokirani količinom nasilja i mržnje koja je u srijedu vladala Budvom.

Radmila STOJANOVIĆ

pridružili hajci.

Najznakovitija je tvrdnja da su učesnici Parade nošenjem crnogorske zastave isprovocirali okupljene patriote koji su ih gađali s čim su stigli.

„Voljela bih da su naši građani ovako govorljivi kada je u pitanju organizovani kriminal, korupcija, divlja gradnja“, kazala je jedna od učesnica Parade profesorica **Božena Jelušić**. Poznato je iz teorije a mi smo provjerili na vlastitim leđima: ko progoni ranjive, služi tiraninu.

Prema nezvaničnim informacijama održavanju Parade u Budvi protivio

FOKUS

se potpredsjednik DPS-a **Svetozar Marović**. On, kako su prenijele *Vijesti*, smatra da sada nije pravi trenutak za to zbog turističke sezone, i da nije dobro da turisti odu sa slikom policijskih kordona iz Budve. Marović je napominjao da poznate turističke destinacije nijesu imale Paradu ponosa.

I prije Parade bilo je jasno da se ona organizuje na brzu ruku. Ranije je LGBT Forum Progres zakazivao, pa zbog bezbjednosti otkazivao prajd u Podgorici. Onda je novoformirana LGBTIQ asocijacija Kvir Montenegro, početkom jula, iznenada za prvu povorku ponosa odredila 27. oktobar u Podgorici.

To je dvije organizacije koje štite prava seksualnih manjina dovelo u sukob. Cimbaljevićev NVO, koja ističe da je prva počela sa promocijom prava seksualnih manjina, nakon najave Kvira, saopštila je da je još rano za paradu ponosa u Crnoj Gori. U borbi za prvenstvo, koju neki tumače i kao trku za inostrane grantove, Progres je najavio paradu na primorju. Nakon najave parade u Budvi, predstavnici Kvira su izjavili da ih raduje što su pozitivno uticali na kolege iz Progres koji su od oštrog suprostavljanja organizovanju Povorka relativno brzo promijenili stav.

Asocijaciju Kvir Montenegro predstavlja **Danijel Kalezić** i ona je bliska NVO Juventas, na čelu sa **Ivanom Vujović**, koja se takođe bavi zaštitom prava homoseksualaca i lezbejki. LGBT Forum Progres predstavlja Cimbaljević i Zeković, i

imaju podršku premijerovog savjetnika za ljudska prava **Jovana Kojičića**.

Samo tri dana prije održavanja, objelodanjeno je mjesto i vrijeme parade. Odmah su krenule opstrukcije od odbijanja prevoznika da prevezu učesnike u Budvu, do jednodnevnog pisanja peticije građana Budve da se zabrani održavanje. O zabrani se raspravljalo i u SO Budve. Dan prije održavanja parade Budva je oblijepljena čituljama sa imenom direktora LGBT Forum Progres. Cimbaljević je prva osoba u Crnoj Gori koja se prije tri godine javno deklarirala kao homoseksualac: „Odbacila me je i porodica, iako sam iskren i uvjeren da činim pravu stvar. Nijesam bio protiv bilo koga, a svi su bili protiv mene. Ranije je bilo više onih koji su me pljuvali, psovali i tukli, nažalost i danas ih je dosta”, kazao je on.

„Biće to dokaz sazrijevanja društva na evropskom putu”, kazao je najavljujući paradu ministar Numanović. Govorio je ministar i o Strategiji unapređenja kvaliteta života LGBT osoba za period 2013-2018, o Akcionom planu za tekuću godinu. Pokazalo se da agende i strategije, bez policije ne vrijede ništa. Ipak je Numanović iskorak u odnosu na prethodnog ministra ljudskih i manjinskih prava **Ferhata Dinošu** koji je iako zadužen da štiti prava i LGBT

populacije ostao upamćen po izjavi da „ne bi bio srećan ako u Crnoj Gori ima homoseksualaca”.

S druge strane NVO aktivisti su zadovoljni jer su od nevidljive manjine koju su šikanirali i tukli čak i pripadnici policije, uspjeli da sa policijom i Vladom uspostave saradnju. „Svaki napad i udarac neću tretirati porazom već ohrabrenošću da se moram boriti jače i istrajnije”, napisao je na svom Fejsbuk profilu, nakon Parade, Cimbaljević.

Vlada i policija su dobile čestitke za obezbjeđenje parade od britanske, holandske i američke ambasade i brojnih međunarodnih organizacija. A domaćoj sceni su, nakon nacionalnih, dali još jednu temu za nadgornjavanje, podjele i sukobe. Samo da se skrenu misli sa sumornih tema kao što je KAP, rebalans, struja...

Bitno je ne suprostavljati međusobno žrtve i ranjive grupe. Pripadnici LGBT imaju prva da to budu, da iskažu to što jesu, na način na koji misle da je najbolji. Mi ostali dužni smo da to poštujemo, a država da ta prava štiti.

Ovakvi događaji imaju visok manipulativni kapacitet, a ova vlast je majstor da ga iskoristi. Da se pokaže kao zaštitnik manjine, kad je to ništa ne košta. Nikako ne smijemo zaboraviti - iste one jake policijske snage koje su štitile učesnice i učesnike Parade od nasilnika, krenuće i na mirne demonstrante protiv režima. Samo ako im bude naredeno.

Predrag NIKOLIĆ

RANIJA ISKUSTVA

Prvi javno deklarirani homoseksualac u tadašnjoj Srbiji i Crnoj Gori **Atila Kovač** je 2005. u Podgorici pokušavajući da uđe u zgradu TV Crne Gore na zakazano gostovanje, jedva izvukao živu glavu. Desetine Varvara su ga zasule kamenicama i psokama, a spasle su ga jake policijske snage. U gužvi koja je trajala gotovo 40 minuta povrijeđena su dva policajca. Kovač je tada javno pozvao na organizovanje Parade ponosa u Crnoj Gori.

Podgorička Parada ponosa zakazana za 31. maj 2011. otkazana je zbog otvorenih prijetnji nasiljem.

Parada i Mandić

DPS je na Paradu ponosa poslao svog člana, predsjednika Odbora za ljudska prava i par članova Vlade. Uz to su javno dali podršku i stali iza organizacije skupa. Falio je premijer na čelu Parade, jer bi onda Blagota Eraković i ostali demonstranti na učesnike Parade umjesto mržnje, kamenica i suzavca, bacali cvijeće. Podršku je iskazao i SDP, uz poruku: „Uvijek smo se zalagali protiv diskriminacije građana Crne Gore po bilo kojem osnovu“! Krivokapića nije bilo u prvim redovima, ali nije to čudno - nije ga bilo ni 90-tih na čelu one antifašističke kolone. Pozitivna je stala u Povorku. Ana Ponoš je mahala zastavicama duginih boja. Falio je njen lider ali moguće da Bešićeve sondaže pokazuju da bi mu to oborilo rejting. SNP se nije izjašnjavao, Milić je po običaju „na službenom putu“. U prevodu - čeka da sve prođe pa će sopštiti stav.

Gotovo sve parlamentarne stranke su pokazale minimalnu političku korektnost spram Parade ponosa. Druga je stvar što je ta podrška bila nedovoljna. Svi su se politički subjekti kako-tako snašli, osim Demokratskog fronta. Oni su jasno i glasno bili protiv. Poslanik Bulajić je na *TV Vijesti* dao komentar koji iz pristojnosti ne treba citirati. Onda je (moj favorit u DF) Goran Danilović napravio potpunu ogradu, upozoravajući članove i rukovodioce DF da se „na takvim manifestacijama niko ne može pojavljivati u ime partije ili koalicija već može samo u vlastito ime“!

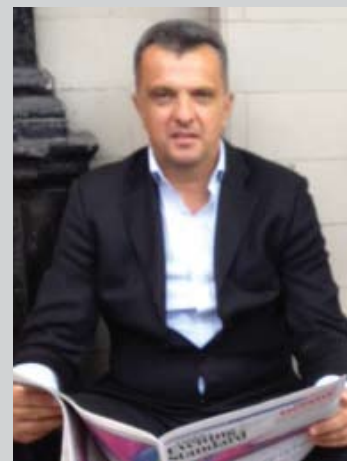
Umjesto komentara na ovakve stavove DF, prepisujem dio saopštenja britanske ambasade u Podgorici: „Smisao ove parade nije samo u tome da pripadnici LGBT populacije zastupaju svoja prava, već i u tome da svi mi, i strejt i gej, podržimo njihovu zahtjeve za ravnopravnost. Smisao je u tome da se kaže NE netoleranciji, NE predrasudama, NE diskriminaciji i NE nasilju. Smisao je u tome da se prihvati različitost“!

Nakon ova 4 NE, dolaze brojna pitanja za aktuelne i potencijalne glasače DF, ali i ukupnu demokratsku javnost: zašto bi ta politička grupacija, koja treba da smijeni aktuelnu antievropsku vlast, bila protiv evropskih vrijednosti!? Kako rekoše Britanci, smisao povorke je da se kaže ne-netoleranciji, ne-predrasudama, ne-diskriminaciji, ne-nasilju! Neko će odmah dodati, nije DF čitav protiv, „samo“ je Nova protiv! Ako se opaska i uvaži – dolazi pitanje, zašto bi NOVA, reformisana i evropska NOVA, bila uz one koji šire netoleranciju, predrasude, diskriminaciju!? Mandić bi vjerovatno na ovo odgovorio kako on dijeli sve evropske vrijednosti, kako nema ništa ni protiv Parade, ali da zbog glasača mora imati tvrd stav!

Da li je baš tako!? Često, lideri znaju da se zaklanjaju iza birača i da svoje nepristajanje na promjene pravdaju konzervativizmom stranke. Poređenje radi: kako su Đukanovićevi prijatelji Toma i Vučić potpisali kapitulaciju Kosova – a rejting im je skočio do nezapamćenih visina!?

Gotovo nikada istoriju nijesu pisali i mijenjali obični ljudi, glasači, već lideri, politički, vojni, intelektualni. Poučno za NOVU, time i čitav DF. Ako NOVA neće da se miješa sa „pederima“, „NATO lokatorima“, „Šiptarima“ i „Dukljanima“ – i njeno će članstvo ostati vezano decenijskim okovima. Time i Crna Gora. Svaka manifestacija antievropskog ponašanja je odbrana ovog režima. Možda bi Mandiću, kratkoročno, bilo isplativije da se pojavi na nekom katunu i priredbi tipa „kamena s ramena“ ali bi mnogo više učinio, i za sebe, i za NOVU a time i za Crnu Goru, da je stao u red Parade. Uz obrazloženje da to čini jer želi da Crna Gora pokaže toleranciju prema svim manjinskim grupama i različitostima, a protiv bilo kakve diskriminacije i nasilja.

Zbilja, kakva bi CG bila nakon takvih izjava!? Šta je onda to što NOVU a time i DF drži tako rezervisanim i izmaknutim od nekih važnih pitanja bez kojih nema moderne Crne Gore. Ne radi se ovdje samo o zaštiti prava jedne manjinske zajednice, već o principima odbrane slobode, nenasilja i tolerancije. Ako ste danas protiv ili uzdržani spram LGBT prava, a prije 20 godina ste bili spram zahtjeva nekih drugih manjina, onda teško možete biti karta koja vodi u budućnost. Ako je DPS od partije mržnje, rata i razaranja, došao na pozicije podrške manjinama, uključujući i seksualne – onda je vrijeme da to uradi neko ko misli da bude alternativa DPS-u. DPS treba mijenjati zbog korupcije i kriminala ali onaj ko namjerava da ga zamijeni mora osim tih antimafijaških vrijednosti njegovati i - univerzalne.

Piše: Željko IVANOVIĆ

DPS treba mijenjati zbog korupcije i kriminala ali onaj ko namjerava da ga zamijeni mora osim tih antimafijaških vrijednosti njegovati i ove – univerzalne

ATENTATOR NA HIPOKRATA:
Miomir Mugoša

Vlasnik tajni i majstor spletki

Anketnom parlamentarnom odboru, koji ispituje aferu *Snimak*, bivši ministar zdravlja i gradonačelnik Podgorice je kao „savjetnika” predstavio nepozvanog psihijatra iz podređene mu zdravstvene ustanove. Zbog čega je **Miomir Mugoša**, od tačno 649 drugih službenika i namještenika lokalne uprave, zatim još 2.029 zaposlenih u javnim ustanovama, preduzećima, agencijama i privrednim društvima čiji je osnivač Glavni

grad Podgorica, pozvao baš **dr Ljubinka Kaluderovića**?

„Ja sam hirurg, kolega je narkolog i tu smo da pomognemo”, rekao je Mugoša 18. jula, kada je saslušan zbog dokumenta podgoričkog odbora DPS-a o zapošljavanju partijskih simpatizera, članova i aktivista, ukupno 140 osoba, od čega 37 pripravnika i 106 u trafikama jedne privatne firme.

U visokoj politici Mugoša je 23 godine,

Mugoša nije samo mogući podmukli atentator na Hipokrata, već je i dalje demijurg sektora zdravstva, možda i komercijalno povezanih nabavljачkih privatnih firmi, dobitnika multimilionskih tendera, gdje ima još „savjetnika”, ili, tvrde zli jezici – prikrivenih ortaka

ratne, tranzicione, krizne: ministar je bio 10, a gradonačelnik već 13 godina. Ugovor s njim je faustovski, doživotan, a narečenog dr Kaluđerovića, piše u nekom tekstu, Mugoša je u Podgoricu lično doveo, skućio, plaća ga...

Proglasivši za ličnog „savjetnika” tog psihijatra iz JU Centar za rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci, čiji je osnivač SO Podgorica, Mugoša je razgorio glasine da, ne od juče, nabavlja povjerljive medicinske informacije o zdravstvenim tretmanima svojih političkih i poslovnih protivnika i članova njihovih porodica – poput bolesti zavisnosti, prekida neželjenih trudnoća u vanbračnim aferama, polnim i mentalnim bolestima, itd. – pa ih, navodno, koristi ili je spreman da ih koristi.

Mugoša nije samo mogući podmukli atentator na Hipokrata, već je i dalje demijurg sektora zdravstva, možda i komercijalno povezanih nabavljačkih privatnih firmi, dobitnika multimilionskih tendera, gdje ima još „savjetnika”, ili, tvrde zli jezici – prikrivenih ortaka.

Uzmimo za ekspoziciju slučajan uzorak: dvojicu odbornika opozicione koalicije *Bolja Podgorica* koji su jula 2011. podržali Mugošin reizbor – **Dragana Ostojića** i **Slavišu Guberinića**. Za rješenje pozadine bizarnog prebjega možda ne igra nikakvu ulogu da su im supruge zaposlene u *Fondu za zdravstveno osiguranje* i privatnoj kompaniji *Farmegra* – ali je to činjenica, indicija; kako ko

Farmegra, „jedna od vodećih veletrgovina lijekovima u Crnoj Gori”, osnovana je 1998, za Mugošinog ministarskog vakt. Kao ministar zdravlja, a tada nije postojala procedura obaveznih tendera, on je čitavu deceniju praktično sâm odlučivao o trebovanjima, narudžbinama, komercijalnim ugovorima sa dobavljačima

voli...

Pomenuta *Farmegra* se reklamira kao „jedna od vodećih veletrgovina lijekovima u Crnoj Gori”. Ona to svakako jeste, jer sa 3,12 miliona eura je, ukupno uzevši, na 11. mjestu rang-liste ponuđača sa najvećim ugovorenim javnim nabavkama za prošlu godinu u državi. Važna napomena glasi: osnovana je 1998, za Mugošinog ministarskog vakt.

Kao ministar zdravlja, a tada nije postojala procedura obaveznih tendera, on je čitavu deceniju praktično sâm odlučivao o trebovanjima, narudžbinama, komercijalnim ugovorima sa dobavljačima. Javno su osporene njegove milionske nabavke, na primjer iz 1999. i 2000, preparata koji nijesu „lijeke” za potrebe zdravstvenog

sistema: losiona, pasti za zube, toaletne vode... Ako je to bilo u redu, zbog čega bi čudilo da se sada jedna veletrgovina pojavljuje u svojstvu „izvođača radova” na saobraćajnici?

Naime, u zahvatu *DUP-a Donja Gorica*, urb. parcela

br. 3/557, investitor je Mugošina *Agencija za izgradnju Podgorice*, vlasnik parcele Glavni grad, a *Farmegra* – izvođač radova. Građevinsku dozvolu Up. 08-361/13-2 izdao je 15. januara ove godine gradski *Sekretarijat za planiranje i uređenje prostora i zaštitu životne sredine*.

Ukoliko dalje zagrebemo u poslovanje *Farmegre* – preskočićemo Podgoričanima opštepoznatu činjenicu da ima, ili je imala, aranžman sa Glavnim gradom za kupovinu poklona novorođenim – dolazimo do izvjesnih preko 3.900 kvadrata u KO *Donja Gorica* (LN br. 5650), klasifikovanih kao livada, šuma, pašnjak, sa ubilježenim teretima – enormnim hipotekarnim ugovorima.

Povjerilac je *Societe generale*,

DA LI IM JE GRADONAČELNIK OBEZBIJEDIO OGROMNE PROFITE: Uprava Zetogradnje

MONITORING

preimenovana Podgorička banka, čiji je Miomir Mugoša bio višegodišnji predsjednik Skupštine akcionara. Ko su dužnici na parceli u Mugošinoj rodnoj Donjoj Gorici? *Zetogradnja* **Blagote Radovića** 1,8 milion, *Industriaimport-Industriaimpex* i *Farmegra* zajedno, kroz identifikovanih pet hipotekarnih ugovora, čak 3,95 miliona eura.

Zetogradnja je jedan od glavnih dobitnika iz perioda kada je Mugoša planove višeg reda (GUP) mijenjao u skladu sa potrebama planova nižeg reda (DUP). Građevinski preduzimači, poput Radovića, upućivani su na Mugošu, jer je od njega zavisila egzgeza donošenja odluke o istovremenoj reviziji planskih dokumenta različite hijerarhije. Gradonačelnik je postavljao iste članove komisije za stručnu ocjenu različitih planova i dupliranjem honorara ih „stimulisao” da izmisle kakav maštovit stručni izgovor da se pristupi pretumbacijama oba plana.

Ključni parametar za određivanje cijene građevinskog zemljišta je njegova namjena definisana urbanističkim planom, a Mugoša je donosio odluke o promjeni namjene kroz izmjene prostornog ili urbanističkog plana. Ako tome dodamo da je u potpunoj diskreciji odrezivao visinu obračuna komunalija, dolazimo do osnovanosti pretpostavke: investitorima, poput *Zetogradnje*, obezbijedio je multimilionske profite. Jedno davno postavljeno pitanje – u kolikom broju slučajeva je, umjesto novca, Mugoša kao „kompenzaciju”, na primjer od *Zetogradnje*, za obračun

NADZIRE RAD FONDA ZDRAVSTVA I MONTEFARMA: Miodrag Radunović

komunalija, možda i na imena povezanih lica, prihvatao stanove ili poslovne prostore? – još nema odgovor.

A *Industriaimport-Industriaimpex*? To što se ova firma pojavljuje kao hipotekarni dužnik, skupa sa *Farmegrom*, ne čudi uzme li se u obzir da u njenoj vlasničkoj strukturi *Industriaimport-Industriaimpex* ima 80, a **Janko Radunović** i **Sreten Đikanović** po 10 odsto. Radunović i vjerovatno Đikanović su povezani sa *Ekomedikom*, firmom koja je u konzorcijumu sa italijanskim *OMP Eco* od Ministarstva zdravlja onomad dobila koncesiju – potpisao je ministar **Miodrag Radunović** – za preradu medicinskog otpada na 15 godina (vidi u *Monitoru* od 12. jula o.g.).

Ministar Radunović nadzire rad *Fonda za zdravstveno osiguranje* – čija komisija sastavlja liste lijekova za

nabavku – ali i rad *Montefarma*, koji po narečenju liste raspisuje i kešira tendere na kojima *Farmegra* veoma često pobjeđuje.

Ko je on-line veza Miomira Mugoše i Miodraga Radunovića? Odgovor je – **Željko Vuković**, koji je poput ministra zdravlja, te narečenog Janka Radunovića, takođe Beranac.

Miodragu Radunoviću je Vuković pet godina bio pomoćnik, pa je u tom periodu bio predsjednik odbora direktora *Radoja Dakića*. Upravo je 2007. prodato zemljište ove bivše fabrike beogradskoj *Delti Miroslava Miškovića* a investitore, *Čelebić company* i *CMC*, navodno su protivpravno oslobodili plaćanja naknade u iznosu od dva miliona eura.

Protiv Vukovića je vođena policijska istraga i podnijeta krivična prijava zbog osnovane sumnje da je, navodno, zahvatajući sa posebnih računa, pronevjerio više od milion eura. Ali, Mugoša ga je od Radunovića preuzeo krajem 2010. – imenovao ga je za svog glavnog administratora – pa su podgorička policija, Tužilaštvo, akcionari i ostali u lancu ishrane lovom na sitne zvjerke, naglo izgubili interes da išceruju pravdu.

Ko je on-line veza Miomira Mugoše i Miodraga Radunovića?

Odgovor je – **Željko Vuković**, koji je poput ministra zdravlja takođe Beranac. Miodragu Radunoviću je Vuković pet godina bio pomoćnik, a protiv njega je vođena policijska istraga i podnijeta krivična prijava zbog osnovane sumnje da je, navodno, zahvatajući sa posebnih računa, pronevjerio više od milion eura

Vladimir JOVANOVIĆ

 Boka Group

**The Home of
Golf in Montenegro!**

SVEGA JE TU BILO OSIM - ISTINE: Anketni odbor

Šampionat u laganju

Među petnaest DPS-ovih funkcionera koji su se ispričali pred Anketnim odborom jedni su se odlučivali za dugačka birokratska naglabanja, drugi su banalno lagali

Dočerani, počesljani, danima su funkcioneri Demokratske partije socijalista stizali u Skupštinu Crne Gore, pred Anketni odbor čiji je posao bio da ispita činjenice o događajima zabilježenim na audio snimcima koje je početkom godine objavio *Dan*. Svi do jednoga objašnjavali su kako nikakvih zloupotreba državnih resursa u partijske svrhe nikada nije bilo. Svega je tu, osim istine, bilo.

Crtu je, kako dolikuje, podvukao predsjednik DPS-a **Milo Đukanović**.

„Partija nikada nije organizovano niti neorganizovano zloupotrebljavala državne resurse”. Zapošljavanje, isplata otpremnina, dodjeljivanje socijalne pomoći, dijeljenje naknada za štetu od elementarnih nepogoda nedvosmisleno su zabilježene kao DPS-ov način rada na terenu. Za partijskog šefa, riječ je o prirodnom toku stvari.

„DPS ima samo evidenciju svog članstva, a od baza podataka koristi-

mo birački spisak, kao i svaka druga partija. Nikakvih drugih baza podataka nema. Kad bi neko koristio podatke o tome koje zdravstvene probleme ima neki građanin ili koje želje ima u vezi sa zaposlenjem, to bi bilo monstruozno”, kazao je Đukanović.

Ni drug Tito, sjećamo se, nije znao za Goli otok.

Među petnaest DPS-ovih funkcionera koji su se ispričali pred Anketnim odborom jedni su se odlučivali za dugačka birokratska naglabanja, drugi su banalno lagali. Bolno je uporediti ono što su govorili na partijskim sjednicama DPS-a sa verzijom predstavljenom Anketnom odboru i javnosti Crne Gore. U jakoj konkurenciji najupečatljiviji je, ipak, ostao poslanik **Zoran Jelić**, upamćen po formuli „jedan zaposleni – četiri glasa”. Iako je u partiji izričito govorio o projektima Zavoda za zapošljavanje koji će biti dobri za pribavljanje glasova, i on i njegova supruga, direktorica te institucije, pred Anketnim odborom

su tvrdili da se niko živi nije zaposlio uz pomoć partije.

Iako je njegova tvrdnja da direktori agituju za partiju van radnog vremena veoma upečatljiva, budvanski funkcioner **Boro Lazović** pamtiće se prije svega zbog umjetničkog dojma u opservaciji razmaženih birača.

„Možeš da pomaziš dijete, maziti može da bude erotski, može da bude vjerski. Ali ovdje je kod mene to bila jedna metafora. Htio sam da kažem da je tom našem biraču, građaninu, dovoljno da mu se javiš, lijepo, da ga pozdraviš, da odeš kad mu, ne daj Bože neko umre, na saučesće, da mu čestitaš rođendan, da mu pošalješ flašu pića kad mu se rodi sin ili ćerka...”

Nakon tolike nježnosti, spiskovi o kojima je Lazović govorio na sjednicama partije, lagano su izbljedjeli.

Magija podgoričkog gradonačelnika **dr Miomira Mugoše** bila je dostojna svakog seoskog vašara. Kao svaki dobar dreser, bez lanca je na mjesto

doveo sirotu zvjerku, žonglirao činjenicama, na kraju je, propušten kroz njegove ruke, kao golub iz šešira nestao dokument podgoričkog ogranka partije u kom je zabilježeno postojanje

partijskih službi za zapošljavanje i dodjelu socijalne pomoći. Onaj koji od lani gleda crnogorska javnost, kaže Mugoša, nije autentičan. „Niti znam, niti se vodi, niti ko

smije da vodi evidenciju o partijskoj pripadnosti u obrazovnom sistemu i tako će biti dok sam ja na čelu tog resora. Ali, zaposleni su slobodni građani i imaju pravo da biraju i da

PETORO VELIČANSTVENIH

1. Zoran Jelić, funkcioner DPS-a

SNIMAK: „Pripremajući se za predstojeće izbore u Zavodu za zapošljavanje pokrenuli smo nekoliko projekata. Prvi projekat je stručna praksa za 500 visokoškolaca. Mi smo do juče zaposlili već 460 ljudi, a do srijede će početi još 40, tako da će projekat time biti završen. Ovaj projekat košta 750.000 eura, a kroz fiskalitate u budžet se odmah

vraća 300.000. Projekat je izuzetno funkcionalan. Kroz ove projekte zaposlićemo prije svega članove DPS-a. Imamo svakodnevne kontakte sa predsjednicima odbora DPS-a u svim opštinama, jer želimo da prije svega zaposlimo svoje ljude”.

OBJAŠNJENJE: „Kada sam kazao naši nijesam mislio na pripadnike partije, nego na građane Crne Gore”.

2. Boro Lazović, predsjednik OO DPS Budva i SO Buva

SNIMAK: „Upravo da bi došli do svakog, jer ne možemo vjerovati Boru da mu je brat sigurno za nas zato što je njegov brat. Napravili smo da svaki naš član opštinskog odbora mora da donese spisak sa 50 sigurnih, onih koji će glasati. Svaki član Izvršnog odbora mora da donese 100 takvih, plus ovi koji rade po

štabovima da svaki direktor u svom preduzeću mora da da tačan spisak onih koji treba da glasaju, da svaki sekretar sekretarijata...”

OBJAŠNJENJE: „Niko iz DPS-a, pa čak ni ja, nije tražio od direktora, a lično mislim ni da direktori to nijesu radili, da kroz kancelarije i na svoja radna mjesta pritiska, nagovara ili traži od bilo koga da glasa za DPS”

3. Zoran Bošnjak, predsjednik OO DPS Budva

SNIMAK: „Tokom naših aktivnosti na prepoznavanju i uklanjanju nedostataka u redovima partije primijetili smo da je jedan značajan potencijal zaposlenih u javnim preduzećima i preduzećima gdje je država većinski vlasnik izostao iz redova naše partije i njene angažovanosti. To pripisujemo aktuelnim direktorima takvih

preduzeća koji ni sami nemaju osjećaj pripadnosti partiji, pa time i ne šire takvu klimu među zaposlenim radnicima.

Oni se ponašaju kao vanstranački direktori čije radno mjesto niko ne dovodi u pitanje. Smatram da u ovom segmentu gdje ima oko 2.100 zaposlenih ima dovoljno razloga da se preispita rad postojećih direktora i njihovim aktiviranjem ili smjenom stvori prostor za povećanje broja naših članova i simpatizera”.

OBJAŠNJENJE: „Znate šta znači: to znači u profesionalnom smislu – koliko je taj menadžer ili menadžment posvećen tog firmi. Svi idući izbori će se dobijati ili gubiti na ekonomskoj osnovi”.

4. Dejan Medojević, predsjednik SO Mojkovac, funkcioner DPS-a

SNIMAK: „Znate da je naša opština u prethodnom periodu imala dosta elementarnih nepogoda i da, ukoliko postoji mogućnost za isplatom šteta našem članstvu, smatram da bi dobro pomogli, i to bi pomoglo nama na terenu. Druga veoma bitna stvar jeste

da otpremnine iz Fonda rada direktno usmjerimo prema našem članstvu i smatram da će nam to direktno pomoći na terenu”.

OBJAŠNJENJE: „Ni jednom riječju nijesam rekao samo članovima DPS-a. Kada sam tražio pomoć, tražio sam za sve”.

5. Daliborka Pejović, članica Predsjedništva DPS-a, državna sekretarka Ministarstva održivog razvoja i turizma

SNIMAK: „Ono što je bilo interesantno na hercegnovskim izborima jeste da smo jednom dobrom analizom pošli od pretpostavke da svi postojeći stanovnici Herceg Novog

nemaju biračko pravo i naravno reagovali na vrijeme tako što smo izbrisali 548 imena, jer su se stekli zakonski uslovi... Ono što je bila srećna okolnost je da se radilo o licima koja su, prema našoj identifikaciji, bila sigurno protivglasači na ovim izborima. Takođe važna napomena vezano za jul ove godine -kada bi po istoj dinamici zapravo trebalo nekih 1872 birača takođe da uđu u ovu grupaciju i da iskoristimo upravni postupak za njihovo brisanje”.

OBJAŠNJENJE: „Ni ja, niti iko iz DPS-a, nijesmo pokrenuli nijedan slučaj brisanja. I da sam pokušala to da uradim, bila bih odbijena. Pravo kontrole bazom podataka ima Upravna inspekcija MUP-a”.

budu birani", objasnio je ministar prosvjete **Slavoljub Migo Stijepović**. Sticajem okolnosti, direktori nekako vole da su članovi DPS-a.

Kad su **Suada Numanovića**, lanjskog ministra rada i socijalnog staranja, pitali o porastu socijalnih davanja u mjesecima oko izbora, odgovorio je da nekako nije ni znao da su u to vrijeme izbori. Čudo je posvećenost poslu.

Ljudi koji su redovno pratili rad Anketnog odbora kažu da su funkcioneri DPS-a izgledali kao vojska. Šef partije u prste je znao šta su prethodno rekli njegovi saradnici.

„Generalno nijesam zadovoljan odgovorima. Ipak sam očekivao veću ozbiljnost prilikom davanja izjava. Svi oni su davali odgovore po istoj matrici – da se po svaku cijenu poriče čak i ono za šta je izlišno postavljati pitanja”, kaže za *Monitor* **Strahinja Bulajić**, poslanik Demokratskog fronta i član Anketnog odbora.

Bulajić naglašava da posao Anketnog odbora nije bio da utvrdjuje krivičnu, nego političku odgovornost, koja je, po njegovom mišljenju, nedvosmislena. Ukoliko se 12 članova odbora, po šest iz vlasti i opozicije, ne saglase oko zaključaka, parlamentu će biti dostavljen tehnički izvještaj o radu Anketnog odbora.

„Postoji i mehanizam da poslanici izdvoje pojedinačno mišljenje, pretpostavljam da će ih biti uz tehnički izvještaj”, kaže Bulajić.

On podsjeća da su jedine funkcije na koje građani direktno prenose suverenitet – funkcije predsjednika države i poslanika. „Iza svakog od nas stoji 3.500 do 4.000 građana. Samo taj fakat mene kao poslanika obavezuje na elementarno dostojanstvo, pa i u davanju odgovora i nastupa u javnosti. Nijesam siguran da je obavezivao sve koje smo saslušali. Mislim da moramo biti ljudi i prije i poslije izbora, i prije i poslije smjene vlasti”.

Dvadeset i kusur godina truda DPS je uložio kako se ovdje laž ne bi razlikovala od istine. Ipak, istina je žilava. Lažov može biti na vlasti, ali je i dalje – lažov.

Miloš BAKIĆ

UHAPŠEN VIKTOR RESTIS

Šta će biti sa Svetim Stefanom

Vijest o hapšenju većinskog vlasnika grupe Restis, koja je od kompanije Aman Resorts preuzela zakup hotela Sveti Stefan, Miločer i Kraljičina plaža, odjeknula je poput bombe u crnogorskom poslovnom svijetu. Restis je u Crnu Goru stigao kao spasitelj najznačajnijeg Vladinog aranžmana u turizmu

Elitni hotelski kompleks Sveti Stefan-Miločer našao se iznenada, usred turističke sezone, na naslovnicama brojnih medija u regionu. Povod neočekivane promocije bisera crnogorske obale nije neka turistička atrakcija, važan kulturni ili muzički hepening, nego skandal sa hapšenjem **Viktora Restisa**, grčkog milijardera i zakupca najpoznatijeg crnogorskog ljetovališta.

Bogati brodovlasnik uhapšen je po nalogu grčkog državnog tužioca u utorak u Atini, zbog sumnji da je umiješan u posao pranja novca, pronevjeru i osnivanje kriminalne organizacije za posredovanje pri obezbjeđivanju nenaplativih bančinih kredita u FBB (*First Business Bank*) banci.

Porodica Viktora Restisa u toj banci ima većinski udio, pa mu se stavlja na teret da je svojim uticajem obezbjeđivao kredite kompanijama

koje kontrolišu on i članovi njegove familije. Iznosi odobrenih kredita za koje je optužen dostižu sumu od preko pola milijarde eura.

Vijest o hapšenju Restisa, većinskog vlasnika investicione grupe Restis koja je od singapurske hotelske kompanije *Aman Resorts* 2008. godine preuzela zakup hotela Sveti Stefan, Miločer i Kraljičina plaža, odjeknula je poput bombe u crnogorskom poslovnom svijetu. Viktor Restis jedan je od važnijih partnera Vlade, član je odbora direktora budvanske kompanije *Adriatic properties*, koja upravlja ekskluzivnim turističkim kompleksom.

Restis je u Crnu Goru stigao kao spasitelj najznačajnijeg Vladinog aranžmana u turizmu, nakon bankrota Amana, na nagovor svog prijatelja i ortaka **Petrosa Statisa**, crnogorskog zeta i vlasnika vrijednih nekretnina u Crnoj Gori.

Statis ima dvostruku funkciju

u kompaniji Adriatic properties u kojoj dijeli vlasništvo sa Restisom. Predsjednik je i član odbora direktora firme. Osnivač ove kompanije je firma *Aidway Investment Limited* registrovana na Britanskim Djevičanskim ostrvima, čiji je direktor grčki državljani **Greg Sirois**, jedan od potpisnika ugovora o zakupu.

Od spektakularnog ulaska Restis grupe u posao zakupa Sveca prošlo je pet godina tokom kojih svi hoteli nisu renovirani niti je ugovor o zakupu do kraja ispoštovan.

Bankarski skandal i pronevjere milionskih razmjera za koje se optužuje aktuelni gazda Svetog Stefana otvara, po ko zna koji put, pitanje zle sudbine najpoznatijeg turističkog ostrva na Jadranu, na kome su se u posljednjih 20 godina DPS vladavine tri puta promijenili zakupci sumnjivih poslovnih i moralnih kvaliteta.

Mještani vjeruju da njihov mali grad, sagrađen u srednjem vijeku kao nekadašnje sjedište Paštrovića, ima svog sveca zaštitnika, Sv. Stefana, koji svakog ko pokuša da njime zagospodari nagradi prema zaslugi.

Prvi gazda Sveca kojem je Vlada ondašnjeg i sadašnjeg premijera **Mila Đukanovića** ustupila turistički resort zajedno sa hotelom *Maestral* u Pržnu **Jezdimir Vasiljević**, zvani Jezda, vlasnik propale štedionice *Jugoskandik*, završio je u zatvoru. Osuđen je zbog pronevjere 58 miliona

VAŽAN PARTNER VLADE CRNE GORE: Viktor Restis

njemačkih maraka i pljačke štediša za 190 miliona.

Sljedeći zakupac svetostefanskih hotela na dugih 30 godina Aman Resorts, odnosno **Adrian Zeka**, nepunu godinu nakon potpisivanja

ugovora o zakupu, doživio je finansijski brodolom.

Naslijedilo ga je Viktor Restis koji je pet godina kasnije, početkom ove sedmice, lišen slobode zbog malverzacija sa kreditima i pranja novca.

Oko Svetog Stefana vrtio se i bivši odbjegli premijer Tajlanda **Taksin Šinavatra**, vlasnik crnogorskog pasoša, koji je sa svitom u tajnosti obilazio radove na rekonstrukciji svetostefanskih vila. Da li je Šinavatra sa svojim kapitalom ušao u konzorcijum *Restis grupe*, u kojoj je funkciji kontrolisao gradnju i dalje je poslovna tajna.

Na koji će način hapšenje Restisa uticati na ugovor o zakupu hotela teško je prognozirati. Prema prvim reakcijama koje stižu iz

KONTROVERZNI INVESTITORI

Viktor Restis se pridružio plejadi „uglednih“ investitora na Crnogorskom primorju protiv kojih je pokrenuta istraga ili se njihovo bogatstvo nasukalo na njegovim obalama.

Bivši vlasnik dijela ostrva Sv. Nikola u Budvi **Nenad Đorđević** osuđen je, jer je ojadio kasu srpskog Zavoda za zdravstveno osiguranje. Kupac njegovog imanja **Stanko Subotić Cane** optužen je u Srbiji za učešće u švercu cigareta. Bankrotirao je strateški partner budvanske lokalne uprave ruski milijarder **Sergej Polonski**, investitor stambenog naselja i nesuđenog hotela *Jedro* na Zavali. Protiv Vladinog partnera u KAP-u **Olega Deripaske** vodi se istraga za pranje novca u Španiji. Deripaska je vlasnik luksuznih vila i imanja na rtu Platamuni u Grblju. Italijansko tužilaštvo u Bariju podiglo je optužnicu za šverc cigareta protiv **Branislava Mićunovića**, jednog od jačih investitora u Budvi. Kao i protiv **Veselina Barovića** vlasnika ulcinjske Solane, hotela, kafana i restorana u Kotoru, te protiv **Branka Banje Vujošević**, budvanskog hotelijera i ugostitelja.

Istraga se vodi i u slučaju izgradnje luksuznog centra *TQ Plaza* u Budvi koji je gradila firma *Trejdjunik* srpskog biznismena **Mirka Latinovića**, partnera Opštine Budva.

Vlade, za državnu administraciju je najvažnije da investitor poštuje ugovorene obaveze, dok je ugled koji uživa u poslovnom svijetu i na svjetskom turističkom tržištu na kome se prodaje i Sveti Stefan, u drugom planu.

Za upravu HG *Budvanska rivijera*, vlasnika hotela Sveti Stefan i Miločer bitno je da kompanija *Adriatic properties* redovno plaća godišnju naknadu na ime zakupnine. Nemaju spreman odgovor na pitanje šta će biti ako se ta redovnost poremeti.

Manipulišući brojem miliona koje je uložio u obnovu hotela, Restis je za kratko vrijeme uspio da u svoju korist promijeni osnovne uslove zakupa. Smanjio je godišnju zakupninu za 30 odsto. Za dva najvrijednija hotela na najljepšem dijelu crnogorske obale, Sveti Stefan i Miločer plaća 1,12 miliona eura, dok je za hotel Kraljičina plaža postigao cijenu od svega 350.000 eura.

Navedenom cijenom zakupa obuhvaćene su i brojne vile u Miločeru, restorani i kafei, poslovni centar i velika upravna zgrada na Svetom Stefanu.

Produžen je i rok zakupa hotela na period od 42 godine, dok je za zakup zemljišta u Miločeru pomjeren na 90 godina. Ovako skockanom posjedu pridodane su tri najljepše plaže na Jadranu u dužini od 650 metara. Vladino preduzeće Morsko dobro ustupilo je sve tri plaže Grcima uz super cijenu od 80.000 eura godišnje.

To nije bilo dovoljno, pa je **Petros Statis** zakupio i od mještana oduzeo najvrijedniji dio istočne svetostefanske plaže, kako bi morem sa svih strana zaokružio posjed, otuđen i izolovan u narednih pola vijeka.

Restisu i partnerima pošlo je za rukom da dobiju kredit od Evropske banke za obnovu i razvoj u iznosu od 37 miliona eura, na ime obnove i rekonstrukcije hotela Sveti Stefan i Miločer i izgradnju novih kapaciteta.

Garanciju za dobijene novce dala je Vlada premijera **Igora Lukšića**. Data je saglasnost da Evropska banka postane vlasnik ugovora o zakupu, ukoliko dužnik ne bude u stanju da

Bankarski skandal i pronevjere milionskih razmjera, za koje se optužuje aktuelni gazda Svetog Stefana. otvara po ko zna koji put pitanje zle sudbine najpoznatijeg turističkog ostrva na Jadranu, na kome su se u posljednjih 20 godina DPS vladavine tri puta promijenili zakupci sumnjivih poslovnih i moralnih kvaliteta

vrati odobreni kredit. Banka po tom sporazumu ima pravo da traži novog zakupca hotela koji će kredit vraćati, uz saglasnost *Budvanske rivijere*.

Nije hipoteka, ali je garancija. Tek Svecu se smiješi još jedan krug zakupaca sa neke od svjetskih adresa.

Viktor Restis se u Crnoj Gori legitimisao kao klasični divlji graditelj izvan domašaja zakona. Grci su na najgrublji način uzurpirali zemljište i maslinjake u zaleđu grada-hotela, na kome su uz prećutnu saglasnost nadležnih u Opštini Budva i Ministarstvu održivog razvoja i turizma, bez odobrenja za gradnju podigli dvije zgrade koje su kasnije legalizovane kao privremeni objekti.

Graditeljsko divljanje nastavljeno je na čuvenoj maloj Kraljičinoj plaži u čijem je zaleđu prošle godine izgrađen kompleks od šest zgrada, navodno, za potrebe hotelskog SPA centra. Najatraktivniji i najvrijedniji dio crnogorske obale upotrijebljen je za gradnju višespratnih paviljona za masažu, jogu, vještačkog jezera...

Biće to masiranje sa najljepšim pogledom na rivijeri.

Građevinsku dozvolu za devastaciju tog dijela Miločera izdao je bivši ministar **Predrag Sekulić** na preporuku bivšeg premijera Igora Lukšića. Bilo je to grubo kršenje Zakona o uređenju prostora i gradnju objekata koji propisuje postojanje planskog dokumenta kao osnove za izdavanje odobrenja za gradnju, kojeg za područje Miločera nema.

Veći dio odobrenog zajma, suma od 27 miliona eura, namijenjena je gradnji novog hotela Kraljičina plaža na mjestu postojećeg i stanova za prodaju na istoj lokaciji.

Vlada je Grcima dala saglasnost da u miločerskom parku sagrađe 66 luksuznih apartmana za tržišnu prodaju. Urbanističkim planom „Čedi – Kraljičina plaža“, koji čeka na javnu raspravu urbanizovano je oko 25.000 kvadrata miločerskog parka, sa zgradama koje dostižu do deset

**JEDAN IZ PLEJADE „UGLEDNIH“
INVESTITORA NA CRNOGORSKOM
PRIMORJU: Oleg Deripaska**

spratova, sa novom infrastrukturom, garažama, poslovnim objektima i saobraćajnicama. Planira se uništavanje Miločera, prirodnog rezervata od nacionalnog značaja i nekadašnjeg mondenskog ljetovališta radi profita zakupca sa kojim je mimo znanja crnogorske javnosti dogovorena gradnja, kamuflirana ugovorom o zakupu.

Branka PLAMENAC

Istina i kazna

Tri–četiri dana nakon što je obznanjeno da je uprava Željezničkog Prevoza krenula u obračun sa onima koji su spremni da progovore o očiglednim nezakonitostima, nadležni iz Ministarstva saobraćaja ćute. Saglasnost, neznanje ili strah? Još se ne zna

Španska groznica prijete crnogorskoj željeznici. Prispijeće sa Pirineja tri voza, naručena prije tri godine i plaćena 13,5 miliona eura, ponovo je na površinu izbacilo sav javašluk, neznanje i neodgovornost kojim se, godinama unazad, upravlja preduzećima nastalim iz nekad jedinstvene Željeznice CG.

Novi vozovi su, obznanjeno je, namijenjeni za prevoz putnika prugom Nikšić–Podgorica, nakon njene šestogodišnje rekonstrukcije i elektrifikacije. Taj posao će, valja podsjećati sve iznova i iznova, kad jednog dana bude konačno završen – koštati jedva nešto manje od 100 miliona. A do posljednjeg centa platiće ga poreski obveznici, bez obzira na činjenicu da je odluka o njegovom trošenju donijeta bez znanja struke i javnosti, mimo ekonomskih i saobraćajnih prioriteta, neodgovorno i neracionalno. I sve se to vidi od prvog dana.

Monitor je već objavio podatke prema kojima je, od prošlogodišnjih izbora do kraja maja, prugom Podgorica–Nikšić mjesečno prolazilo 300 putničkih vozova. Svaki od njih je, u prosjeku, prevezio sedam putnika. Sedam. Ili nešto manje od 2.000 osoba za mjesec. Da je u pitanju kombi prevoz, vlasnik firme bi sjeo i pažljivo preračunao rentabilnost svog posla. Ovako...

Da se vratimo vozovima iz Španije.

„Ugovorom je predviđena isporuka tri elektromotorna voza, odgovarajuće dijagnostičke opreme, specijalnog pribora i alata, rezervnih djelova i obuka našeg kadra”, hvalisao se krajem 2011. **Milijica Zindović**, izvršni direktor Željezničkog Prevoza.

Prije dvadesetak dana Monitor je objavio detalje o, laički rečeno, korišćenju „odgovarajuće dijagnostičke opreme”. Nekome je, naime, palo na pamet da bi, dva mjeseca po prispijeću prvog voza i dva-tri dana prije njihovog svečanog „porinuća” na nezavršenu prugu, valjalo provjeriti njihove kočione sisteme. Zato je u svaki od njih natovareno po 800 džakova pijeska, teških po 40-tak kilograma. Naši izvori računali su da je tovar težio 32 tone, iz Prevoza su zvanično saopštili – 28. Ostala je, međutim, tajna – ko je osmislio tako modernu metodu. I šta je od ove dijagnostičke opreme

kupljeno u Španiji: džakovi ili pržina?

Priča je dobila nastavak kada je inženjer **Milislav Dragojević** obznanio da su mašinovođe Prevoza, dan pred uključenje novih vozova u saobraćaj, dobili sertifikate o navodnoj osposobljenosti da njima upravljaju. Potvrde je izdala komisija formirana dan ranije. „Pravilo je da se prvo odradi teorijska obuka i da se nakon položenog teorijskog ispita pristupi praktičnoj obuci. Praktična obuka podrazumijeva da mašinovođa upravlja određeno vrijeme pod nadzorom. Tek nakon toga pristupa se polaganju praktičnog ispita i taj mašinovođa dobija dozvolu za upravljanje novom serijom”, objasnio je Dragojević *Vijestima*.

Umjesto demantija ili valjanog obrazloženja za uočene nepravilnosti (makar u Crnoj Gori ne treba objašnjavati koliko može biti skup javašluk na pruzi) iz Željezničkog Prevoza stigla je odluka da se protiv inženjera Dragojevića pokreće disciplinski postupak. On je *privremeno udaljen sa rada*, stoji u odluci u kojoj se navodi da je Milislav Dragojević „učinio povredu radne obaveze i dužnosti koja se sastoji u nepostojanju nadležnosti i ovlašćenja za davanje informacija vezanih za aktivnosti u Sektoru za lokalni prevoz, što može da ima za posljedicu nanošenje štete Željezničkom prevozu”.

PojeDnostavljeno, Dragojeviću se spočitava da je bez ovlašćenja pričao ono što zna, upozoravajući na opasnost nezakonitih postupaka onih koji ne znaju. Ali vladaju.

Tri – četiri dana nakon što je obznanjeno da je uprava Prevoza krenula u obračun sa onima koji su spremni da progovore o očiglednim nezakonitostima, nadležni ćute. Ministarstvo saobraćaja, tradicionalna loga funkcionera SDP-a, ima sve zakonske ingerencije da stanje na crnogorskim prugama dovede u red. Imaju li zvaničnici sa partijskim knjižicama SDP interesa za tako nešto, drugo je pitanje. A njega, zapravo, treba postaviti samo ako vjerujete da **Ivan Brajović** i njegovi saradnici smiju zagaziti u decenijske zabrane DPS-a.

Zoran RADULOVIĆ

DPS-ov džuboks

Politička ljubav na crnogorski način: kada se Mišo zaljubi u Mila

Dok je sredinom osamdesetih radio kao nastavnik srpskohrvatskog jezika i književnosti u Loparima, podno planine Majevica, na sjeveroistoku Bosne i Hercegovine, **Obrad Mišo Stanišić** nije ni sanjao o onome čega su mu danas puna usta: crnogorskog jezika, crkve... Predavao je u ravninama Semberije i Posavine, pa se 1986. godine vratio u rodni Mojkovac, odakle počinje njegov uspon do pozicije jednog od najlojalnijih vojnika partije. Desi se to politici: zaljubio se Mišo u Mila.

Stanišić je u onim turbulentnim vremenima antibirokratske revolucije, radio kao prosvjetni inspektor u Mojkovcu, da bi, kao kadar nove garniture *mladih, lijepih i pametnih*, 1991. godine, zagazio u političke vode – na poziciju predsjednika Skupštine opštine. Mjesto mu je ustupio **Duško Marković**, koji se te godine preselio za Podgoricu, u potrazi za visokom politikom.

Ostalo je upamćeno iz tog perioda primopredaje vlasti: iz mojковаčkog stana Duško Marković u glavni grad prenio je fiksne radijatore za centralno grijanje! Onda je lokalna vlast formirala istražnu komisiju koja je utvrdila kako „radijatori nijesu sastavni dio stana, te se zbog toga ne mogu otuđivati”.

Obrad Stanišić nije ostao duže na čelnoj poziciji Skupštine opštine.

Dvije godine, pa se i on, ostavivši fotelju **Radojici Boškoviću** (kadru **Momira Bulatovića** u kasnijoj podjeli partije), sjatio za Podgoricu, u potrazi za šefom i karijerom. Našao je oboje. Avanzovao je u pomoćnika ministra inostranih poslova, 1993, zadužen za kontakt sa iseljenicima, gdje ostaje pet godina.

Direktno nadređeni Stanišiću je **Miodrag Lekić** koji je, godinu ranije, postao ministar, važeći za jedinog procrnogorskog kadra u Vladi. Lekić (na poziciji prvog čovjeka ministarstva ostao dvije godine, do 1994) je prilikom rasprave o simbolima, treba podsjetiti, tražio da se, za razliku od zvaničnog stave sopstvene Vlade o usvajanju trobojke kao zvanične zastave, usvoji trobojka sa crnogorkim grbom. Sada je Lekić za Stanišića – negator crnogorske tradicije.

Vratimo se Stanišićevom usponu. Iz jednog ministarstva, 1999. godine, prelazi u drugo, na još jednu petoljetku – ministarstvo za zaštitu životne sredine i uređenja prostora. Stanišić, sekretar.

Onda kreće partijska operativa. Prava prilika da pokaže bespogovornu i

totalnu lojalnost šefu i stranačkoj stvari: postaje član izvršnog odbora Demokratske partije Crne Gore, pa, 2007. godine, poslanik, pa član glavnog odbora stranke... Stiže na sve strane. Aktivan je u Odboru za bezbjednost i odbranu, Odboru za međunarodne odnose i iseljenike, te onom za antikorupciju. Za sve ga je Bog dao. Hvala Mojkovcu.

Funkcije i stranačke privilegije treba zaslužiti. Prepoznat je kao jedan od poslanika, koji uz **Milutina Simovića** i **Miodraga Vukovića** najviše oponašaju premijera. Voli, moderno je to u DPS-u, da „odbrusi” lideru Pokreta za promjene **Nebojši Medojeviću**, imitirajući Đukanovića, dodvoravajući mu se: „Iako napadi dolaze od osobe čiji je cjenovnik usluga bio dobro poznat u zemunskim i drugim kriminalnim krugovima i koji u zvaničnicima Evropske unije vidi ogrezle kriminalce, imamo potrebu da reagujemo zbog domaće i međunarodne zajednice”.

Prošlog avgusta Stanišić je nejakog Đukanovića branio svojim jakim plećima, sljedećim riječima: „Kada gospodin Đukanović odluči da na te klevete odgovori, onda se digne i ala i vrana da pomogne onima koji kroz napade na predsjednika DPS žele da satanizuju svoju državu... E kada ih gospodin Đukanović pospremi tamo i gdje im je mjesto, onda nastaje velika muka”. Tandem snova.

Koncem te godine Stanišić se glasnuo i povodom brisanja **Njegoševog** imena iz naziva škole u Srebrenici. Ocijenio je Mišo da je takva odluka negativna i loša za međunacionalne i dobrosusjedske odnose. Riječima: „Nikome u Srebrenici ne treba da smeta Njegoševo ime. Ne znam po čemu bi ikoga vrijeđalo da škola u

Uslijedio je gromoglasni aplauz, praćen Stanišićevom ponosnom grimasom i finale koje će se pamtili vjekovima: „Zato ćemo mi obuti cipele 14. oktobra i pokazati im da Crnu Goru ne damo nizašto. Daćemo i partiju i sve ali Crnu Goru nećemo nizašto”

Srebrenici nosi Njegoševo ime. Njegoš uopšte nije kriv za ono što se dogodilo u Srebrenici“. Namjerno je zaboravio: nije kriv Njegoš, nego Stanišićev i Đukanovićev DPS, koji je iz Njegoševe zemlje davao političku i drugu podršku za genocid u Srebrenici.

Ostaće Stanišić upamćen, za naraštaje, i izjavom povodom afere *Snimak*. „Partija kojoj pripadam nikad nije donijela odluke

koje se kose sa zakonima“. Djelimično je u pravu: oni rade protivustavno. Zakoni su boranija.

Prionuo je na agitovanje i uoči oktobarskih parlamentarnih izbora. Na tribini DPS-a, pred svojim, u Mojkovcu, dobio je inspiraciju pa je citirao, kako je kazao, jedno veliko pero iz 19. vijeka: „Dok laž obide cijeli svijet istina tek obuva cipele“. Usljedio je gromoglasni aplauz, praćen njegovom

ponosnom grimasom (ni da je on autor) i finale koje će se pamtiiti vjekovima: „Zato ćemo mi obući cipele 14. oktobra i pokazati im da Crnu Goru ne damo ni zašto. Daćemo i partiju i sve ali Crnu Goru nećemo nizašto“.

Zauzeo se Mišo i za uspjeh **Filipa Vujanovića**, predsjedničkog kandidata DPS-a na proteklm izborima. Obilazio je tako gradove, i sa govornica, u svrhu zagrijavanja pridošlih za nastup neustavnog kandidata Vujanovića, pričao priče o DPS-u, Milu, Filipu i neprijateljima Crne Gore, Lekiću i ostatku opozicije.

Tom prilikom se, javnosti je to nekako promaklo, pokazao kao politički džuboks za respekt. Tako je u svom Mojkovcu 15. marta, na predizbornoj tribini kazao: „Kada bih govorio o ljudskim i radnim kvalitetima gospodina Vujanovića, ostali bi do duboko u noć“.

Tačno deset dana kasnije, u Plužinama, kazao je ovo: „Kada bi vam danas govorio o našem predsjedničkom kandidatu, o njegovim ljudskim i radnim kvalitetima, naš bi predsjednički kandidat sigurno zakasnio na tribinu zakazanu u Šavniku“.

Istog tog 15. marta, kazao je i sljedeće: „Lako je glasati za predsjednika Vujanovića, ali isto tako imamo i veliku odgovornost da ovo malo vremena do izbora, do te Blagovijesti 7. aprila, iskoristimo da porazgovaramo sa našim komšijama, kumovima, rođacima i prijateljima. Lako je govoriti njima o našem kandidatu, predsjedniku Vujanoviću“.

Samo deset dana kasnije, u Plužinama: „Lako je glasati za predsjednika Vujanovića ali ne smijemo se opustiti. Moramo ovo desetak dana do 7. aprila iskoristiti da razgovaramo sa našim komšijama, kumovima, rođacima i prijateljima koji ne misle politički kao mi. Lako nam je pričati o našem kandidatu, zato nam je posao lak, ali isto tako moramo ovo vrijeme iskoristiti da ga odradimo kako treba“.

Od grada do grada. Od izbora do izbora. Od prevare do prevare.

Marko MILAČIĆ

Vladina strategija – državna tragedija

Tek treba da vidimo kako će, 1. avgusta, u parlamentu proći Vladin prijedlog rebalansa budžeta.

Već je, međutim, izvjesno da je Vlada prekršila Zakon o budžetu Crne Gore za 2013. godinu. I to tako što se prije usvojenog rebalansa praktično već zadužila za nekih 120 miliona da bi povjeriocima isplatila dugove svojih partnera iz KAP-a. Pričamo o bankarskim kreditima koje je CEAC, u većinskom vlasništvu **Olega Deripaske**, podigao za račun KAP-a uz garancije Vlade Crne Gore da će ti dugovi biti vraćeni.

Pošto je KAP, na zahtjev Vlade, otišao u stečaj momentalno su pale i garancije date mađarskoj OTP i ruskoj VTB banci vrijedne, zajedno, više od 120 miliona.

„U vezi s tim, OTP i Ministarstvo

finansija definisali su da će pomenuta garancija (radi se o 42,5 miliona – prim. *Monitora*) biti otplaćena na način što će između strana biti zaključen novi kreditni aranžman”, stoji u obavještenju koje je polovinom jula stiglo iz Vlade.

Pošto pregovarači ruske *VTB* banke nijesu bili toliko kooperativni, ministar finansija **Radoje Žugić** je, po ovlaštenju Vlade, zaključio kreditni aranžman sa *Dojče* i *Erste bankom*, u iznosu od 60 miliona eura, „čime su obezbijedena sredstva za izmirenje obaveza po osnovu aktiviranih državnih garancija izdatih za KAP”, obradovali su nas Vladini glasnogovornici uz obavještenje da su „sredstva kredita obezbijedena na period od tri godine i uz fiksnu kamatnu stopu od 6,42 odsto”. Mašala!

Bio je to samo nastavak priče o

Crna Gora srlja u ekonomsku katastrofu ukoliko parlament ne stane na put vladinim zvaničnicima odlučnim da sve mane i nedostatke vlastite poslovne politike prebace na tuđ račun

crnogorskim državnim garancijama i njihovom neodgovornom dijeljenju kompanijama čiji su vlasnici *dobri* sa čelnicima vladajuće koalicije. Prva epizoda ove *tragikomedije* emitovana je u maju 2011. kada je Vlada **Igora Lukšića** platila švajcarskoj *Svis kredit banci* 26,3 miliona eura na ime garancija za kredit koji je prethodno podigla holandska of-šor kompanija MNSS, tada većinska vlasnica *Željezare* u Nikšiću. Gdje je taj novac završio – ne zna se. Uglavnom, dok je Lukšić našim novcem plaćao dug koji mu je u amanet ostavio njegov prethodnik i partijski vođa **Milo Đukanović**, u

Privrednom sudu u Podgorici pravljen je spisak povjerilaca *Željezare*, nakon što je fabrika otišla u stečaj (koji mjesec kasnije, ozvaničen je njen bankrot).

Prethodno je, 2009. godine, **Branko Vujović**, kao ministar ekonomije u Đukanovićevoj Vladi, sa zvaničnicima MNSS-a potpisao *Protokol o saradnji* u kome je doslovno stajalo da je „svaka strana saglasna i garantuje da neće preduzeti bilo kakve pravne radnje protiv druge Strane i druga Strana neće biti ugrožena u vezi prethodnih kršenja ugovora, incidenata prevare, nemara ili bilo kakvih drugih pogrešnih radnji...”. Od tada do danas nikome iz crnogorskog pravosuđa nije palo na pamet da se zapita otkud ministru ekonomije pravo da probrane amnestira od krađe i prevare. U suprotnom neko bi, makar, bio saslušan. Da objasni šta su sve Vlada i njeni partneri vodili pod stavkom „pogrešne radnje”. Odnosno, u čije ime i za čiji račun su pravljani aranžmani nalik *Protokolu o saradnji* usaglašenim sa MNSS-om.

Uglavnom, nepunu godinu kasnije, u februaru 2012. Vlada je od parlamenta tražila (i dobila) saglasnost da sa naših

32-33 miliona izmiri obaveze CEAC-a prema *Dojče banci*. Vlasnike KAP-a mrzjelo je da svojim povjeriocima šalju polugodišnje izvještaje o utrošku pozajmljenih sredstava, pa su Njemci – neosjetljivi na takav humor – fakturu za plaćanje duga koji je tek trebalo da dospije prosljedili Vladi Crne Gore. Plaćeno.

Negdje iz tog perioda datira i posljednji zvaničan podatak o iznosu državnih garancija. „Ukupan iznos potpisanih garancija Vlade Crne Gore na dan 30. jun 2011. iznosi 558 miliona eura”, obznanio je premijer Lukšić početkom prošle godine u parlamentu. Poređenja radi - u procesu privatizacije Crna Gora je 195 preduzeća, među kojima su *Trebjesa*, *Jugopetrol*, *Telekom*, polovina EPCG i sve nekada državne banke, prodala za - 725 miliona.

Vlada nije srećna zbog načina na koji je dodijeljena državna pomoć u prethodne dvije godine, ali nije mogla uticati da ta podjela bude drugačija...”, objašnjavali su potom Lukšićevi najbliži saradnici, potpredsjednik Vlade **Vujica Lazović** i ministri finansija i ekonomije **Milorad**

Katnić i Vladimir Kavarić. Tako da se zna da trend prebacivanja odgovornosti na prethodnike nije počeo sa sedmom Đukanovićevom vladom. Nego sa prvom Lukšićevom.

Proljetošnji Izvještaj o reviziji državnih garancija Vlade CG izdatih 2010. i 2011. godine, koji je uradila Državna revizorska institucija (DRI), pokazao je da su nepoštovanje propisa i zanemarivanje rizika da će plaćanje izdatih garancija pasti na teret poreskih obveznika bile standardni obrazac ponašanja u svim analiziranim poslovima. A DRI je kontrolisao samo Vladine aranžmane *teže* od 10 miliona.

Tako se spisak sveo na pet kompanija – KAP, *Željezara*, *Pobjeda*, *Željeznička infrastruktura* i *Željeznički prevoz* – kojima je država garantovala pozajmice u ukupnom iznosu od 214,53 miliona eura.

Dodamo li tom popisu i one što su ostali ispod limita od deset miliona, ili su im garancije date prije i(li) poslije perioda koji je analizirao DRI, a među koje spadaju i *Montenegrobonus*, *Montenegroairlines*, *Obod*, *Rudnici boksita*, MI RAI (bivši ŠIK Javorak), *Regionalni vodovod*... dolazimo u priliku da shvatimo razmjere tog državno-privatnog partnerstva. Koji će, do posljednjeg centa, platiti poreski obveznici.

Državne garancije, istine radi, nijesu bile jedini način na koji su ovdašnje vlasti od početka globalne ekonomske krize pomagale poslovanje privilegovanih *preduzetnika*, *bankara* i *strateških investitora*. Početkom jula je objelodanjen spisak kompanija – najvećih poreskih dužnika. Ispostavilo se da te firme budžetu duguju više od 350 miliona eura, dok se državni zvaničnici skoro pa hvališu konstatacijom da je, od tog duga, naplativo jedva nekih 20 odsto. Pride, ispostavilo se da tom popisu nedostaju najveći dužnici poput EPCG (njihov dug je veći od 60 miliona) i KAP (taj iznos će, možda, biti objelodanjen tek nakon što stečajni sudija napravi konačan popis Kombinatovih povjerilaca i njihovih potraživanja). Kao što se i pokazalo

Pošto pregovarači ruske VTB banke nijesu bili kooperativni, ministar finansija **Radoje Žugić** je, po ovlaštenju Vlade, zaključio kreditni aranžman sa *Dojče* i *Erste bankom*, u iznosu od 60 miliona eura. Nijesu imali kad da čekaju rebalans

DRUŠTVO

da je manje od trećine tih dugova pokriveno kakvim takvim pisanim dozvolama i rješenjima o odloženom plaćanju poreza i doprinosa.

Konačno, priča o državnoj pomoći privatnim firmama ne može proći bez pomena *Prve banke*. Postoje za to makar tri jako dobra i skupa razloga.

Prvo – to je jedinstven slučaj da je predsjednik Vlade novcem poreskih obveznika spašavao vlastiti biznis. To što se Milo Đukanović u tom poslu nije pojavljivao kao direktni izvršilac, pošto su sav posao obavili Igor Lukšić i Radoje Žugić, ne mijenja suštinu priče.

Drugo – peglanje dubioza koje su napravili nezasiti megalomani iz *Prve banke* koštalo je sve građane i privredu Crne Gore. Koliko prošle nedjelje Đukanović i njegovi saradnici su nam objašnjavali kako je EPCG pošteđena plaćanja poreza zbog „nelikvidnosti”. Njihov novac, skoro 70 miliona eura, koji je zvanično deponovan u *Prvoj*

Priča o državnoj pomoći privatnim firmama ne može proći bez pomena *Prve banke*. Postoje za to makar tri jako dobra i skupa razloga

banci niko od njih nije pominjao. To je, ipak, bilo dovoljno da potvrdi kako je „dokapitalizacija EPCG” izvršena tako da od tog posla najveću, ako ne i jedinu, korist ima *Prva banka*.

Treće - upravo su *Prva banka* i njene finansijske nevolje bile povod da Vlada i parlament, u jesen 2008, krenu u izmjene zakonske regulative kako bi ozvaničile mogućnost da se privatni poslovni promašaji pokrivaju državnim novcem. Zakon o mjerama za zaštitu bankarskog sektora skrojen je po mjeri *Prve*, i ona je neposredno po njegovom usvajanju iz državne kase pozajmila 44 miliona eura. Vraćanje te pozajmice do danas je ostalo sporno.

Tadašnji ministar finansija bio je

„Ukupan iznos potpisanih garancija Vlade Crne Gore na dan 30. jun 2011. iznosi 558 miliona eura”, obznanio je **Igor Lukšić**. Poređenja radi - u procesu privatizacije Crna Gora je 195 preduzeća prodala za - 725 miliona

zadužen za širenje lažnog optimizma. „U slučaju da moramo realizovati neku od mjera na raspolaganju su nam državne rezerve koje iznose 180 miliona eura, zlato, sredstva koja državni fondovi imaju kod komercijalnih banaka, kao i novac kojim raspolaže CBCG...”, tješio nas je Igor Lukšić prije nego je obznanio suštinu plana: „U slučaju nužde koristili bismo državne rezerve, a i država bi mogla da se zaduži radi likvidnosti bankarskog sistema”. Pošto je slučaj nužde potrajao, državni dug je od kraja 2008. do danas porastao sa 27 na približno 60 odsto bruto društvenog proizvoda. Sa tendencijom daljeg rasta.

Najavljeni rebalans logičan je nastavak te priče. Ako parlament ne stane na put zvaničnicima izvršne vlasti odlučnima da sve mane i nedostatke vlastite poslovne strategije prebace na tuđ račun. A tada bi i poneko iz crnogorskog pravosuđa mogao doći u iskušenje da radi svoj posao.

Zoran RADULOVIĆ

Orgijanje moćnih

Zasluhuje Slavoljub Šćekić da se Akademija nazove njegovim imenom, itekako. Zasluhuje Srđan Aleksić buleva. Zasluhuju ųrtve ratova na ovim prostorima spomen park. Zasluhuju deportovani Bošnjaci spomen obilježje. Drugo je: ne zasluhuje ova vlast da se kiti njihovim imenima

Vlada ćuti na inicijativu da Policijska akademija u Danilovgradu dobije ime po likvidiranom policijskom inspektoru **Slavoljubu Šćekiću**. Ćuti, ne poštujući zakonske rokove, iako je sestra ubijenog, **Slavica**, uredno predala peticiju sa više hiljada potpisa. Ćuti, bez obzira na protestni skup ispred zgrade Vlade, organizovan upravo zbog njenog ćutanja. Ćuti premijer **Milo Đukanović**, po riječima sestre - politički najodgovorniji za ubistvo njenog brata, ućutkanog 2005. godine, iz heklera.

Ona je kazala nedavno na skupu: „Peticija je izglasana 16. aprila ove godine. No, iako je pravilnikom na portalu *Glas građana*, predviđeno da se o peticiji raspravlja nakon 20 radnih dana od njenog izglasavanja, Vlada Crne Gore nije ispoštovala ni svoja pravila, ni podnosioca zahtjeva, niti lik i djelo Slavoljuba Šćekića, jer do današnjeg dana o njoj nije odlučivala”.

Odlučili su, u međuvremenu, da peticiju oćute i u Savjetu za građansku kontrolu rada policije. Ćlan savjeta **Aleksandar Zeković** inicirao je podršku. Ipak: na sjednici je jedinstveno odbaćena inicijativa da Savjet kod nadležnog ministra podrži predlog da se Akademija u Danilovgradu nazove po Slavoljubu Šćekiću.

Ćute uplašeni mogućeg: da institucija na kojoj dvije decenije počiva režim Mila Đukanovića i mafiokratske družine ponese ime onoga koji se drznuo da raskrinkava pomenutu bratiju, profesionalno i slobodno, nagazivši na trag istine. Vagaju, svjesni da nije dobro raspirivati plamen popustljivosti u monolitu mafije. Znaју: Slavoljub Šćekić je bio opasna prepreka, pa zar se davanjem njegovog imena Akademiji vraćati na mjesto zločina?

Treba biti oprezan. Ukoliko se, ipak, kojim ćudom dogodi da Vlada i nadležne institucije prelome, pa prihvate inicijativu, onda je to jasna računica: aboliranje

za sopstvenu odgovornost u ubistvu koje su, kako je sud utvrdio, izveli **Milan Ćila Šćekić**, **Ljubo Vujadinović**, **Saša Boreta** i **Ljubo Bigović**, svi osuđeni na po 30 godina robije.

Ista matrica pranja sopstvenih odgovornosti, sopstvenih nećinjenja, sopstvenih prljavih biografija je i nedavno otvaranje Bulevara **Srđana Aleksića** u Podgorici, koji je 1993. godine ubijen u Trebinju, dok je u plamenu rata branio sugrađanina islamske vjeroispovijesti.

Nije sporna ulica, nikako i naprotiv, već oni koji je otvaraju kiteći se lažnim humanizmom: ćelnici Demokratske partije socijalista - upravo oni, isti oni koji su tih devedesetih u koordinaciji sa **Slobodanom Miloševićem** pripremili rat i atmosferu smrti po prostorima bivše Jugoslavije.

Isti scenario i sa otvaranjem spomen parka posvećenog civilnim ųrtvama ratova vođenih na prostorima bivše Jugoslavije u periodu od 1991 - 2001. godine, na Pobrežju, takođe u Glavnom gradu. Nije sporan spomen park, nikako i naprotiv, već oni koji su presjekli vrpcu: tadašnji premijer **Igor Lukšić** i Demokratska partija socijalista - ćiji su ćelnici tih devedesetih *ratovali za mir*.

Ista zamisao sa spomenikom koji kane podignuti u Herceg Novom, ispred zgrade tamošnje Uprave policije, u znak sjećanja na ųrtve deportacija Bošnjaka sa početka devedesetih. Isti cilj: sprati sa svojih ruku crveno.

Zasluhuje Slavoljub Šćekić da se Akademija nazove njegovim imenom, itekako. Zasluhuje Srđan Aleksić buleva. Zasluhuju ųrtve ratova na ovim prostorima spomen park. Zasluhuju deportovani Bošnjaci spomen obilježje. Drugo je: ne zasluhuje ova vlast da se kiti njihovim imenima. Orgijanje moćnih.

Marko MILAĆIĆ

HIT NEDJELJE

„Građani Šavnika znaju ko je Mijomir Vujačić, a ko su ti kreteni, grupa građana koji se bune zbog nagrada.“

Mijomir Vujačić, gradonačelnik Šavnika, u odgovoru na prozivke povodom dojele opštinske i studentske nagrade

Dušan Kecmanović

Psihijatar, do 1992. godine redovni profesor psihijatrije i političke psihologije na sarajevskom Univerzitetu:

- I mladi i stari u velikom broju daju prednost onim, da ih tako nazovem, sredstvima informisanja u kojima mogu da nađu 'vjesti' o tome kako su oni sa druge strane etnonacionalne ograde nikakvi, što će reći podli, agresivni, zlomisleći... Nikakvo dobro ne može se očekivati od mlade generacije koja raste, koja izrasta sa takvim vjerovanjima, sa takvim ubjeđenjem.

(Buka)

Ibrica Jusić

Muzičar, o turizmu u Dubrovniku:

- Kad se iskrcaju sa svih tih kruzera jedva da netko od turista liže sladoled, a kamoli da ode kupiti suvenir.

(Slobodna Dalmacija)

Aleksa Đilas

Sociolog i publicista, sin Milovana Đilasa:

- Šta bi moj otac da je živ tražio od predsednika Nikolića? Verujem da bi to bilo da ponudi azil Edvardu Snoudenu, bivšem saradniku američke Nacionalne službe za bezbednost koji je otkrio američka prisluškivanja komunikacija širom sveta.

(Politika)

Nikolas Maduro

Predsjednik Venecuele:

- Poručujem Sjedinjenim Državama da je moja politika kao predsjednika nulta stopa tolerancije kada je u pitanju agresija gringosa prema Venezueli. Nemam nikakvu namjeru popustiti prema bilo kojem obliku agresije, bilo ona verbalna, politička ili diplomatska. Sad je dosta!

(advance.hr)

Sabahudin ef. Skejić

Imam Šarene džamije u Tuzli:

- Kažem: kakva šuma, takvi i zečevi. I mi smo doprinijeli tome da na vlast dođu ovakvi kakvi jesu. Da smo mi bolji, mi bismo birali bolje predstavnike.

(Oslobođenje)

Srđan Dizdarević

Predsjednik Helsinškog komiteta za ljudska prava Bosne i Hercegovine:

- Redukovanje odgovornosti na vojnika - prašinaru, onog koji na terenu izvršava naređenja, u stvari je izvgavanje i karikiranje ratnih zbivanja i sve težine rata... Svoditi kompletnu odgovornost na običnog vojnika je isto kao u sadašnjem ogromnom privrednom kriminalu hapsiti kasirku i magacionera.

(RFE)

Rambo Amadeus

Muzičar:

- Ne igrajmo se malih bogova, dosta je akcija za bolesnu decu, prepustimo to stručnjacima... budite ljudi i platite šta dugujete zdravstvenom sistemu kako bi se deca mogla lečiti kod nas i to besplatno.

(Večernje novosti)

Vladimir Tasić

Pisac iz Novog Sada koji živi u Kanadi gdje predaje matematiku, na pitanje da li se u Srbiji zaboravlja na tradiciju:

- Tradicije se izmišljaju. Eto, recimo, sad smo se bacili na vinarije i ispadosmo svetska sila u vinu. To je lepo, i meni se više sviđa od hiperprodukcije crkava, ali ne sećam se da smo odrastali u rafiniranoj kulturi vina. Moj deda je pravio vino, nije bilo loše, ali bio je zemljoradnik i nije mu padalo na pamet da folira Šato Palmer. Možda ga je surovi socijalizam sprečio da se ostvari na planu šatoizacije, ne znam.

(Večernje novosti)

Latinka Perović

Istoričarka:

- Ne možete u svakome ko drugačije misli videti neprijatelja! Pored toga, odavno smo prestali da vodimo ozbiljne polemike o bilo čemu. Umesto argumenata, imate diskreditacije, uvrede ad hominem... Pobogu, ne možete čoveku, samo zato što se sa njim ne slažete, uništi dostojanstvo! Sa druge strane, kritika vlasti, podsećanje ljudi na njihovu prošlost, na ono što su rečima ili konkretnim činjenjem proizveli, nije vređanje, ono je racionalno upozorenje.

(Vreme)

KATARINA LUKETIĆ

Autorka knjige Balkan: od geografije do fantazije:

- Zapadni Balkan je pojam koji je stvoren u političkoj administraciji Evropske unije. On je pomalo prazan. Naspram pojma Zapadni Balkan ne postoji „istočni“ Balkan, odnosno ono što bi bio „istočni“ Balkan je, zapravo, Rumunjska i Bugarska koje su i prije Hrvatske bile u Evropskoj uniji. Nama je „istočno“ Evropa, a nije nam „istočno“ Balkan. Također, ne postoji „sjeverni“ ni „južni“ Balkan.

(RFE)

JELENA JOVANOVA

Makedonska glumica koja u Zagrebu igra glavni lik u novoj RTL-ovoj seriji:

- Vaši padeži su mi „špansko selo“ i vaš je jezik puno kompliciraniji od našeg. Dakle, osim što moram učiti tekst, učim i jezik pa imam dvostruki posao, no ja sam štreberica i brzo učim.

(Večernji list)

MARJORIE COHN

Američka pravница, aktivistinja za ljudska prava:

- Moj je stav od početka da bi Snowdenu trebalo odobriti azil jer on ima osnovani strah od proganjanja - mučenja, a možda i smrtne kazne - u slučaju da ga se izruči SAD-u.

(H-Alter)

Narandžasti paket

hb.co.me

Call Centar
19905

- Tekući račun
- Devizni račun
- Trajni nalog
- VISA Electron kartice
- HB klik (elektronsko bankarstvo)
- SMS servis
- Dozvoljeni minus do 100%
- Polisa osiguranja

sve to za **2,00€** mjesečno

 HIPOTEKARNA BANKA
Vama POSVEĆENA!

Gramzivost se vratila među američke bankare

Prema anketi, mnogi bankari više uopšte na prvo mjesto ne stavljaju dobrobit svojih klijenata. Uopšte nema sumnje, tu se još samo radi o lakomosti. Jer ako ne predstavljaš svog klijenta, koga onda predstavljaš

Prije pet godina je u SAD-u započela financijska kriza, s posljedicama po cijeli svijet. Od tad se na ulogu banaka gleda pažljivije. Banke su prouzročile balon od sapunice u poslovima s nekretninama a njihovi menadžeri su dobivali nenormalne bonuse. Je li se od tad iole promijenio način razmišljanja? Jedno istraživanje provedeno u SAD-u pokazuje da - nije.

Jordan Thomas radi na 33. katu jednog nebodera u ulici Wall Street, koja je jedno od najvećih svjetskih financijskih središta. U Thomasovim rukama je najnovije istraživanje koje je proveo njegov ured Labaton-Sucharow. Pokušalo se odgovoriti na pitanje kakvi moral i etika vladaju u američkom bankarskom sektoru? Rezultati su poražavajući.

„Morat će se sve još pogoršati, prije nego stvari krenu nabolje. Osim ukoliko mine što sad ne poduzmemo“, komentira Thomas. Njegov je ured anonimno anketirao 250 brokera, bankara, menadžera hedge fondova i analitičara. Rezultat: gramzivost je i dalje tu, a moral s smatra nečim što je samo za mekušce. Gotovo 40 posto ispitanika s manje od deset godina radnog iskustva u bankarskom sektoru je priznalo da do etike i morala i ne drže previše. „Za deset milijuna dolara bi prevara na poslu bila sasvim u redu. Ukoliko ih nitko ne ulovi. Ovaj način razmišljanja: nezakonito poslovanje je u redu ako vas ne ulove, to je vrlo uznemirujuća vijest“, kaže Jordan Thomas.

On je nekad radio kao odvjetnik u burzovnom nadzornom odboru. Sada je zadužen za takozvane „zviždače“ u financijskom sektoru i čudi se da je gramzivost prije svega prisutna kod mlađih bankara. „Ja i moji kolege smo mislili da će baš mladi vjerovati u dobro, da žele biti drugačiji od svojih prethodnika“, kaže Thomas.

A upravo su ti prethodnici američku financijsku industriju

2008. gurnuli u sve ove današnje neprilike. I je li netko nešto iz toga naučio? „Ma zaboravite“, odgovara profesorica gospodarskog prava Sveučilišta Cornell Lynn Stout, „mi smo se tek samo nadali da će se nešto promijeniti. Ali financijski sektor i danas vjeruje da se uopće ne treba mijenjati.“

Posebno je poražavajuć podatak da je više od polovine ispitanih bankara odgovorilo kako su uvjereni da njihovi konkurenti lažu i varaju. Trećina njih otvoreno kaže da onaj koji ne vara i ne laže niti ne može biti uspješan. A tu su još i ogromne isplate bonusa. „28 posto vjeruje da bonusi pridonose tomu da se laže i vara. A to je upravo suprotno onome što cijelo vrijeme tvrde banke“, kaže Jordan Thomas.

On kaže da njega kao autora istraživanja o gramzivosti, prevarama i vlastitoj viziji jednog sektora nakon krize jedna stvar izuzetno zabrinjava. Prema anketi, mnogi bankari više uopće na prvo mjesto ne stavljaju dobrobit svojih klijenata. „Uopće nema sumnje, tu se još samo radi o lakomosti. Jer ako ne predstavljaš svog klijenta, koga onda predstavljaš? Samo sebe samog. A to nije ono što bi trebalo biti temelj našeg finacijskog sustava“, upozorava Thomas.

Posebno je poražavajuć podatak da je više od polovine ispitanih bankara odgovorilo kako su uvjereni da njihovi konkurenti lažu i varaju. Trećina njih otvoreno kaže da onaj koji ne vara i ne laže ne može biti uspješan

Dw.de

Duh palanke u bijelom mantilu

Pojedini ljekari se ne libe da prospu mrlje po bijelim mantilima. Proteklih dana neki od njih na sebe su skrenuli pažnju aktivnostima koje je zdravom logikom nemoguće dovesti u vezu sa ljekarskom profesijom i etikom

Prošlonedjeljnim performansom *Gradonačelnik, psihijatar-narkolog i Anketni odbor* **dr Miomir Mugoša** uspio je da postigne sve osim ono zbog čega je to izveo. Omalovažio je, iako mu to nije bila namjera, svoj DPS i predstavio se kao moćniji od njenog predsjednika **Mila Đukanovića**. I Đukanović i stranka ćutanjem su propratili Mugošin skeč. Ni **Ranko Krivokapić** nije osudio cirkus priređen u parlamentu na čijem je čelu. Na kraju – Mugoša i njegov pratilac psihijatar-narkolog **Ljubinko Kaluđerović** eksponirali su se kao tipični izdanci palanačkog mentaliteta kojem, eto, ne mogu da se odupru ni ljekari.

Proteklih dana neki od njih na sebe su skrenuli pažnju aktivnostima koje je zdravom logikom nemoguće dovesti u vezu sa ljekarskom profesijom i etikom.

Da li je psiholog narkolog Kaluđerović uopšte znao gdje ga Mugoša vodi i ako jeste zašto je pristao na tu farsičnu ulogu? Kaluđerović se članovima Odbora obratio jednom rečenicom: „Meni je jako žao ako sam izazvao svojom pojavom ili profesijom negativnu reakciju”. Možda će jednog dana tu rečenicu nastaviti drugom – objašnjenjem zašto je sebi dozvolio to što je dozvolio. Do daljnjeg, ovaj slučaj ostaje primjer upotrebe

ljekara u političke svrhe. Bolje reći samoupotrebe.

Kaluđerović se i ranije dodvoravao Mugoši. Kada je Mugoša prije dvije godine posjetio Centar za rehabilitaciju korisnika psihoaktivnih supstanci na Kakaricoj gori, Kaluđerović mu se ovako pohvalio: „Uprava je posebno ponosna na uslove i hranu. Jedna od naših kuvarica radila je u *Hotelu Crna Gora*”!

Povodom „gostovanja“ dr Kaluđerovića u parlamentu, portali su bili bombardovani raznim komentarima, od kojih je posebno zanimljiv ovaj: „A što se

Ljubinko Kaluđerović, Rusmin Laličić, Milanka Raičević... samo su neki od ljekara koji su svojim podvizima demonstrirali da je bolest crnogorskog društva u fazi metastaze

PRISTAO NA FARSIČNU ULOGU:
Ljubinko Kaluđerović

toliko čudite što je Mugoša doveo specijalistu za narkomaniju? Vlast je ka droga! Kad uvati to ne pušta”!

Šta se sve dešava u ovoj državi pod upravom Đukanovićevog režima, nije daleko dan kada će nam svima trebati terapija. Uostalom, zar u martu na jednoj tribini u Baru nedoder ideolog DPS-a **Svetozar Marović** nije dijagnosticirao: „Ko ode ne poludi taj normalan nije”.

Ovih dana saznali smo za podvig još jednog ljekara. Predsjednik Partije za Gusinje **dr Rusmin Laličić**, kako su objavile *Vijesti*, cinkario je svog kolegu i odbornika SDP-a **Elvisa Omeragića**. Laličić, ljekar Zdravstvene stanice u toj mjesnoj zajednici, optužio je Omeragića da je na prošlogodišnjim parlamentarnim izborima glasao za Pozitivnu Crnu Goru i zatražio od ministra zdravlja **Miodraga Radunovića** da zbog toga sa njim ne sarađuje. „Žao mi je što o ovome moramo komunicirati, ali imao bih Vama i Dušku još štošta zanimljivo reći vezano za ove izbore, ako budete imali vremena”, raportirao je ljekar Laličić, poznat kao borac za samostalnu opštinu Gusinje.

Duško, koji se pominje u Laličićevom mejlu poslatom Radunoviću 18. oktobra prošle godine, je ministar pravde i bivši šef Agencije za nacionalnu bezbjednost **Duško Marković**.

Laliću ovo nije prvi put da se bavi privatnim životom drugih ljudi. Kada je univerzitetski profesor **Dordije Blažić** izjavio povodom referenduma o izdvajanju Gusinja iz plavske opštine da postoji opasnost da dobijemo „invalidne” opštine koje neće moći da ostvaruju svoju funkciju i potrebe, Lalić je, kao predsjednik Savjeta MZ „2. avgust”, uzvratio:

„Zaboravio je profesor, koji prima platu od poreskih obveznika, a ‘invalidno’ radi svoj posao, da je njegov sin Srđan išao u Školu fudbala i branio kao golman Gusinja, koji je finansirala ta ista dijaspora. Za uzvrat, ni internacionalni golman Srđan a ni tata Georgije, nijesu se sjetili da današnjoj gusinijskoj deci kupe bar jednu *bubamaru* koju su poderali...”

Lalić je, pošto je tek sada objelodanjen njegov dopis, samo još jedan odani korisnik omiljenog DPS-ovog metoda koji je u martu ove godine primijenio i **Dragan Tomašević**, poštolog iz Podgorice. Tomašević je, pod šifrom Strogo povjerljivo, dostavio izvjesnom **Milanu Martinoviću** informaciju o „političkom opredjeljenju radnika Pošte 81101”.

Podsjetimo na nekoliko antologijskih rečenica iz te informacije: „Imamo samo dva ljuta kontraša. (Poštolog navodi imena dvije službenice, prim. a). Da zlatom posipamo put kojim hodaju neće nam biti naklonjene. Ali na dugački štap dolijaće nam... Od

mene ste napravili poštologa takve klase da ja nemam komentara i načina kako da Vam se odužim”.

„S a v r e m e - n a c r n o g o r s k a poštologija svoja dostignuća bazira na ljudima kojima je partija ispred porodice i naročito djece”, napisao je tim povodom **Dritan Abazović**, poslanik Pozitivne Crne Gore.

I ranije se pojedini ljekari nisu libili da na razne načine prosu mrlje po bijelim mantilima. Svojevremeno je neko snimio operaciju u Kliničkom centru gdje se vidi osoba u plavoj ljekarskoj odori kako u rukama drži vibrator izvađen iz tijela pacijenta. Snimak je dospio na mobilne telefone. Kako - nikad nije otkriveno, iako je direktor Kliničkog centra **Milan Mijović** izjavio da je „istraga u toku”. Bilo je to prije dvije godine.

Još jedan slučaj iz Kliničkog centra. Doktorka **Milanka Raičević** je nakon incidenta u kojem su gradonačelnik Miomir Mugoša (opet on) i njegov sin **Miljan** napali ekipu *Vijesti* utvrdila da je urednik *Vijesti* **Mihailo**

GINKARIO KOLEGU:
Rusmir Lalić

Jovović „teško oštetio mozak” vozaču gradonačelnika **Draganu Radonjiću**. Podgorički i beogradski vještaci to su demantovali.

Da li slučajno ili ne – Raičević je te 2011. godine dobila nagradu 19. decembar, koju Glavni grad tradicionalno dodjeljuje povodom Dana oslobođenja Podgorice. Dva mjeseca nakon incidenta izabrana je za člana Odbora direktora Kliničkog centra Crne Gore.

U Ljekarskoj komori, Komisiji za etička pitanja i Sudu komore nije, koliko znamo, nikad zvanično osuđen nijedan od navedenih slučajeva.

Na tim adresama nisu se pretrgli ni na iskorišćenju jednog od najozbiljnijih problema crnogorskog društva - korupcije u zdravstvu. Prema raznim istraživanjima javnog mnjenja, zdravstvo prednjači po stepenu korupcije, uz policiju i carinu.

Ministar zdravlja Miodrag Radunović izrazio je krajem juna ove godine zabrinutost zbog porasta korupcije u zdravstvu. Ovako: „Moramo sankcionisati tih deset ili 20 ljudi koji narušavaju bijeli mantil, jer korupcija negativno utiče na kvalitet zdravstvene zaštite...”. Kako li je samo došao do tog broja?

Samo se zna: ovoliki moralni pad ljekarske profesije opaki je znak da je bolest društva metastazirala.

DEMANTOVALI JE VJEŠTACI:
Milanka Raičević

Veseljko KOPRIVICA

Muk i tama

Uzaludni su nadčovječanski naponi ćerki Halita Nurkovića da saznaju kakva je sudbina zadesila njihovog oca i njegovog prijatelja, koji su 24. jula 1999. godine otišli na Kosovo i otada im se gubi svaki trag

Punih četrnaest godina crnogorske vlasti nijesu ništa učinile da bi rasvjetlile nestank Rožajaca Halita Nurkovića i Derviša Murića. Njima se trag izgubio na Kosovu 24. jula 1999, neposredno po završetku rata. Od tada traganjem se bave samo porodice stradalih.

„Nikada nećemo odustati od potrage za istinom šta se desilo sa našim ocem.

Želimo makar da nađemo njegove kosti, da ga dostojanstveno sahranimo i izučimo fatihu“ – kaže jedna od Halitovih ćerki, **Indira Hrapović**.

Halitovih šest kćerki, Indira, **Adela**, **Azra**, **Samira**, **Elsana** i **Sanela**, kao biseri rasute po svijetu, od Podgorice i Sarajeva, do Austrije, Njemačke, Holandije i daleke Australije, okupljaju se u porodičnoj kući svake godine na

dan nestanka njihovog oca, i pokušavaju da raznim vrstama memorijala održe pažnju javnosti na ovaj zaboravljeni slučaj.

Muk i tama. „I naša porodična potraga za ocem imala bi beskrajno više šansi na uspjeh kada bi je svojim riječima i djelima podržala i Vlada naše države. Iako je rješavanje problema nestalih osoba u međunarodnoj Konvenciji o prisilnim nestancima definisano kao obaveza država potpisnica, pa i naše, mi smatramo da je rješavanje ovog problema prije svega interes Crne Gore, kao što je interes svake države da zaštiti i pomogne svojim građanima kojima su prekršena prava na teritoriji druge države“ – uzaludno su pisale crnogorskim državnim organima.

Danas ne gaje velike nade da će im se crnogorske vlasti pridružiti ili pružiti podršku u potrazi za nestalim ocem, ali, ipak, traže da se pokrene međudržavna istraga o ovom zločinu.

Halit Nurković je u trenutku nestanka imao šezdeset i dvije godine. Bio je profesionalni vozač u penziji. Da prekrati vrijeme nedugo poslije smrti supruge, ali i da obezbijedi bolji život djeci, on je počeo da taksira. Nije strahovao od bilo koga, jer nikome nije učinio ništa loše. Naprotiv, kao i većina građana Rožaja, i on je u svojoj kući čuvao izbjeglice sa Kosova.

Toga dana, oko devet ujutru, Halit je bio na autobuskoj stanici u Rožajama čekajući putnike. Prema riječima onih koji su ga posljednji vidjeli, prišla mu je izvjesna kosovska Albanka **Fatima Maraj** iz sela Vrelo i zamolila ga da njenu kćerku preveze do Peći.

„U vožnji im se pridružio očev kolega Derviš Murić, koji je takođe morao do Peći, a auto mu je bio u kvaru. Sat, sat i po

ŽIVOT ŠEST SESTARA OBILJEŽILO TRAGANJE ZA ISTINOM O OČEVOM STRADANJU:
Indira i Adela, ćerke Halita Nurkovića

Halit je stradao pomažući drugima. Njegove ćerke tugu ne gasi mržnjom, nego povezivanjem ljudi. Njihovo organizovanje zajedničkog pohoda rožajskih i kosovskih planinara na Hajlu nije događaj koji traje jedan dan. Taj dirljivi, veličanstveni odgovor zlu morao bi obavezati vlast ali i sve nas da ne dozvolimo da ovaj zločin ostane nerasvjetljen

kasnije, otac je sa svojim autom prošao pored kuće svoje sestre, naše tetke, **Nemke Čindrak**, koja živi na ulazu u Vitimiricu, iz pravca Rožaja. Kroz prozor automobila pozdravio je i rekao da pristavi kafu, da će se on vratiti čim odbaci putnike. Tetka je pripremila kafu koju tata nikada nije popio – priča Indira. Tu se Halitu i njegovom kolegi izgubio svaki trag.

„Postoje razne priče. Najbliža istini je ona koja govori da su se naš otac i njegov kolega uputili prema selu Gornji Petric. Trebalo je, navodno, da kontaktiraju izvjesnog čovjeka po imenu **Šaban Azemi** i da se raspitaju za sudbinu sina jednog Srbina. Mi vjerujemo da su oni ubijeni nadomak tog sela. Ne možemo da vjerujemo da niko ništa nije vidio ni čuo“ – pričaju za *Monitor* Halitove kćerke Indira i Adela.

Njihova sestra Elsana, koja živi u Holandiji, i koja je čitav život posvetila potrazi za ocem, pokušavala je, radeći u Haškom tribunalu, da stupi u kontakt sa albanskim osuđenima i da preko njih dođe do nekih činjenica.

Osim lažnih tragova i pokušaja da

im se izvuče novac za „informacije“, ništa nije urodilo plodom „Prema informacijama koje smo dobijali od Albanaca, saznale smo da su otac i njegov kolega zaustavljeni na raskrsnici, nedaleko od Šabanove kuće, tako što im je prepriječen put zaprežnim vozilom, a više osoba iz sela ih je opkolilo. Tako su ostali dok nijesu stigli vojnici OVK koji su ih odveli u OVK stanicu u Klini. Prema tim informacijama, dežurni u stanici bio je izvjesni **Viktor Zefi**. Porodica Murić i mi smo sljedećeg dana prijavili nestanak MUP-u u Rožajama, kao i KFOR-u u Peći. Nestanak smo ubrzo prijavili i Međunarodnom Crvenom krstu u Peći, UNMIK policiji, a zatim i svakoj drugoj instituciji i organizaciji za koju bismo čuli da postoji i da se bavi nestalim osobama. Uzalud“ – kažu sestre Nurković.

Prepušteni sebi članovi ovih porodica su išli svuda, za glasinama. U njihove kuće dolazili su nedobronamjerni ljudi i uzimali im novac da bi im navodno dali izvjesne „sigurne“ informacije.

„Iz provjerenijih izvora saznali

smo da je za ono što se dogodilo našem ocu i Dervišu, odgovorne tri osobe, pripadnici OVK, od kojih je jedan bio komandant koji je došao iz inostranstva da bi se borio na Kosovu. Mnogi od naših izvora ukazuju da **Aljuš Aguši** zna šta se desilo našem ocu i njegovom kolegi, ali do njega nikada nijesmo uspjeli da dođemo. Takođe smo saznali da je Šaban Azemi znao šta se desilo, ali je i on odveden iz svoje kuće u Petriću, mjesec kasnije, ubijen i njegovo tijelo još nije pronađeno“ – kaže Indira.

Tragajući za ocem, sestre Nurković su upadale u opasne situacije kada su idući za dojavama, provjeravale pronađene leševe po šumama.

„Početkom septembra 2005. došli smo do knjige *Be not afraid for you have sons in America* koju je napisala Staci Sullivan. Na stranama 295 i 296 ona piše o osvetničkim ubistvima koja su se desila nakon okončanja rata. Kao primjer takvog ubistva ona navodi slučaj našeg oca i njegovog kolege. Između ostalog piše da je **Dževdet Krasnići** bio komandant OVK za Peć, da on zna ko je izvršio ubistvo, ali da

ne može da ih kazni jer su se istakli u borbi za oslobađanje Kosova. Stupile smo u kontakt i sa autorkom knjige i sa likovima o kojima je pisala. Dževdet je poslije mnogo razvlačenja rekao da je očevo tijelo navodno izmješteno i zapaljeno, ali da su ostali neki djelovi i da su premješteni na neku novu lokaciju. Te informacije o novoj lokaciji je trebalo, navodno, da zna neki borac OVK koji se krio u Albaniji. Godinu kasnije tražili su nam tatinu fotografiju, i na tome se završilo“ – pričaju sestre Nurković.

Jednom godišnje one se i dalje okupljaju u Rožajama. To su učinile i prošle sedmice, kada su, uz pomoć planinara iz Rožaja organizovali javni susret sa planinarima iz Peći, i zajednički pohod na Hajlu. „Ovaj susret je nova nada, da će stići makar anonimna dojava od ljudi koji znaju istinu. Da će nam pomoći da dođemo do kostiju našeg oca“ – kaže Adela, najmlađa od sestara Nurković.

Adela je tada imala samo sedamnaest godina. Prst sudbine i traumatu pretače u likovnu umjetnost.

„Uprkos tragediji koja nas je zadesila, sve smo uspjele u životu i izašle iz svega hrabre. Mi imamo snage da se borimo za istinu, ali je krajnje vrijeme da nam vlade Crne Gore i Kosova pomognu. Zar to nije i njihova obaveza“ – pitaju sestre Nurković.

Halit je stradao pomažući drugima. Njegove ćerke tugu ne gase mržnjom, nego povezivanjem ljudi. Zato zajednički pohod na Hajlu nije tek događaj koji traje jedan dan. Taj dirljivi, veličanstveni odgovor zlu, je norma ljudskosti. Koji bi morao obavezati vlast, ali i sve nas da ne dozvolimo da ovaj zločin ostane nerasvjetljen.

Halitove ćerke su i danas otišle na Kosovo i na mjesto gdje vjeruju da su njihov otac i njegov prijatelj ubijeni, u pratnji tamošnje policije, položile cvijeće.

Tufik SOFTIĆ

ULCINJSKA PRIČA O SERVANTESU

Rob i zet

Kako vrijeme prolazi, priča ili legenda o boravku jednog od najvećih svjetskih pisaca Miguela de Servantesa u Ulcinju dobija na intenzitetu. U pripremi su nove knjige, pozorišne predstave, okrugli stolovi... To je velika priča, smatraju i u Ministarstvu kulture Crne Gore

Iz zapisi i narodno predanje se slažu da je slavni španski pisac **Miguel de Servantes** u mladosti bio rob ulcinjskih gusara. Štovise, i njegovo znamenito djelo *Don Kihot*, dovodi se u vezu sa zatočeništvom u Ulcinju.

Neki istraživači su u **Dulčineji od Toboza**, glavnoj junakinji romana, prepoznali Ulcinjanku. Jer, *Don Kihot* je nastao poslije Servantesovog robovanja u Starom gradu, koji se u romanskim

državama, kako tada tako i danas, naziva Dolcinjo. Znači li to, dakle, da je Dulčineja drugo ime za Ulcinjanku? Narodno predanje pominje izvjesnog **Serveta**, čija se sudbina, ali i osnova imena, poklapa sa Servantesovim.

Šetnja kroz mnoge tekstove odvešće nas do saznanja da je 24-godišnji Servantes, „jednoruki sa Lepanta“ dopao robije „jednog dana 1575. godine kada su tri ulcinjska leuta

PIJACA ROBOVA

Ulcinj je cijela tri vijeka bio značajna pijaca hrišćanskih robova. Tu je uglavnom bilo mjesto njihovog otkupa, jer su u taj grad dovođeni robovi koje su zarobljavali ulcinjski gusari, a, radi lakšeg otkupa, i iz drugih mjesta Osmanske Imperije.

Zarobljavanje ljudi bio je dobro isplativ posao i niko mu nije osporavao legalnost. Ljudi su najdragocjenija i najskupocjenija roba u vodama Sredozemlja sve do početka 19. stoljeća.

Ulcinjski gusari su na obalama Italije uglavnom pljačkali bogate vile, a sa sobom su odvodili njihove vlasnike koje su potom prodavali kao robove. Ulcinjani zarobljenike nijesu koristili kao radnu snagu, već da bi dobili otkup od njihovih srodnika, prijatelja ili zemljaka. Za to im je bilo potrebno da omoguće robovima da se jave svojim kućama ili rođacima, kako bi porodica ili opština saznali da se njen član nalazi u ropstvu u Ulcinju i došli da ga otkupe. Često je to bilo na neutralnom terenu, uglavnom u Dubrovniku.

Od sredine 18. v. mijenjaju se i ukusi, pa se sve više traže robovi iz Afrike. Svoje robove Ulcinjani su uglavnom kupovali u Tripoliju, u koji je roblje stizalo iz Sudana. Oni bi potom bili preprodavani ili dovođeni u Ulcinj, gdje bi ubrzo postajali slobodni građani i bavili se zemljoradnjom i pomorstvom. Njihovih potomaka još ima u Ulcinju i pravi su Ulcinjani.

(brzi gusarski čamci) pod komandom strašnog kapetana **Arnauta Mamija** napali špansku fregatu u Sredozemnom moru, kod Sicilije. U krvavom obračunu gusari su savladali ratoborne Špance i brod sa zarobljenicima dovezli u svoju luku. Među zarobljenicima je pronađen i jedan sa posebnom preporukom španskog kralja. To je značilo da se radi o vrijednom robu, za koga je, prema procjeni vlasnika, trebalo uzeti dosta zlata”.

Mještani su ga nazvali Servet, što je, zanimljivo, osnovica imena kasnije slavnog Španca. Njegovo ponašanje se pratilo sa posebnom pažnjom. Ovaj bi rob, kako navodi predsjednik Udruženja prijatelja Starog grada *Kaljaja* i hroničar **Ismet Karamanaga**, do kasno u noć ostajao budan u svojoj ćeliji, stalno nešto razmišljao i zapisivao. Danju je, interesantno, uvijek pjevao, pa su djevojke često izlazile na prozore

da ga slušaju. Jednoj djevojci, kaže predanje, to nije bilo dovoljno, pa je svaki put kada bi rob Servet pošao u šetnju dozvoljenim stazama, išla za njim. I tako se, vremenom, rodila ljubav između mještanke i nepoznatog roba. Nakon nekoliko godina, jedan je stranac donio mnoštvo novaca i oslobodio roba, koji je sa sobom poveo i lijepu Starogradanku.

Po drugoj predaji, vlasnik je Miguela odveo u Alžir, odnosno u Berberiju, sa kojima su Ulcinjani imali bliske veze. Kupio ga je jedan od najsvirepijih tamošnjih glavara, izvjesni Hasan-aga. Odatle je Servantes uspio da se izvuče zahvaljujući španskim fratrima koji su otkupljivali zemljake zarobljene po Mediteranu. Za Miguela su morali da izbroje 500 zlatnih talira i tako je on poslije pet godina teškog robovanja, stupio na špansku zemlju. Nakon toga će uslijediti *Don*

Kihot i priča o Dulčineji, odnosno Ulcinjanki.

Nepobitna je činjenica da se prije nego što je oslobođen u septembru 1580. godine i krenuo za Španiju Servantes branio od optužbi da je sarađivao sa berberskim gusarima. Stoga je veoma moguće da je u nekom od njihovih pohoda došao do Ulcinja ili je od njih ili drugih zarobljenika slušao priče o „luci Dolcinjo“, sa druge strane mora.

U svakom slučaju, ova priča ili legenda, postala je jedan od simbola ovog grada sa 2,5 milenijumskim trajanjem.

Zato bi se u cijelu ovu priču moglo uključiti i crnogorsko Ministarstvo kulture. Čelnici tog vladinog resora smatraju da bi priču o boravku proslavljenog španskog pisca u Ulcinju na potpun način trebalo istražiti i prezentovati u kulturne i turističke svrhe. Predlaže se organizovanje naučnog simpozijuma na kojem bi se okupili najpoznatiji istraživači života autora *Don Kihota*, djela bez kojeg je nezamisliva istorija svjetske književnosti.

Profesor Univerziteta u Prištini Ulcinjanin dr **Ruždi Ušaku** će početkom jeseni objaviti knjigu, koja je rezultat njegovih decenijskih istraživanja Servantesovog života od 1575. do 1580. godine, kada se nalazio u zarobljeništvu alžirskih gusara, a sa kojima su Ulcinjani imali odlične veze.

Nakon ljeta uslijediće još jedan interesantan projekat vezan za najpoznatijeg roba ulcinjskih gusara. Poznati ulcinjski kulturni stvaralac **Munib Abazi** odlučio je da postavi na scenu Servantesa i njegovu Dulčineju.

„Fascinantna je priča o njegovom zarobljavanju i boravku u Ulcinju, te o njegovoj ljubavi sa lijepom Dulčinejom, odnosno Ulcinjankom. U ovom slučaju, sasvim je nevažno da li je ta priča mit, legenda ili istina. Činjenica je samo da je to prekrasna ljubavna priča po kojoj se naš grad prepoznaje u svijetu i da može biti veoma interesantna za gledaoce”, kaže on.

Mustafa CANKA

DA LI JE DULČINEJA ULCINJANKA:
Miguel de Servantes

Najteže je kad si sam

U Crnoj Gori ne postoji nijedan program pomoći, niti organizacija koja se bavi rješavanjem pitanja položaja starih Roma

ROMI U KAMPU NA VRELIMA
RIBNIČKIM: Najteže je starima

Muž mi je umro prije mnogo godina. Dok je on bio tu radio je, i imali smo za hranu ali ne i da štedimo. Primam njegovu penziju od 150 eura, ali mi zbog kredita odbijaju, nekada i više od pola. Posljednju sam put primila 46 eura. Sada živim sa unukom i snahom. Oni imaju i jedno dijete. Bolesna sam, od astme”, kaže Romkinja **Farija Avdula (67)**.

Živi u trošnom, malom stanu na Koniku, koji prokišnjava. Stan je dobio njen pokojni muž od firme u kojoj je radio, ali sada Farija ima problem da to jedino vlasništvo uknjiži na svoje ime.

Skoro sve lijekove kupuje u privatnim apotekama. Unuk radi kao higijeničar, plata mu je mala. Nema za dijete i ženu dovoljno, a kamoli Fariji da pomogne. Naša sagovornica je sretna kada joj pripreme kuvani obrok. „Snaha ponekad nešto skuva, kad se ima”, kaže sa osmijehom.

Žali se na loše zdravstveno stanje i na nemogućnost adekvatnog liječenja. „Doktor mi je dao aparat za astmu, ali ne umijem da ga koristim. Pitala sam neke komšije, ni oni ne znaju, pa kad mi je loše, izađem napolje na svjež vazduh. Do prije nedjelju dana sam bila u specijalnoj bolnici za plućne bolesti u Brezoviku. Treba opet da idem ali ne mogu, već smo se potrošili dosta za prevoz, nema se odakle više. Pokušavam da ostavim na stranu poneki dinar od penzije za drva, ali i to potrošim i ne kupim drva”, priča Farija. Brine da li će imati novca za sahranu, i šta će se desiti ako ne bude ostavila uštedevinu. Tvrdi da loša materijalna situacija i ostalim njenim vršnjacima iz romske zajednice onemogućava da se liječe. Nešto bolje prolaze oni koji žive u široj porodičnoj zajednici.

Socijalni kontakti starijih Roma svedeni su na minimum i na najnužnije. Život je golo preživljavanje. Vidi se da im je svega dosta, da mnogi čekaju samo kraj. Tu je razočaranost, duboka patnja. I strah od dana koji sviće. Bez nade.

Postojeća regulativa o ostvarivanju prava u oblasti socijalne zaštite još uvijek nije u potpunosti usklađena sa savremenim konceptom ljudskih prava i socijalnog rada, kako na nivou cijelog sistema socijalne zaštite, tako i u odnosu na stare osobe, kao jednu od najbrojnijih i najranjivijih korisničkih grupa.

Prema popisu stanovništva iz 2011. u Crnoj Gori živi 620.029 stanovnika, od čega je 18,3% starih od 65 godina, što potvrđuje tendenciju starenja stanovništva u Crnoj Gori. Starijih lica romske i egipćanske populacije od 60 do 89 godina u Podgorici je svega 118. Životna dob ove populacije znatno je kraća od većinske.

Vlada Crne Gore je pripremila plan neophodnih aktivnosti za poboljšanje socijalno-ekonomskog položaja starih lica koja imaju potrebu za uslugama i podrškom u oblasti socijalne zaštite. Usvojila je *Strategiju razvoja socijalne zaštite starih lica*. Romi i Egipćani ne tretiraju se u ovoj Strategiji na poseban način.

U romskim porodicama je snažno izražen patrijarhalni odnos prema starim licima, i nastojanje porodice da ostarele članove zadrže u porodici, bez obzira na mogućnost kvalitetne njege i života u ustanovi za smještaj starih. Neki naši sagovornici nikada nijesu ni čuli za domove za stare i odbijaju svaku pomisao da tamo borave.

Stari Romi koji žive u krugu porodice rijetko koriste i usluge socijalne zaštite. Obično nijesu upoznati sa zakonskim pravima koja mogu da ostvare kroz zdravstvenu i socijalnu zaštitu. U Centru za socijalni rad kažu da nemaju podatke koliko starih lica iz romske populacije koristi usluge njihovog centra, niti kakve usluge su im na raspolaganju.

Naši sagovornici tvrde da od Centra za socijalni rad nemaju koristi. „Bila sam da tražim pomoć oko liječenja, ali rekli su mi da oni ne mogu ništa da urade za mene“, kaže Farija Avdula.

Oni kojima je potrebna pomoć za svakodnevno funkcionisanje se minimalno oslanjaju na institucije

koje mogu da im pruže podršku, kao što su zdravstvena ustanova, centar za socijalni rad, humanitarne organizacije. U Crnoj Gori ne postoji nijedan program pomoći niti organizacija koja se bavi riješavanjem pitanja položaja starih Roma.

U okviru sveobuhvatne brige o građanima Crna Gora, kao članica Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope, ima obavezu da sprovodi i u praksi implementira normative i standarde utvrđene u brojnim međunarodnim dokumentima. Vlada Crne Gore usvojila je međugeneracijski životni pristup koji ističe pravičnost i društveno uključivanje grupe starijih građana u sve oblasti života, i socijalnu

MISIN CAKIĆ: Sam i umoran

integraciju starijih građana radi održavanja i unapređivanja kvaliteta života, ali je od nje ostalo samo pismo na papiru.

Tako, kao glavni oslonac starim Romima ostaju njihovi najbliži. A šta ako ih nemaju? Ili, ako su i mlađi članovi bez posla i u nemogućnosti da pomognu. Većina starih žive u siromaštvu, lošijeg su zdravlja, usamljeni su i socijalno isključeni, čime su im uskraćena osnovna prava.

Jedan od njih je i **Misin Cakić (70)**. On živi sam. „Treba znati svoja prava da bi tražili nešto“, kaže on. „Strah me da ne umrem zimi, niko ne bi znao, ko zna koliko bi prošlo vremena do sahrane. Ko ima nekoga đene-đene, a ko nema nikoga, kao što sam ja, onda je to teška priča. Radio sam 20 godina

u Srbiji, vozio sam kamione. Imam penziju, koju primam u Užicama ali ne mogu da je podižem redovno jer nijesam u mogućnosti da stalno idem u Srbiju. Ovdje niko neće da me pogleda. Biti star, bolestan, bez djece i bez para, to je očajno. Kad nemaš svoju djecu ne možeš ni da očekuješ od drugih da ti nešto daju ili pomažu. Svaki dan sam željan nečega. Jedina razonoda mi je televizor ali i njega su mi prije neki dan ukrali“.

Prijavio je krađu policiji, ali siguran je da neće ništa preduzeti da pronađu provalnike i vrate mu televizor. „Razvalili su mi dvoje vrata, preturali mi po stvarima. Strah me kad padne mrak da me ne napadnu opet i povrijede“, kaže Cakić koji živi na Koniku, u maloj baraci koja je izuzetno čista i sve je na svom mjestu. „Jedem po jedno i po jelo dnevno. Moram sve dažbine da platim pa onda razvučem to što ostane“. Zaboravio je, kaže, kada je jeo nešto kuvano.

„Sad je još dobro zato što je ljeto pa ima paprike, malo paradajza...“, kaže Cakić. „Život je nikakav, ko je na nogama taj se i snađe za život, jer može da radi, a ko je bolestan, taj može umrijeti. Moralno smo degradirani, a i izgubili smo identitet kao izbeglice“.

Naši sagovornici, od kojih su neki htjeli da ostanu anonimni, nijesu pominjali odlazak u banju, posećivanje kulturnih događaja, poklone za unuke. Ono što je normalno za njihovu generaciju iz većinske populacije. Socijalni kontakti starijih Roma svedeni su na minimum i na najnužnije. Život je golo preživljavanje. Vidi se da im je svega dosta, da mnogi čekaju samo kraj. Tu je razočaranost, duboka patnja. I strah od dana koji sviće. Bez nade.

Elvis BERIŠA

(Projekat: *Obuka pripadnika ranjivih društvenih grupa za novinarsko izvještavanje i istraživanje* je podržala Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću. Tekst je isključivo rezultat istraživanja novinara *Monitora*)

Nova vlast, nova nafaka

Ranije su odbijena tri Subotićeva predloga za kauciju, od kojih je posljednja bila deset puta veća od sada prihvaćene i iznosila je čak pet miliona eura

Stanko Subotić će moći da se vrati u Srbiju pošto je za njim u utorak i zvanično ukinuta crvena potjernica Interpola, koju su vlasti Srbije raspisale prije skoro sedam godina! Poternica sa Subotićevom slikom i drugim ličnim podacima uklonjena je i sa sajta Interpola po nalogu Specijalnog suda, koji je prihvatio jemstvo od 538.000 eura, odnosno hipoteku na lokal koji je srpsko-švajcarski kontroverzni

Subotić je znao da uspostavi izvrsne odnose sa političarima od kojih mu zavise poslovi. Prošle godine NIN je postavio pitanje da li je Subotić bio tajni saradnik dugogodišnjeg šefa DB Srbije Jovice Stanišića. Subotić i Đukanović su prijatelji. Prema nekim izvorima Subotić je skriveni finansijer stranih lobista koji su još 2009. željeli da na čelu Srbije vide sadašnjeg predsjednika Tomislava Nikolića

poslovni čovjek založio kao garanciju da će se redovno odazivati na pozive suda.

Subotić će morati i pred sudom da obeća da će poštovati uslove jemstva i da će se odazvati na svaki sudski poziv. U slučaju da se ne odazove, odmah će mu biti oduzeto jemstvo i ponovo određen pritvor.

Tužilaštvo za organizovani kriminal, međutim, podnijelo je žalbu na odluku Specijalnog suda, kojom je Subotiću prihvaćeno jemstvo od 538.000 eura u zamjenu za pritvor. Ta žalba ne odlaže odluku suda.

Subotićev advokat **Radoslav Tadić**, rekao je ranije za *Blic* da Subotić sigurno dolazi u Beograd 16. i 17. septembra, kada je zakazano suđenje, i da će tada dati izjavu.

Subotiću je u Srbiji u toku suđenje zbog optužbi da je bio na čelu grupe koja je švercovala cigarete tokom 1995. i 1996. godine iz Makedoniju u Srbiju i tako stekla korist od 28 miliona eura i

šest miliona američkih dolara, na štetu državnog budžeta.

Prije odluke o prihvatanju jemstva, odbijena su tri Subotićeva predloga za kauciju, od kojih je posljednja bila deset puta veća od sada prihvaćene i iznosila je čak pet miliona eura.

Subotić je jemstvo obezbedio tako što je založio svoje nekretnine u Srbiji, koje su procenjene na odbreni iznos kaucije. Finansijskom istragom utvrđeno je da je Subotić vlasnik 11 stanova, vile i tri poslovna prostora na elitnim lokacijama u Beogradu, a u njegovom vlasništvu je i zemljište i porodična kuća u Ubu.

Apelacioni sud u Beogradu 6. martu je ukinuo osuđujuću presudu Subotiću od šest godina zatvora zbog šverca cigareta i postupak vratio na novo suđenje u Specijalni sud. Presudom Specijalnog suda i pripadnici njegove grupe osuđeni su na zatvorske kazne od deset meseci do četiri i po godine.

Osim zatvorske, Subotiću je bila izrečena i novčana kazna. Obavezan je da u roku od 15 dana od pravosnažnosti presude u budžet Srbije uplati 75.821.404 dinara s kamatama koje se računaju od 1. novembra 1996, kada je, kako je sud utvrdio, organizovao šverc cigareta.

Subotić se, poslije izmjene Krivičnog zakona od 15. aprila, preciziranom optužnicom umjesto za zloupotrebu službenog položaja (maksimalna kazna do 12 godina zatvora) sada tereti za zloupotrebu položaja odgovornog lica za koje je zapriječena kazna do 10 godina zatvora.

Protiv Subotića je vodilo postupak i italijansko tužilaštvo za mafiju zbog šverca cigareta, ali ga je ranije ove godine obustavilo. Sud u Bariju je oslobodio Subotića optužbe za mafijaško udruživanje radi šverca cigareta iz Crne Gore u Italiju, odnosno za pranje novca od 1994. do 2001. godine.

Prema istrazi tužilaca iz Barija **Euđenije Pontasulja i Đuzepea Šelzija** o međunarodnom švercu cigareta preko mafije iz Pulje, u ta dela je bio umešan i **Milo Đukanović**.

Subotić je znao da uspostavi izvrsne odnose sa političarima od kojih mu zavise poslovi. Prošle godine je beogradski nedjeljnik NIN postavio pitanje da li je Subotić bio tajni saradnik dugogodišnjeg moćnog šefa Državne bezbednosti Srbije **Jovice Stanišića**.

Po obostranom priznanju, Subotić i Đukanović su prijatelji. A da takvo prijateljstvo podrazumijeva obostrane usluge i da nije besplatno, prema tvrdnjama **Srećka Kestnera** u intervjuu *Nacionalu*, svjedoči „beskamatni kredit“ od trideset miliona dolara za kupovinu dva aviona za potrebe crnogorske vlade, te švajcarskih satova u vrijednosti od nekoliko stotina hiljada franaka za Đukanovića.

NIN je postavio i pitanje da li je Subotić dugogodišnji štićenik francuskog obavještajca **Arnoa Danžana**, koji je sada uticajni poslanik Evropskog parlamenta na listi ranijeg predsjednika **Nikole Sarkozija** Pokret

CANE – ŠARE

Po beogradskim medijima su objavljivani članci i o vezi Stanka Subotića sa odbjeglih pljevaljskim narkobosom **Darkom Šarićem** i načinima kako je potonji prao novac stečen od šverca kokaina kroz privatizaciju preduzeća u Srbiji.

Najprije je medijska korporacija VAC potvrdila da je Subotić bio njihov partner u *Futuri*. Zatim je *Blic* objavio da se kao vlasnici *Future* u Agenciji za privredne registre navode EMI grup iz Danske i D-Trade iz Beograda, čiji nenovčani kapital predstavljaju akcije *Duvan AD* u vlasništvu Stanka Subotića. S druge strane, stoprocentni vlasnik D-Trade jeste upravo EMI iz Danske. Izvori *Blica* su potvrdili da je vlasnik te kompanije opet Subotić.

U emisiji *Reakcija* TV B92 objavljeno je da je Subotić poslije podizanja optužnice protiv njega izbjegavao da podiže novac sa svojih of-šor računa, kako bi spriječio državne institucije da uđu u trag njegovim finansijskim tokovima. Zbog toga, kako je navedeno, on je od Darka Šarića uzeo keš, a zauzvrat mu ustupio *Futuru*.

U prilog tome, po medijima, išla je činjenica da je istovremeno za generalnog direktora *Future* postavljen Šarićev školski drug **Nebojša Jestrović**. Jestrović je i suvlasnik *Municipiuma S*, beogradskog ogranka of-šor kompanije iz Delavera u Sjedinjenim Američkim Državama, preko kojeg je, kako se sumnja, Šarić kupovao preduzeća u Srbiji i Crnoj Gori.

Subotić je ranijem u intervjuu za crnogorska TV IN rekao da ga je sa Darkom Šarićem upoznao **Marko Mišković**, sin Miroslava Miškovića. Inače, kako je rekao, nije imao nikakva saznanja o tome čime se Darko Šarić bavi. O *Futuri* nije rekao ni reč.

Nebojša Joksović Joksa, bliski saradnik narko-bosa Darka Šarića, je pred Specijalnim sudom rekao da je Šarić novcem od prodaje droge finansirao Subotića. Detaljno je opisao način distribucije kokaina i pranja novca u kojem je, prema njegovim navodima, sudjelovao Subotić.

POVRATAK KARIĆA?

U Srbiju bi uskoro mogao da se vrati još jedan srpski tajkun **Bogoljub Karić**.

Prema pisanju dnevnika *Blic*, porodica Karić razgovarala je sa predsjednikom Tomislavom Nikolićem i patrijarhom Srpske pravoslavne crkve **Irinejom**, od kojih su tražili podršku za povratak Bogoljuba i oslobađajuću presudu za njega.

Sastanak porodice Karić sa Irinejom i Nikolićem održan je početkom jula.

Karići su Nikoliću i Irineju prenijeli plan za povratak Bogoljuba, koji su predstavili kao da je već dogovorena stvar sa državom, iako je on još na potjernici. Prema *Blicu*, Nikolić i Irinej su se saglasili da se Kariću „izađe u susret“.

U Predsedništvu Srbije navode da „neće odgovarati na gluposti iz medija“. Iz vladajuće Srpske napredne stranke (SNS), čiji je osnivač predsjednik Nikolić navode da su priče o povratku Karića spekulacije, ali da on zaslužuje jednak tretman pred sudom kao svaki drugi građanin.

Početkom ove nedjelje je Patrijarh Irinej posjetio je Poslovni centar *Jefimija*, u vlasništvu BK kompanije u Moskvi i pružio podršku porodici Karić, saopštila je BK grupa.

Podršku za povratak Bogoljuba Karića porodica ima i od ruskih vlasti, naveo je *Blic*.

MOĆNA LEĐA: Bogoljub Karić

za okupljanje građana (UMP). Sumnju u „posebne veze“ Subotića sa službama podstiče to što su Švajcarska i Rusija odlučile da ga ne isporuče Srbiji, uprkos potjernici Interpola.

Postavlja se pitanje da li je Subotić

skriveni finansijer stranih lobista koji su još 2009. željeli da na čelu Srbije vide sada aktuelnog predsjednika **Tomislava Nikolića**. Biznismen **Ratko Knežević** je svojevremeno u intervjuu *Blicu* izjavio kako su se Nikolić i

njegov najbliži saradnik **Aleksandar Vučić** od 2009. nekoliko puta susreli sa Milom Đukanovićem i Stankom Subotićem u Parizu, u hotelu *Ric*.

I Nikolić i Vučić su tada potvrdili da su bili jednom u *Ricu*, gdje su, kako su objasnili, „slučajno sreli Đukanovića“... Jedan od tada čelnika Srpske radikalne stranke (SRS) **Dragan Todorović** je onda izjavio da i SRS „ima saznanja da su se Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić sastali s Milom Đukanovićem i Stankom Subotićem u Parizu, kako je naveo Ratko Knežević, ali i u Cirihi i Moskvi“.

Subotićeva priča je suprotna – tvrdi da je nevin i da ga, namjerni da mu uzmu imovinu, „nameštaju“ srpski tajkuni **Miroslav Mišković** i **Milan Beko**. Subotićev advokat Tadić tvrdi da je suština priče što se njegov klijent zamerio Beku i Miškoviću. Sam Subotić je u intervjuima rekao da su oni isprovocirali istragu i sudski postupak koji se protiv njega vodio u Srbiji.

Knežević je govorio i da je Subotić otvorio kancelariju u pariskom hotelu *Ric* i da Francuska, osnivač Interpola, sa centralom u Lionu, ne mari da o tome obavijesti srpske organe gonjenja. Zašto? Po Kneževiću, Subotić je godinama klijent vodećeg francuskog obavještajca na Balkanu Arnoa Danžana...

Milan BOŠKOVIĆ

ČASKOM LEGLO! MILIONA EURA ZA JEMSTVO: Miroslav Mišković

MIŠKOVIĆ – REKORDER

Poslije sedam mjeseci i deset dana provedenih u Centralnom zatvoru, Miroslav Mišković, vlasnik *Delta holdinga*, u utorak je pušten iz pritvora, kako bi u daljem postupku mogao da se brani sa slobode. Na slobodu je pušten pošto je u Specijalni sud stigao dokaz da je na njihov račun leglo 12 miliona eura na ime jemstva, najviše što je neko do sada uplatio za ukidanje pritvora.

Jednom od najbogatijih srpskih biznismena trebala su svega dva dana da dođe do astronomske sume koju je Specijalni sud odredio. „Reč je korporacijskom novcu koji je uplaćen u gotovini,“ rečeno je beogradskom tabloidu *Alo* u kompaniji.

Do sada je najviše za odbranu sa slobode, i to milion eura, dao **Zvezdan Terzić**, nekadašnji direktor Fudbalskog saveza Srbije.

Promocija u rodnom gradu

Piše: Ferid MUHIĆ

Ako bi svi ljudi išli na istu stranu, ta strana bi pretegnula i svijet bi se prevrnuo

U gledni književnik stupi iz automobila na trotoar sa osjećanjem plemenitog trijumfa! Evo ga, poslije toliko godina, ponovo u svom rodnom provincijskom gradiću. Ali ne kao anonimni prolaznik koji se vratio obuzet melanholičnim sjećanjima. Ne kao čovjek koga niko neće prepoznati, niti će ga se neko sjetiti! Vratio se kao laureat, dobitnik najvećeg ovogodišnjeg književnog priznanja u državi, nagradu za roman godine! Sada, u svojoj 83. godini života, njegova najveća želja se ispunila, a on je ostvario svoj zavjet dat prije punih 67 godina, da će se u rodni grad vratiti samo *Sa štitom ili na štitu!* To priznanje koje mu je, što pritiscima, što protekcijom, već nekoliko puta izmicalo za dlaku, najzad je stiglo u prave ruke!

Dugo su čekali, ali vrijedilo je – pomisli laureat! Oni najstariji, njegovi vršnjaci, imaće priliku da se pohvale svojim potomcima da su s njim sjedili u istoj klupi, učili u istom razredu, ili ganjali loptu po ledini, na mjestu gdje se sada nalazi gradska biblioteka.

A gradska biblioteka je bila blizu, ni pedesetak koraka od mjesta gdje su parkirali svoj *seat leon*. Na ulazu, ugledne goste iz glavnog grada dočekao je direktor biblioteke, tih, dostojastven čovjek. Svečano ukrašena, jarko osvijetljena, jedina sala gradske biblioteke bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Reporter i snimatelj gradskog TV kanala spremno su čekali. Poslije kratke TV izjave koju je, u ulozi promotera, dao ugledni filozof, profesor iz prijestolnice, čitani su izabrani odlomci iz nagrađenog romana. Zatim je riječ uzeo promoter. Od samog početka, pokazao je da je njegova reputacija medijske mega zvijezde više nego zaslužena. Govorom koji je blistao sjajem brušenog dijamanta, obasjao je i najdublje misaone slojeve nagrađenog romana, i jasno osvijetlio njegove visoke estetske vrhove, ni jednom se ne spustivši u prazne hvalospjeve! Besjeda za pamćenje!

A tek riječ samog laureata! Ustreptala od emocija, ali ne i patetična, prerastala je u vatromet čas vrcavih duhovitosti, čas dubokih isповјednih sekvenci, čas vedrih reminiscencija

i oštro umnih anticipacija, da bi kulminirala pozivom: „Pitajte me sve što želite! Nema ni neizgodnih ni zabranjenih pitanja! Obećavam da ću odgovoriti na svako pitanje, koliko god bilo teško, osjetljivo, ili intimno!”

Šta bi čovjek na njegovom mjestu mogao više učiniti za svoje sugrađane, šta bi više mogao učiniti bilo koji čovjek za drugog čovjeka, od onoga što je on učinio: otvoriti dušu, izložiti svoje srce, ponuditi svoju bezrezervnu iskrenost, pokloniti svoje neograničeno povjerenje!

U sali muk; svi obamrli. Šta biste uopšte mogli pitati nekoga ko vam se tako otvorio, ko vam se, takoreći, prepustio na milost i nemilost? Srećom, jedna ruka se diže. „Od svog djeda sam čuo ovu priču. Neki car je razglasio će na svako pitanje odgovoriti! I zaista, odgovarao je i odgovarao, dok ga jednog dana nije jedan seljak sa dvije kokoške u korpi i jednim jajetom u ruci upitao: *Ne znam da li je ovo jaje snijela crna ili bijela kokoška, a volio bih to znati više nego išta! Znaš li ti care? Car nije znao, pa se pitam znaš li ti!?*”

Sva napetost se sruči u srču smijeha! „Dobro je Ivane, nasmijao si nas sve. Nego da se vratimo pitanjima filozofije, poetike i estetike u djelima našeg poštovanog književnika. Izvolite sa pitanjima!” – šarmantni voditelj je vraćao promociju na pravi kolosijek.

Tren prije nego što će tišina postati neprijatna, diže se ista ruka: „Sjećaš se Daskalosa?” Književnik potvrdi. „Jednom, na pazarni dan, gledajući narod kako ide gore-dole, on me upita: Ivane, znaš li zašto jedni ljudi idu dole a drugi gore!? Nisam znao. Znaš li ti književniče!?”

„Svako ide za svojim poslom, šta drugo?!” zbunjeno će književnik.

„Nije to. Daskalos mi je rekao zašto: Da se ne bi svijet prevrnuo! Ako bi svi ljudi išli na istu stranu, ta strana bi pretegnula i svijet bi se prevrnuo.”

I tako završi ta dugoočekivana, slavna promocija!

Taksim nije Tahrir

Dok Zapadni Balkan nastavlja da muči muke sa ulaskom u EU, nakon hrvatskog slavlja, islamski svijet (prema kojem ni mnogi ovdje, iz različitih razloga, nijesu ravnodušni), ponovo prolazi kroz talas nemira i vojnih udara. Tu je i Turska koja iako na 16. mjestu u svijetu po svom BDP, sve više liči na podijeljeno društvo. U čemu je stvar s Turskom i kakav je njen uticaj u arapsko-islamskom svijetu zahvaćenom ratovima i državnim udarima, ali i sa specifičnim razumijevanjem demokratije, razgovarali smo sa dr Erhanom Turbedarom iz organizacije TEPAV iz Ankare.

MONITOR: *Kako ocjenjujete uzroke i domete demonstracija u*

Turskoj, započetih u parku Gezi i na trgu Taksim u Istanbulu?

TURBEDAR: Te demonstracije su počele zbog najave da će u parku Gezi biti izgrađen trgovački centar. Grupa ljudi je pokušala da sačuva javni interes, a na štetu privatnog interesa. Da su uzeti u obzir zahtjevi ovih ljudi, najvjerovatnije ne bi bilo većih događaja. Kako je uslijedila stroga policijska intervencija i najava Vlade da ne namjerava odustati od toga projekta, protesti su prerasli u proteste protiv Vlade, koji su se prelili i na mnoge gradove Turske.

Prema ispitivanju javnog mnjenja koje je nad 4.411 ljudi izvršila agencija KONDA u Taksimu u periodu od 6. i 7. juna 2013. 49,1 odsto demonstiranata

Protesti iz juna 2013. rezultirali su povratkom stare turske bolesti upiranja prsta u strane neprijateljske sile. Umjesto da se osloni na zdrav razum, preispita svoje greške i upita se zašto su im neki bivši saveznici okrenuli leđa, turska vlast uporno nastoji da posljednje demonstracije poveže sa svakojakim teorijama zavjere

odlučilo je da izađe na ulice zbog policijskog nasilja, 14,2 odsto zbog govora premijera, dok je 19 odsto izašlo s namjerom da sačuva drveće u Gezi parku. Čak 93,6 odsto demonstiranata bili su obični građani, dok ih je samo 6,4 odsto pripadalo nekoj grupi ili organizaciji. Čak 58,1 odsto vjeruje da im je Vlada ograničila slobode, dok je 30,3 odsto ispitanika izjavilo da su

ljuti na govore i ponašanje premijera. Za jedan dio komentatora Turske, slučaj parka Gezi pretvoren je u simbol otpora, reakcije i bijesa protiv načina upravljanja, ponašanja Vlade i njene želje za dominacijom nad društvom.

Vladajuća Stranka pravde i razvoja (AKP) uobičajeno u Turskoj uživa podršku od oko 50 odsto birača. Međutim, izgleda da je AKP zbog demonstracija prvi put ozbiljno osjetila stah od gubljenja dijela podrške. Kroz kontramitinge koji su uslijedili i neprestanim obraćanjima javnom mnjenju AKP je pokušala da ponovo konsoliduje glasače, što je izgleda i uspjela.

U posljednjih deset godina jedan od najvećih uspjeha AKP bio je odricanje od stare teze da je Turska opkoljena neprijateljima. Umjesto potrage za neprijateljima oko Turske, AKP je krenula tragati za partnerima. Na žalost, protesti iz juna 2013. rezultirali su osvježavanjem stare turske bolesti, tako što je AKP krenula upirati prst na strane neprijateljske sile. Umjesto da

preispita svoje greške i upita se zašto su im neki bivši saveznici, poput djela liberala, okrenuli leđa, AKP uporno nastoji da posljednje demonstracije poveže sa svakojakim teorijama zavjere.

MONITOR: *Na protestima u Istanbulu često su se vidjeli simboli političke ljevice, Če Gevarine slike i slično i to dok zemlja bilježi veliki porast BDP-a. Imanuel Völerstin je u svojoj kolumni primijetio da su Kurdi slabo reagovali.*

TURBEDAR: Ako se izuzmu rasprave povodom posljednjih demonstracija, onda bi trebalo primijetiti da tema koja u posljednje vrijeme apsolutno dominira turskim javnim mnjenjem jeste proces pomirenja, odnosno naponi Vlade Turske i njeni pregovori s Abdulahom Odžalanom, liderom PKK za pronalazak rješenja kurdskog problema. Proces pomirenja sastoji se od tri faze, koje se planiraju realizovati u roku od godinu dana, odnosno do lokalnih izbora 2014. Prva faza se odnosi na povlačenje članova PKK izvan turskih granica, i njihovo odricanje od oružja. Druga faza je u vezi sa političkim upravljanjem ovim procesom, odnosno u vezi sa pravnim i psihološkim koracima koje bi trebalo poduzeti. U svrhu ovoga, formirane su komisije mudraca za svaku regiju Turske koje nastoje građanima objasniti čitav proces, i koje slušajući razna mišljenja igraju ulogu mosta između donositelja odluka i građana. Kao potpora procesu pomirenja, u sklopu druge faze formirana je komisija koja je poznata pod kratkim nazivom „Parlamentarna komisija za rješenje“.

Treća faza procesa pomirenja je u vezi s povratkom, reintegracijom u društvo i normalizacijom. U ovoj fazi se očekuje povratak oko pet hiljada razoruženih pristalica PKK i njihova integracija u društveni život Turske. Očigledno je da će realizacija ove faze biti najteža. Oni koji nisu kažnjavani u

odsustvu, protiv kojih nisu podignute optužnice i koji nisu bili u rukovodstvu PKK ne bi trebalo da imaju većih problema. Za one koji nisu bili u rukovodstvu, ali protiv kojih postoje zapisi o umiješanosti u terorističke akcije biće potrebno zakonsko uređenje poput amnestije. Problem je s onima koji su rukovodili operacijama PKK, koje su u 30 godina odnijele 40 hiljada života. Premijer Erdogan od njih očekuje odlazak u treće zemlje, poput skandinavskih zemalja. Ali kako stvari stoje, rukovodioci PKK razmišljaju suprotno, tako što zahtijevaju direktno uključivanje u proces pomirenja.

MONITOR: *Kakvi su u ovom momentu afiniteti političkih partija?*

TURBEDAR: Dok su posljednje demonstracije u Turskoj na određeni način približile opozicione stranke unutar zemlje, proces pomirenja je faktor koji ih nastavlja dijeliti. Opoziciona Stranka nacionalnog pokreta (MHP) se od samog početka

ISTROŠENI IMIDŽ

MONITOR: *Kako objašnjavate mlake reakcije zvaničnika Zapada na događaje u Turskoj?*

TURBEDAR: Turska nije država gdje jedan lider krađom glasova ili zastrašivanjima može decenijama vladati. U Turskoj se vlasti biraju demokratski, na glasačkim kutijama, i odlaze s funkcije istim putem. Uz ovo, pomoću reformi civilno-vojnih odnosa, uticaj vojske je izbačen iz političkog života zemlje. Zbog svega ovoga Taksim zaista nije Tahrir. Ipak zbog brutalnosti policijske sile nad demonstrantima koje su prenijele mnoge svjetske medijske kuće, te zbog ograničavanja slobode medija i slobode govora, mislim da je djelimično istrošen imidž Vlade Turske u inostranstvu. To se može popraviti kroz dokazivanje da je izvukla neophodne lekcije iz svega onoga što se dešavalo juna 2013.

protivi čitavom procesu pomirenja, dok sa opozicionom Republikanskom narodnom strankom (CHP) stvari stoje drugačije. I AKP i kurdska Stanka mira i demokratije (BDP) željele bi da CHP bude uključena u rad Parlamentarne komisije za rješenje. Jer za AKP nije lako surađivati samo sa BDP-om u ovome procesu. Ankete pokazuju da 98 odsto građana želi mir i prestanak terora, međutim samo 37 odsto ih odobrava pregovore

s Odžalanom. Dakle, sa jedne strane dobar dio građana protivi se Odžalanu, dok se sa druge strane strahuje da bi AKP u cilju prelaska na predsjednički sistem u Turskoj, Kurdima mogla nešto „krupno“ obećati, što Vladi otežava da narodu objasni svoje namjere. Zbog ovakvog stanja, kako bi se razrijedila saveznička slika AKP-BDP, Vlada bi željela uključenje CHP-a u rad komisije. Uključenje CHP je bitno i za Odžalana, PKK odnosno i za BDP. Jer bi trojni blok AKP-CHP-BDP-a značio stvaranje sredine u kojoj bi se čitav proces i njegovi rezultati mogli lakše

PODJELE

MONITOR: Koliko su protesti pokazali podijeljenost turskog društva?

TURBEDAR: Prema opštem istraživanju agencije IPSOS iz juna 2013, 50 odsto građana opravdava demonstracije, dok 34 odsto misli da su one neopravdane. Neka druga istraživanja najvjerovatnije bi prikazala drugačije rezultate. Podijeljenost unutar turskog društva očigledna je stvar. Zbog klasičnih izbornih razloga, političari namjerno rade na poticanju zabrinutosti u svojoj glasačkoj bazi s retorikom o tome „kako se nalaze pod prijetnjom“ uz iščekivanje da na taj način osiguraju svoje glasove. Ipak, bitno je podvući da su se tokom i nakon demonstracija u Turskoj, skoro sve političke strane koristile lažima i klevetama, i to bez ikakve griže savjesti što na taj način dijele društvo.

objasniti građanima.

MONITOR: Komesar za izbjeglice UN, Antonio Gutiereš tvrdi da se u Siriji odvija najveća ljudska katastrofa od one u Ruandi 1994. Koliko je Turskoj važno ono što se događa u Siriji?

TURBEDAR: Ljudski faktor je najbitniji element pozornosti turskog javnog mnjenja prema slučaju Sirije. U Turskoj je stvorena slika o sunitskoj većini Sirije koja se zalaže za više prava, slobode i demokratije na šta manjinska alevitska uprava Sirije odgovora ubistvima. Inače, može se kazati da unutar intelektualnog jezgra konzervativnih

političkih struja Turske, čija ukupna politička podrška dostiže čak do 70 odsto, postoji osjećaj bratstva i solidarnosti sa sunitskim islamskim pokretima osim onih koji su selefijskog karaktera i koji su skloni nasilju.

Strateški posmatrano, scenario u kome bi se Sirija nakon dužeg građanskog rata mogla nekontrolisano podijeliti najviše zabrinjava Tursku. Eventualni raspad Sirije mogao bi prouzrokovati mnoge rizike i nestabilnosti, a i direktne probleme Turskoj. U

početku je Turska izbjegavala da Asadu preporuči povlačenje sa funkcije, kao što je to bio slučaj oko Mubaraka i Gadafija, već ga je savjetovala da pokrene reforme i izbjegava upotreba sile. Kada se kriza produbila, Turska je izgradila politiku koja se oslanjala na pretpostavku da će Asadova vlast u kratkom roku biti urušena te je Ankara postavila za cilj što brži njegov odlazak. U sklopu ovoga Ankara je poduzela inicijativu organiziranja i zbližavanja opozicionih snaga Sirije. Turska je prednjačila i u formiranju Slobodne sirijske vojske, kojoj je otvorila svoju teritoriju. Turska je svoju teritoriju otvorila i za sirijske izbjeglice, čiji je registrovan broj prije par mjeseci dostigao 400 hiljada, a nezvanični oko 700 hiljada.

Turska se zalaže za formiranje nacionalnog vijeća tijekom tranzicijskog razdoblja, u kome bi mogli sudjelovati i oni predstavnici Asadovog režima koji nisu sudjelovali u zločinima protiv sirijskog naroda. Turska odbacuje scenarije o eventualnoj podjeli Sirije. Trebalo bi primijetiti da se sirijska kriza za Tursku sve više pretvara u „kurdski problem“. Turske medije je obuhvatio strah od osnivanja velike kurdske teritorije na sjeveru Sirije, nakon čega bi turska teritorija mogla biti ugrožena. Turska se ne protivi tome da sirijski Kurdi dobiju veća prava. Tursku zabrinjava terorizam. Premijer Erdogan je poručio da, ukoliko bude neprijateljskih aktivnosti protiv Turske na sjeveru Sirije, neće sjedjeti skrštenih ruku.

Nastasja RADOVIĆ

**U PODGORICI
NA 64. KANALU**

POTRAŽITE NAS

ANTENE USMJERITE PREMA SJENICI

Dobre vibracije iz Nikšića

Pored dobre muzike ono zbog čega većina posjećuje Lejk fest je druženje i razmjena energije koju ne možete osjetiti tokom brojnih ljetnjih fensi koncerata i festivala na primorju. Za samo tri godine Lejk fest je uspio da se nametne kao najposjećenija i najbolje organizovana kulturna manifestacija u Crnoj Gori. Nadležni još nijesu prepoznali potencijale koje ovaj festival nudi

Jedini kulturni događaj u Crnoj Gori koji za tri dana okupi preko 20.000 ljudi na jednom mjestu je nikšićki *Lejk Fest*. Ljudi slušaju muziku, druže se i zabave i sve prođe s anđelima.

Treće izdanje ovog festivala okupilo je dvadesetak bendova iz skoro svih krajeva bivše Jugoslavije i još veći broj neafirmisanih bendova koji su svirali tokom dnevnog programa. Iako

Iako nije bilo inostranih zvijezda, dugo je najavljivao Manu Čao, posjeta je bila na nivou prošlogodišnje. Po procjeni policije tokom tri festivalske večeri pored jezera Krupac prodefilovalo je oko 25.000 posjetilaca

nije bilo inostranih zvijezda, dugo je najavljivao **Manu Čao**, posjeta je bila na nivou prošlogodišnje. Po procjeni policije tokom tri festivalske večeri pokraj jezera Krupac prodefilovalo je oko 25.000 posjetilaca.

Pored dobre muzike ono zbog čega većina dolazi je druženje i razmjena slične energije koju ne možete osjetiti tokom brojnih ljetnjih fensi koncerata i festivala na primorju. I ove godine je kamp za posjetioce bio besplatan, pa je prostor ispod topola pored jezera bio prekriven šarenim šatorima sa „stanovnicima” iz svih krajeva regiona. Kamperi su uživali u programu alternativnih bendova, koji su demonstrirali svoje muzičko umjeće na maloj bini.

„Mi, inače, kao što vidite živimo rokenrol. Dolazimo tu zbog muzike, dolazimo zbog rokenrola, zbog žena, zbog provoda, zbog pića, zbog druženja, zbog svega ostalog, ovaj festival sve to pruža”, jedan je od uobičajenih komentara posjetilaca festivala.

Tokom koncerata u prvim redovima bio je vidan transparent: „Ili živiš rock n roll ili ne znaš šta je to!”

Na *Lejk Fest* ne dolaze samo posjetioci sa entuzijazmom. Neki od učesnika odmah nakon održanog koncerta putovali su satima da bi stigli u Nikšić i nastupili na *Lejk Festu*. Čak

su i *Bajaga i instruktori* umjesto sat i po svirali dva sata.

Prvi dan festivala su obilježili *Hladno pivo*, *Goribor*, *Deca loših muzičara* i *Goblini*. *Hladno pivo* je posljednju pjesmu posvetilo muzičaru **Miladinu Šobiću** i poželjeli mu brz oporavak. Poštovanje prema Šobiću iskazali su pjesmom *Jednim osmjehom*. „Najbolji izvođač na ovim prostorima je upravo iz vašeg kraja, Miladin Šobić. Čuo sam da je imao zdravstvenih problema. Ovu pjesmu posvećujem njemu, da mu se vrati osmijeh”, kazao je pjevač **Mile Kekić**.

Drugi dan svirali su sarajevski bend *Skroz*, hrvatski *Postolar triper* i novosadski *Obojeni program*. Za finiš *Disciplina kičme*. Iza ponoći bend *Pozdrav Azri*, koji su oformili **Boris Lajner** i **Mišo Hrnjak**, članovi originalnog sastava *Azre*. Džabe nostalgija i poznati tekstovi, *Azra* nije *Azra* bez **Branimira Džonija Štulića**. Do jutarnjih časova svirali su, zatim, žestoki momci iz sastava *Let 3*.

Posljednji festivalski dan započeo

je *Iskaz* bez repera **Marčela**, koji je kasnio zbog problema na granici. Ipak, njegovi fanovi su imali prilike da ga slušaju na samoj završnici festa. U međuvremenu su scenom prodefilovali: *Ateist rep*, *Eyesburn*, *Plejboj*, *Bajaga i instruktori*, *Bad copy*.

„Kad neki festival traje tri godine, to je sigurno da on opstaje. Ja se nadam da će ovaj festival da postane mnogo značajniji od recimo *Egzita*, *Teranove* i ostalih. Svaka njima čast, ja njih poštujem i sve najbolje, ali, neko ko je, što mi kažemo, imao čuku da kad je sezona u Crnoj Gori, napravi festival koji nije na moru, nego je u brdima, rekao sam mojima iz benda 'Nemojte, nećemo da sviramo ono ravno'. Mislim, nekako bi bilo nelogično. A ne da ima potencijal *Lejk fest*, nego će da razbije i ja sam ubeden u to”, kazao je nakon nastupa **Momčilo Bajagić Bajaga**.

„Organizacija je dobra i neočekivana za Crnu Goru. *Lejk fest* je odličan i najveći festival na našim prostorima. Ne treba težiti da to bude kopija *Egzita*, jer je njegova uloga komercijalna, sada liči više na vašarište, a *Lejk fest* treba da bude praznik rok i pank muzike”, prenijeli su mediji utisak posjetioca **Vlatka Kadića**.

Lejk Fest mnogi upoređuju sa

Hladno pivo je posljednju pjesmu posvetilo muzičaru Miladinu Šobiću i poželjeli su mu brz oporavak. Poštovanje prema Šobiću iskazali su pjesmom *Jednim osmjehom*. „Najbolji izvođač na ovim prostorima je upravo iz vašeg kraja, Miladin Šobić. Čuo sam da je imao zdravstvenih problema. Ovu pjesmu posvećujem njemu, da mu se vrati osmijeh”, kazao je pjevač Mile Kekin

novosadskim *Egzitom*, čak ga i nazivaju crnogorski *Egzit*. Ne treba se ni truditi da se pravi nešto slično. *Egzit* je za 13 godina postao jedan od najpoznatijih muzičkih festivala na svijetu, višestruko nagrađivan, a do sada ga je posjetilo preko dva miliona ljudi. Ono što bi moglo da se prenese

jeste iskustvo da, kao što *Egzitu* država finansira petinu troškova, crnogorske institucije finansijski pomognu i ozbiljnije razmotre turističke i ostale potencijale *Lejk Festa*.

Organizatori su kazali da su prihodi ovogodišnjeg *Lejk festa* oko 120.000 eura. Na tom nivou su i rashodi.

Organizatori su kazali da su prihodi ovogodišnjeg *Lejk festa* oko 120.000 eura. Na tom nivou su i rashodi

„Festival je uspješno okončan i ljudi koji su radili biće isplaćeni, a mi kao organizatori, kao ni prethodne dvije godine, nećemo se bog zna koliko opariti. Bitno je pomenuti da nas je pivara *Trebjesa* u dogovorenom roku uvijek ispoštovala i bila je ažurna u izmirenju obaveza. Ima i sponzora koje smo čekali i po pola godine da ispoštuju ugovore, tako da finansijska situacija još nije precizirana”, kazao je **Predrag Zečević**, organizator *Lejk*

NIJE TO TO BEZ DŽONIJA:
Pozdrav Azri

festa.

Zečević kaže da imaju najave sponzora da će im omogućiti da dovedu prepoznatljive grupe iz inostranstva. „Prethodne tri godine brižljivo smo planirali da svaka godina imamo dobre goste, dobar muzički sadržaj, i mi ćemo i sljedeće godine pažljivo odabrati grupe, ali nam nije cilj po svaku cijenu da se kitimo nekim stranim imenima i da dovedemo u pitanje ekonomski opstanak festivala. Napredovaćemo, dovodićemo strane bendove, ali ćemo to raditi potpuno planski i oprezno”, rekao je Zečević.

Kada su prije tri godine počinjali, organizatori su istakli da im je cilj da se animiraju brojni posjetioci i ljubitelji dobrog zvuka u Crnoj Gori, zemalja u okruženju, ali i turisti iz drugih evropskih zemalja. Želja organizatora bila je i da *Lejk fest* postane zaštitni znak grada Nikšića, i jedan od značajnijih brendova Crne Gore.

Za kratko vrijeme *Lejk fest* je sve to u potpunosti postigao.

Predrag NIKOLIĆ

ALEKSANDAR VUKOTIĆ, SLIKAR

AUTENTIČNI RJEČNIK ZNAKOVA

Danas je umjetnost otuđena od prosječnog posmatrača, jer nam svakodnevica ne ostavlja prostor za aktivnosti duše ili duha. Rijetki su ljudi koji umiju da izvuku inspiraciju, sreću i zadovoljstvo iz umjetnosti. Umjetnici žele da vjeruju da su lijek ili so zemlji. Ipak planeta se „ubudala” i smrdi na novac

Samostalna izložba slika Aleksandra Vukotića nedavno je otvorena u podgoričkoj galeriji Centar. Aleksandar Vukotić je rođen 1980. u Podgorici. Diplomirao je 2002. na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, odsjek slikarstvo u klasi Branislava Sekulića. Postdiplomske studije je završio 2006. takođe na FLU Cetinje, klasa prof. Branislava Sekulića. Rezidencijalno je boravio 2010. u Cite des Arts, Pariz. Izlagao je samostalno u Podgorici, Herceg Novom, Budvi, Tivtu i Cetinju kao i na grupnim izložbama u zemlji i inostranstvu (Beograd, Pariz, Šangaj, Njujork, Priština). Dobitnik je više nagrada za stvaralaštvo, a autor je i tri kratka video rada.

MONITOR: *Istoričarka umjetnosti Mirjana Dabović je za ovaj vaš ciklus zapisala da se vaš osoben izraz izdvaja po upečatljivosti i jedinstvenom slikarskom rukopisu koji prelazi granice očekivanog i probija ustanovljene kanone u tretmanu slike koja se iz pozicije savremenog jezika umjetnosti najčešće doživljava kao klasični medij. Šta biste nam vi više rekli o radovima koje ste izložili u Galeriji „Centar”?*

VUKOTIĆ: Radi se o autentičnom rječniku znakova ili „piktoglifa” koji

razvijam već desetak godina. To je moje sredstvo da otvaram razne teme i uopšte da vizuelno utičem na posmatrača. Sami simboli su sagrađeni od prepoznatljivih elemenata iz prirode i koriste značenja tih elemenata da donesu novu poruku. Slici pristupam direktno, uvažavajući dvodimenzionalnost površine slike i gradim atmosferu čisto slikarskim elementima - linijom i površinom. Tako sagrađen prostor može biti i beskonačno dubok. Slikarstvo može biti i savremeni medij u zavisnosti od

Nevjerovatno je ali istinito da iza svake rečenice ili svakog odnosa između ljudi stoji značenje koje je suprotno ili znatno drugačije od predstavljenog ili kazanog. Začudo, na to svi pristaju

pristupa slici. Bavim se i instalacijom i videom, ali mi slikarstvo pričinjava posebni užitek.

MONITOR: *Slike su urađene na lanenom platnu akrilnim bojama, ponegdje sa intervecijom pastela. Zanimljivo je i što su praktično*

oslobođene okvira i ramova i što su ekserima zakačene za zid. Kažite nam nešto o procesu nastanka vaših radova, o tom osjećanju kada ste u umjetničkom zamahu?

VUKOTIĆ: Slikane na lanenom platnu bez ramova i okvira, ove slike još neposrednije utiču na posmatrača i oslobođene su svih formalnih kanona kako u pristupu slikanju - bez perspektive, sjenčenja, tako i prezentaciji naslikanog. Slike su plod kontinuiranog prevođenja stanja i odnosa iz života u pikturalne sprege. Tražim značenje ispod površinskih formalnih odnosa. Na primjer iz floskule Crna Gora je zemlja slikara, istinitost je da su u Crnoj Gori slikari marginalizovani. Nevjerovatno je, ali istinito da iza svake rečenice ili svakog odnosa između ljudi stoji značenje koje je suprotno ili znatno drugačije od predstavljenog ili kazanog. Začudo, na to svi pristaju. Kada sam pod utiskom tih površinskih formalnih i lažnih odnosa, može se govoriti o nekom umjetničkom zamahu. Tada se teme prepliću i dovode do neočekivanih zapleta. Slike nikada ne pričaju egzaktne priče, već treba da inspirišu posmatrača na traženje istinitosti zasnovane na njegovom ličnom iskustvu.

MONITOR: *Na platnima su razni motivi iz svakodnevnog života. Koje teme vas interesuju?*

VUKOTIĆ: Sve što me okružuje su teme koje me interesuju. Na jednoj slici recimo raskrinkavam pitanje zašto je seksualnost uslov za estradni uspjeh iako se radi o muzici. Opet, tu moju namjeru na toj slici ljudi uvijek interpretiraju drugačije i slici pridaju novo značenje. Znači da je slika živa, da će u zavisnosti od vremena i okolnosti otvarati različita značenja.

MONITOR: *Umjetnost često proizilazi iz arhetipske potrebe čovjeka*

Slike nikada ne pričaju egzaktne priče, već treba da inspirišu posmatrača na traženje istinitosti zasnovane na njegovom ličnom iskustvu

za stvaranjem iluzije drugačijeg života. Da li je i za vas ona svojevrsni bijeg ili lijek od svakodnevice?

VUKOTIĆ: Stvaranje umjetničkog djela jeste lijek i kod umjetnika stvara zavisnost ukoliko mu daje povratnu energiju za onu koju je uložio. Svakodnevice i šematizovani način življenja savremenog čovjeka u svima nama stvara iluziju o životu. Mediji nam stvaraju potrebu za luksuzom, pa se od nas očekuje da cijeli život trčimo za tim ciljevima koji nam se kroz reklame nameću.

Danas je umjetnost otuđena od prosječnog posmatrača, jer nam svakodnevice ne ostavlja prostor za aktivnosti duše ili duha. Rijetki su ljudi koji umiju da izvuku inspiraciju, sreću i zadovoljstvo iz umjetnosti. Umjetnici žele da vjeruju da su lijek ili so zemlji.

Ipak planeta se „ubudala” i smrdi na novac.

MONITOR: *Nedavno ste predstavili rad na kolektivnoj izložbi „Savremeno crnogorsko pećinsko slikarstvo“.*

VUKOTIĆ: Svidjela mi se inicijativa za organizovanje te izložbe, zato što je to za mene na prvom mjestu jedan duhovit protest protiv sistema koji marginalizuje umjetnike i umjetnost. Osim toga prostor pećine ispod Kusleove kuće je veoma inspirativan i jedinstven. Moj rad je intervencija pigmentima na zid pećine, scena lova, ali savremenog lova na profit.

MONITOR: *Organizator ste AVI festa - Festivala alternativnog videa. Kad će biti održan ove godine i koji su vam planovi?*

VUKOTIĆ: *NVO Omnibus* na čijem sam čelu svake godine organizuje *AVI Fest*. Ove godine izvršni producent festivala je producerska kuća *Cine Fokus*. *AVI fest* će ove godine biti održan početkom oktobra. Konkurs za domaće autore biće otvoren krajem avgusta i trajaće do kraja septembra. Osim *Zlatnog vrapca*, ove godine autori nagrađenih ostvarenja dobijaće značajne novčane nagrade, jer i na taj način želimo da motivišemo autore da eksperimentišu u ovoj oblasti. Zemlja gost festivala će biti Njemačka, što znači da ćemo prikazati selekciju njihovih najzapaženijih radova i ugostiti nekoliko autora iz te zemlje. U okviru muzičkog programa mogu da najavim „come back” koncert Rada Rapida, kao i svirku jednog od mladih crnogorskih bendova. Tu su još i veoma reprezentativna inostrana selekcija i program *Retrovizor* gdje prikazujemo antologijska ostvarenja crnogorskih autora. Svi detalji će uskoro biti na zvaničnom sajtu festivala www.avifest.org.

Miroslav MINIĆ

Medijska blokada biciklizma

Ko to blokira biciklistički sport, na javnoj sceni, u turističkoj i ekološkoj Crnoj Gori? Odgovor na to nema Biciklistički savez Crne Gore!

Više je nego čudno da *VIII Grand prix Montenegro* – Stazama kraja Nikole sportski događaj visoke klase iz Svjetskog kalendara Međunarodne biciklističke unije, nije propratio niti jedan predstavnik javnih glasila Crne Gore. Pa ni novinar lokalnog radija. I to, sa časnim izuzecima, permanentno rade.

Na *VII Grand prix Montenegro* – Stazama kraja Nikole održan prošle godine, bila je prisutna TV ekipa iz Turske, ali ne i naša državna televizija koja o ovom događaju nije dala ni najmanju vijest.

Nekada je u Bijelom Polju niz godina bilo aktivno Udruženje sportskih novinara - jedino u Crnoj Gori. I tih godina bjelopoljski sport, u najvećem broju aktuelnih sportskih disciplina, bio je bolji od titogradskog i nikšićkog. Danas o svemu tome ostalo je prijatno, ali i tužno sjećanje. Za razliku od mnogih sjedišta sportskih saveza Crne Gore koncentrisanih u Podgorici, sjedište Biciklističkog saveza Crne Gore nalazi se u Bijelom Polju. Da li je to razlog blokade biciklističkog sporta u Crnoj Gori - ne vjeruju u BSCG, jer postoji i ono drugo da se najteže dokazati u svome gradu.

Bjelopoljski biciklistički klub *Ciclomont* sa brojnim uspjesima na međunarodnim takmičenjima je, više godina, najuspješnija sportska ekipa grada na Limu. U referatu na nedavno održanoj konferenciji o bjelopoljskom

afirmativne prikaze onog što se dešavalo u biciklizmu u Crnoj Gori.

Branko Hajduković,
predsjednik BSCG
Bijelo Polje

Neuropsihijatar

Dolazak neuropsihijatra dr Ljubinka Kaluđerovića sa odlazećim gradonačelnikom Miomirom Mugošom na sjednicu Anketnog odbora povodom afere *Snimak* prvi je zrak Sunca u mraku koji vlada u Crnoj Gori više od dvadeset godina. Najmanje je važno da li je Kaluđerovića Mugoša sam zvao ili je on došao po nalogu velikog vođe. Nažalost, tek poslije dužeg vremena i poslušnika koji su pratili ili prate Mugošu stigao je neko ko sa puno znanja i autoriteta može da pomogne prvenstveno gradonačelniku, a time i nama Podgoričanima, koji trpimo njegov nekontrolisani zulum više od deset godina.

Strašno mi je žao što 2. februara 2005. godine, kada sam u 18 sati zatvoren u prostorije Opštinskog DPS-a Podgorice i od strane Miomira Mugoše i Slavoljuba Stijepovića podvrgnut golootočkoj psihološkoj torturi, nije bio prisutan i neuropsihijatar da ih zaustavi u nečasnoj raboti, ali i da pomogne meni. Ali, vremena se mijenjaju. Sada je neuropsihijatar glavni savjetnik Mugošin, pa se nadam da će u ovom kratkom preostalom vremenu što je Mugoši ostalo od mandata kao gradonačelniku neuropsihijatar regaovati na vrijeme i spasiti Podgoricu od Mugošinih često neshvatljivo loših odluka po građane.

Ovaj zrak Sunca, nagoviješten prošlim izborima, vodi Crnu Goru, nekad najljepšu zemlju na svijetu, u neko novo vrijeme, u Evropu, koja je, nažalost, još daleko od nas. A na tom putu biće nam potrebni prvenstveno neuropsihijatri.

Prim. dr Ivo Đurišić,
prvi specijalista socijalne medicine
Podgorica

PRETPLATA * PRETPLATA * PRETPLATA

Uplatu izvršiti u korist računa:
Crnogorska komercijalna banka
A.D. Podgorica
Swift Code: CKBCMEPG
Acc.No. 400876851700 EUR
IBAN: ME2551000000000283959

Intermediary bank:
COMMERZBANK AG FRANKFURT/MAIN GERMANY
SWIFT CODE: COBADEFF

za "Monitor" D.O.O. Podgorica, 02373190
Kopiju uplate obavezno poslati na fax:
+382 81 231-944 i 231-955, ili na adresu:
81000 Podgorica, ul. bulevar revolucije br.7

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244 E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

Deža vi ili „već viđeno” je snažan utisak da

smo već vidjeli nešto što inače vidimo prvi put. Frojd smatra da se radi o paramneziji koja nastaje usljed toga što nas novi utisak podsjeća na neki raniji, „zaboravljeni” odnosno potisnuti doživljaj ili fantazam. U trenutku kada ti se učini da si već doživio ili negdje vidio ovo što trenutno doživljavaš dešava se sljedeće: nakratko izgubiš vezu sa realnošću, tj. misli ti odlutaju negdje, odnosno zamisliš se, ali je to dovoljno kratak trenutak da ga se često ne možeš ni sjetiti. Dok se sve to dešava, tvoja svijest ne reaguje na spoljašnja dešavanja, ali se ta dešavanja prate podsvjesno. Kada se vratiš u „normalu”, podsvijest ti najnormalnije pošalje informacije nazad u svijest. E, sad trik je u tome što se sve to dešava za jako kratko vrijeme i dobijaš informacije o ovome što se dešava iz podsvijesti i svijesti istovremeno i „shvataš da si to već negdje vidio”, zato što se „sjećaš” tog baš takvog događaja, a u stvari si dobio informaciju o tome iz podsvijesti.

To što imamo osjećaj da sve znamo „napamet” i da nam se to zaista dogodilo, stručnjaci objašnjavaju da je to „samo osjećaj” bez stvarne prekognicije. Takođe, kad je čovjek na granici između sna i budnog stanja, vrijeme nije uređeno ni kontinualno. Mnogo toga ne znamo, ali je kuriozitet (ne)znanja da EEG pokazuje da više funkcije svijesti kasne za stvarnom brzinom kojom mozak radi i da je to posljedica overheda koji unosi svijest o sebi. Znači, kada odlučim nešto, toga postajem svjesna tek poslije nekoliko stotina milisekundi.

Kada se saberu iskustva ljekara, prije svega svih psihijatarata koji su se indirektno, liječeći svoje pacijente, susretali i sa njihovim pričama o „dežavi” iskustvima, dolazi se do nezanemarljivog

MILODUH ZA DEŽA VI FENOMEN

Smatra se da je „već viđeno” jedan od simptoma nagle promjene psihičke i nervne tenzije i to ne kada ona naglo pada, već kada naglo raste i vraća se u normalno stanje

POMAŽE:

- kod plućnih bolesti
- noćnog znojenja
- vodene bolesti
- kao antiseptik
- za dežavi

podatka da je sedam od deset osoba doživjelo osjećanje već viđenog. Zbog čega su takva iskustva karakteristična za mlade osobe, one između 15 i 25 godina - samo je jedna od nepoznanica koje prate dežavi fenomen.

Brinući o sopstvenim duhovima iz svijeta snoviđenja, na granici realnog i onostranog, naišla sam na mediteransku biljku miloduh. Odabir nije išao s preporukom, već upravo kao što dolazi dežavi. Onako spontano i iznenada, bez ikakve najave i predosjećanja.

Miloduh je višegodišnja biljka busenastog oblika sa 60 do 70 cm visokim i uspravnim grančicama. Raste samoniklo u prirodi, a uzgaja se po vrtovima kao kulturna biljka. Domovina miloduha su kamenita područja Sredozemnog mora, zemalja oko Kaspijskog jezera i Crnog mora, Italija i južna Francuska. Cvjetovi su

plavi, rjeđe ljubičasti ili bijeli. Cvjeta od juna do septembra. Suši se oprezno u hladu sa što manje diranja i prevrtanja! Miloduh je od davnina poznat kao veoma korisna i ljekovita biljka. Prije svega, koristi se kod prsnih i plućnih bolesti, posebno kod hroničnog bronhijalnog katara, noćnog znojenja izazvanog tuberkulozom pluća, zatim protiv grčeva u prsima, kod prekomjerne sluzi u crijevima, slabostima probavnih organa, vodene bolesti, žutice i dr.

Postoji nekoliko medicinskih teorija koje pokušavaju da objasne i dokuče ovu iluziju - dežavi fenomena. Za ljekare su najprihvatljivije one koje se temelje na promjenama psihičkih tenzija. Smatra se da je „već viđeno” jedan

od simptoma nagle promjene psihičke i nervne tenzije i to ne kada ona naglo pada, već kada naglo raste i vraća se u normalno stanje. Ova teza se zasniva na činjenici da se „već viđeno” najčešće doživljava neposredno prije buđenja, kada nervna i psihička tenzija, snižena u toku spavanja, buđenjem dostiže svoj dnevni nivo. U toj razlici između nivoa psihičke tenzije pojavljuje se osjećanje nečeg već viđenog.

Drugi pol ovog fenomena, takođe poznat medicini, je osjećanje poznato pod imenom „jamais vu” (zamevi) ili „nikad viđeno”, kada nam se čini da ono što smo više puta doživjeli, vidjeli ili čuli - u aktuelnom trenutku izgleda potpuno strano i nepoznato.

Moj ti je savjet da brineš o svom zdravlju, a naročito o biljkama koje imaju ovako značajne nazive. Miloduh nije nazvan samo što liječi, nego što prezentava ono što se sav svijet lomata objasniti nam... dokučiti do svjetova, koje ni sami ne znaju kako bi ih nazvali.

Pitaš se odakle mi sve ovo? Deža vi majstore!

Marija ČOLPA

Je li to rat ili nije?

Kada smo putovali po bivšoj Jugoslaviji '91. godine još nismo bili svjesni šta je to rat. Pitanje koje smo mi novinari za sebe postavljali je glasilo: Kako će izgledati rat krajem XX stoljeća na evropskom tlu?

Florence Hartmann je francuska novinarka i autorica, ratna reporterka francuskog *Le Monde*-a. To vrijeme je bila dopisnica iz bivše Jugoslavije sa sjedištem u Beogradu. Godine 1999. izdala je svoju prvu knjigu pod nazivom *Milošević - dijagonala luđaka*. Od septembra 2000. do septembra 2006. bila je glasnogovornica i savjetnica glavne tužiteljice ICTY-a u Den Haagu, Carle del Ponte. Bila je prva novinarka koja je u septembru 1992. godine otkrila lokaciju masovne grobnice na Ovčari kod Vukovara.

Dana 25. maja 2006. svjedočila je pred ICTY-om protiv jugoslavenskih oficira Veselina Šljivančanina, Mile Mrkšića i Miroslava Radića, povezanih

s masovnim ubijanjem u Vukovaru. Godine 2007. izdala je svoju drugu knjigu *Mir i kazna*, nakon čega ju je ICTY-e optužio 27. augusta 2008. godine, zbog objavljivanja povjerljivih odluka ICTY-a, kojima se potvrđuje odobravanje zaštitnih mjera za ratne dokumente koji ukazuju na direktnu umiješanost Srbije u genocid u Srebrenici. Zanimljivost slučaja Hartmann leži u tome da se radi o prvoj osobi iz zapadne Europe bez korijena u bivšoj Jugoslaviji i prvom bivšem zaposleniku ICTY-a kojeg je ICTY-e optužio.

Florence Hartman nikad nije platila novčanu kaznu od 7.000 eura niti je Republika Francuska pristala izručiti Hartmannovu, nakon što je kazna

pretvorena u sedam dana pritvora. Florence Hartmann je udana i majka je dvoje djece. Živi i radi u Parizu.

Bili ste dopisnica Le Monde-a iz Beograda od 1987. godine. Govorite 11 europskih jezika. Kako ste progovorili hrvatski jezik?

- Progovorila sam kad je Slobodan Milošević srušio Savez komunista Jugoslavije. Do tada sam poznavala jako malo hrvatskog jezika. To se dogodilo slučajno. Međutim, od tog momenta sve sam razumjela šta se dešava.

To su vremena velikih previranja u bivšoj Jugoslaviji. Kako ste se snalazili, da li je postojala Le Monde-ova podrška u tom vremenu?

- Ne postoji podrška u nekom posebnom smislu. Ako govorimo o neovisnosti, onda mogu reći da sam bila potpuno slobodna novinarka da pišem i izvještavam ono što sam vidjela. Vi nikada ne dobijete pravu podršku, ali vam je najvažnija podrška vašeg urednika.

Jeste li vi imali takvu podršku?

- Da. U tom periodu pisala sam o događajima političkih previranja u Jugoslaviji. Oni su vidjeli da ja dobro i uredno pratim i radim svoj posao. Tada su se počeli nizati događaji koje sam ja intenzivnije pratila. Sve više su se vezali za jugoslovensku krizu koja je evidentno postojala prije no što je počeo rat. Nije se moglo objektivno opisivati, jer nikome nije bilo jasno šta se to događa. Ipak, moji urednici

HRVATSKI PROGOTORILA KADA JE MILOŠEVIĆ SRUŠIO SKI:
Florens Artman u razgovoru sa autorom feljtona

su bili zadovoljni mojim načinom opisivanja te krize. Okršaji koji su se počeli pojavljivati '91. godine, kada smo počeli pisati da će biti rat i da su već postojale naznake za rat nismo u potpunosti mogli objasniti javnosti; da li je to već rat ili je to početak nekog rata. Nismo mogli kazati koji je to intenzitet rata. Pretpostavljali smo da to neće ići nekim većim intenzitetom. Kada ste putovali po bivšoj Jugoslaviji '91. godine vi još uvijek niste bili svjesni šta je to rat. Ne znate šta je to rat, i šta je to rat u Europi. Pitanje koje smo mi novinari za sebe postavljali je glasilo: Kako će izgledati rat krajem XX stoljeća u europskom tlu?

I šta se dogodilo?

- Pa mi nismo znali najbolje ni opisati što se događa. Opisivali smo kao početak nekih okršaja. Ponegdje smo govorili i o početku rata. Na neki način, nama je već bilo jasno da je to rat. Već smo vidjeli postavljene mine. Za prelazak 70 km puta vam treba pet sati da prođete i onda konstantno smo se pitali: Je li to rat ili nije rat? Novinari su stalno sjedili i razgovarali o okršajima. Sve nas je to zbunjivalo. Ni mi nismo mogli vjerovati da je to rat. Međutim, sve je to bilo opisano među nama.

Vi ste tada bili jako mladi...

- Ja sam tada bila jako mlada i većina dopisnika koji su radili za čitavu bivšu Jugoslaviju, koji su došli prije rata, a ne zbog rata i koji su nastavili da prate rat su bili generacijski jako bliski. Svjetski mediji su se krajem 80-tih godina obnovili novom postavom novinara. Prethodni su bili iz Titovog vremena, već su bili ljudi u penziji ili pred penzijom. Tako da je vrlo čudno što su nama naši urednici dali da pokrivamo prvi rat u Europi nakon Drugog svjetskog rata. Postoji mogućnost da se to dogodilo, jer ni oni nisu shvatali ozbiljno da će se zaista dogoditi tako veliki oružani sukob na tlu moderne Europe. Međunarodne vlade govorile su da novinari pretjeruju, da mi previše potenciramo na tome da će ovdje izbiti rat. Kad je krajem juna '91. u Sloveniji započeo konflikt, kad su se pojavili novinari koji su ponovo počeli govoriti da to više nisu okršaji i da je to već otvoreni rat ni tada, ni

vlade, ni urednici nisu vjerovali da je to zaista rat o kojem smo mi sve vrijeme govorili.

Jeste li Vi tada bili još uvijek u Beogradu?

- Moje sjedište je prije rata, i u vrijeme rata bilo u Beogradu. Većina tadašnjih novinara je bila stacionirana u Beogradu.

Je li Vas rat šokirao? Kako ste reagovali?

- Nisam ga doživljavala kao neki šok – kao neki poseban trenutak. Pazite, ako pratite događaje od kraja '89-e, a ja sam ih pratila od '87-e godine za *Le Monde*, ako uz to još i jezik progovorite, pa onda pratite propagandu na televiziji, onda vam to i nije bio šok. To je ipak trajalo četiri-pet godina. Ako ne nagađate, a u ozbiljnim novinama se ne nagađa, ako precizno i ozbiljno opisujete kako stvari idu, a uz to *Le Monde* je okrenut vanjskoj politici, onda je logično svakom normalnom čovjeku da jedan od mogućih znakova jeste da će tu biti rat. Za mene je bio šok da to nešto ne pripada mojoj kulturi. Vama i nama je naučeno „Nikada više“ i da u tom smislu da takvo radikalno nasilje više ne pripada našoj dobi i civilizaciji. Za takvog čovjeka je šok kada počne rat! To je šok!

Jeste li razgovarali sa građanima u vezi početka rata?

- Mi smo znali o svim narodima i republikama u Jugoslaviji. Bosnu sam dosta pokrivala oko referendumu. Dođemo u Sarajevo, izađemo u grad da vidimo situaciju na terenu. Sa svima u Sarajevu razgovaramo i govorimo da će biti rat, da su svi u gradu na nišanu, a oni vam odgovaraju: „Ma ne! Što bi ljudi pucali jedne na druge!“ Jednostavno, nije lako podijeliti ljude u gradu, kao što to možete u selu. Ja sam pokrivala i Foču, odnosno selo Miljevinu prije rata. U tom istom selu u vrijeme rata bila su organizovana masovna silovanja. Išla sam tamo u februaru '92. prije referendumu. Već su bile postavljene barikade. Vidjeli smo šta ljudi pričaju, kako ih drže na nišanu po četiri dana, pa ih puste. Sreli smo ljude koji su se sa posla vraćali. Bili su različite etničke pripadnosti. Oni

su išli na piknike zajedno, provodili vikende zajedno i na kraju nam kažu: „Da, mi smo prijatelji, ali ako dođe naređenje odozgo, ja mu više neću otvoriti vrata...“ To je bio za mene šok! To je šokantno! Oni imaju svoje iskustvo. On vam kaže, da imaju najbolji odnos, da su sve radili zajedno, možda su i kumovi, ali da će politika savladati život, um i ponašanje. To je nevjerovatno. To je stravično!

Kad je započeo rat došli ste indirektno i u sukob sa Slobodanom Miloševićem?

- Ja nisam došla u sukob sa Slobodanom Miloševićem. Ja sam samo pisala šta se dešavalo i šta se desilo. Dopisnici iz bivše Jugoslavije koji su bili prije rata i u toku rata išli su na razne obuke, zbog trupa koje su bile naoružane sa svih strana. Mi smo vidjeli pripreme. Ja sam imala nekog znanja i poznavala sam jezik, pa sam uvijek direktno i otvoreno postavljala pitanja. Uvijek sam to provjeravala ili na licu mjesta kao što sam to radila u istočnoj Bosni ili pak u Beogradu. Ja sam mnogo terena pokrivala. Vidjela sam regrutiranje.

(Nastavlja se)

razgovarao:

Edvin KANKA ĆUDIĆ

Fotografije: Jusuf HAFIZOVIĆ

Na AVI festu ste filmom o rušenju Kina Kulture osvojili nagradu publike za najbolji film.

-Nagrada publike na AVI festu za kratki dokumentarni film *Izgubili ravnotežu* je posebno draga, jer se radi o veoma zahtjevnoj podgoričkoj publici. Naime, tema ovog filma, koji je snimljen mobilnim telefonom, je reakcija građana Podgorice na rušenje, svima njima dragog Kina Kulture! Ovaj film praktično abolira gradsku vlast i pronalazi prave krivce za ostvarivanje jedne tako retrogradne ideje. Svjedoci smo da se svuda u svijetu pojavljuju slične „kreativne” ideje, ali su građani ti, koji ih prepoznaju i svojim pravima i slobodama osujete njihovo sprovođenje. Iz tog razloga, moram priznati da mi je bilo iznenađenje kad sam saznao da su građani Podgorice glasali za film koji „upire prstom” u njih (nas), kao krivce!

Kakvo je iskustvo u dosadašnjem radu na filmu, učešće na festivalima?

- Lijen sam kad su festivali u pitanju, najčešće film prijavi neko od kolega ko je učestvovao u njegovoj realizaciji, ali sada kad se prisjetim njihovog festivalskog života, vidim da su fino „prošetali”. Cetinje, Podgorica, Herceg Novi, Bar, Beograd, Sarajevo, Skoplje, Priština, Motovun, Đenova. Baviti se filmom u Crnoj Gori je zaista teško, veliki entuzijazam i napor svih ljudi u projektu je prijeko potreban. Ne mogu Vam opisati stanje u kom se vratim sa snimajućeg dana, a onda kad čujem u televizijskim priložima sa nekog snimanja „da je bila super atmosfera, da su se družili, proveli itd.” odmah je sve jasno! Znači u nedostatku sredstava, samo ozbiljnost i rad su ključ uspjeha! Mislim da i naša država u ovom tranzicionom vremenu, kom se nažalost kraj ne nazire, nije svjesna značaja kulture za jedan narod, pa se slobodno možemo zapitati da li je država bez kulture uopšte država! Ministarstvo kulture je ove godine na svom konkursu podijelilo sredstva za veći broj projekata, i mislim da je upravo to ono što treba da nastavi da radi, jer je CG rasadnik talentovanih,

SRĐAN STANOJEVIĆ

Završavam FiTV režiju na FDU Cetinje. Režirao sam četiri kratkometražna filma, nekoliko muzičkih i marketinških spotova. Kao montažer radio sam na oko petnaestak kratkometražnih, a trenutno montiram treći dugometražni igrani film. Sa svojim filmovima učestvovao sam na nekim međunarodnim festivalima, od kojih je najznačajniji Motovun Film Festival

radnih i požrtvovanih ljudi kada je film u pitanju. Znači, podijeliti novac na veći broj projekata i garantovano ćemo svake godine imati makar jedan dobar film!

Najavljeno je da spremate dugometražni film?

-Što se tiče dugometražnog filma *RADIO SITY*, za koji je scenario uobličio Stefan Bošković, po priči Gorana Nikčevića, mali je zastoj u realizaciji, upravo zbog nedostatka

sredstava koja su zaista mala (na nivou desetak hiljada eura), ali nećemo odustati. Upravo pravimo neki dogovor u ekipi, da se svi odreknu honorara i da napravimo ugovor po kojem će u slučaju da film zaradi neki novac, procenat od zarade imati svaki član ekipe. Motiva i ideja nam ne fali, i vidjećemo što će na kraju ispasti. Bitno je da se ne bojimo napornog rada, kafanskih kritika i optimisti smo!

Predrag NIKOLIĆ